

הישיבה המאתיים-ושמונים-ותשע של הכנסת השתיים-עשרה

יום שלישי, ט"ז באייר התשנ"א (30 באפריל 1991)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:00

א. סקירת שר האנרגיה והתשתית על פעולות משרדו

שאנחנו סתם מטטרים את הציבור בכך שכל שבועיים מודיעים ומשנים בפרוטות למעלה ובפרוטות למטה, וכדאי להעביר לתקופות ארוכות יותר. והנה פתאום בא נושא כוויית, ושבועיים כבר היו זמן ארוך לגבי מספר השינויים שהתרחשו באותה תקופה. נאלצנו לפחות פעם אחת להפעיל שיקול דעת נוסף ולחרוג ממה שנקבע לגבי שבועיים, ובאמצע אחת התקופות האלה להכניס שינוי.

חידשנו את פעולתה של ועדה אסטרטגית מייעצת ליד המשרד, שהיא למעשה מסייעת לשר בקביעת מדיניות מבחינת הבטחת אספקה בעתות חירום. במסגרת זאת הגדלנו במידת-מה את המקטע החוזי, לאחר שבמשך תקופה מסוימת נראה היה, בגלל מצב הדברים, שאפשר להוריד אותו בפועל יותר ויותר; הייתי אומר, גם בגלל הסיבה האחת שאולי המקטע הזה נוצר כדי להבטיח אספקה סדירה. אבל אחר-כך הוטלו עליו משימות נוספות.

למשל, החוזה עם מצרים לא נועד להתעסק בבעיית אספקה בשעת-חירום אלא נועד לגבש את השלום וליצור מוטיבציה לשיתוף פעולה, המבוססת גם על אינטרסים כלכליים. זה לא דומה מבחינת המטרה. למשל, אם נגיע, אולי, די בספק בגלל סיבות טכניות, לאספקה מברית-המועצות, הרי שאספקה כזאת תהיה דומה יותר לאספקה ממצרים. מטרתה תהיה קשרים ולא הבטחה לשעת-חירום. לעומת זאת, מדיניות אחרות קשורות בהבטחה לשעת-חירום, ואת הנתח הזה הגדלנו במידת-מה, כדי לחוש טוב יותר באירועים. בעצם, עשינו זאת ערב האירועים.

אני יכול לציין שכל המערכת, לרבות המלאי לשעת-חירום וכל המערכת שהיתה קשורה בזה, צוינה עליידי הגורמים שעסקו במשק לשעת-חירום כמערכת שהיתה מוכנה ביותר ושהיו בה הכי פחות בעיות בתקופת המשבר שבא לאחר מכן. והקריט הזה בא לקודמי, על שעשו את מה שעשו ועל העובדה שהמערכת פועלת טוב.

באותו תחום של אספקה נוצרו חלונות חדשים בגלל התפתחויות מדיניות. למשל, הממשלה הבריטית ביטלה את מעורבותה השלילית באשר לאפשרויות רכש מבריתניה. עדוין נותרה השאלה של חברות צעירות להפעיל את השיקולים האינטרסנטיים שלהן, אבל לפחות המניעה הפוליטית-המדינית מטעם המדינה נעלמה. כפי שאמרתי, היום גם בברית-המועצות, אילו רצינו בכך, אין למעשה מניעה עקרונית מדינית. הקושי הוא, שכמויות הדלק שברית-המועצות בעצמה מייצרת יורדות, בגלל בעיות מדיניות בברית-המועצות. לכן ההיצע לא רציני כרגע.

אני עובר מכאן לדרכים אחרות שבהן אפשר להקטין את תלותה של מדינת ישראל ביבוא. קודם כול, פיתוח של אנרגיות בחלופות שונות. אנחנו נמצאים במצב טוב בנושא פצלי השמן, שהוכח התהליך הטכני של הפקתם. למעשה יש שתי דרכים

היור' ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח בזאת את ישיבת הכנסת ליום שלישי, ט"ז באייר התשנ"א, 30 באפריל 1991.

אנחנו פותחים בסעיף ראשון בסדר-היום. אדוני שר האנרגיה, הדוכן שלך. אתה מוזמן לתת סקירה על משרדך.

חברי הכנסת, אתם זוכרים את הנוהל? אחרי סקירה קצרה, תמציתית, מרוכזת, אנחנו עוברים לשלב השאלות הקצרות — כל אחת דקה. עשרה חברי כנסת שנרשמו ראשונים יוכלו להשתמש בערוץ קצר זה. אחרי התשובות של השר, אם יהיה צורך, נעבור לדיון. במסגרת הדיון יוכלו חברי הכנסת להתבטא במשך חמש דקות. בבקשה, אדוני השר.

דן תיכון (הליכוד):

מי החליט על כך?

היור' ש' וייס:

כן הוסבר לי שהוחלט בשבוע שעבר, לצערי לא הייתי כאן, ואני נוהג על-פי השיטה הזאת.

דן תיכון (הליכוד):

השיטה הזאת לא הצליחה בכנסת הקודמת.

היור' ש' וייס:

חברי הכנסת, זה לא נושא פרוצדורלי למליאה. אני אתן לך אחר-כך אפשרות. סגן יושב-ראש הכנסת דן תיכון, תן לי לנהוג על-פי הנהל שנובש. תמצא את המסגרת ותברר את זה מחדש. ברשותך. בבקשה, אדוני.

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

כבוד היושב-ראש, אני מודה לך. אני מוכרח לומר, שאכן זו שיטה שלא הייתי רגיל לה. אתמול היה הניסוי הראשון והיה בסדר. נראה איך היא תפעל.

הרוחות מונחים על שולחן הכנסת, ואני מניח שמי שרוצה להתעמק יכול לקרוא בהם; אולי כבר קרא, כי הם הונחו כבר לפני כמה ימים. אני אנסה למנות חמישה-שישה נושאים שאני רואה אותם כעיקריים שהיו השנה.

השנה היתה הרת עולם בתחום הנפט, ולכן בתחום האנרגיה, בגלל האירועים עם עירק. למעשה, הממשלה החדשה נכנסה ב־12 ביוני לפעולה. זמן קצר מאוד לאחר מכן החלה עלייה ראשונה של מחירי הנפט בגלל האיומים של סדאם חוסיין, או הלחצים שלו באופ"ק. אחר-כך בא נושא כוויית, והמערכת שלנו נבחנה — ועמדה במבחן — בשורה ארוכה של נושאים, בכללם בעיות מסוג העלייה המהירה של המחירים והמנגנונים שנקבעו בשעתם.

מעניין, יש פה נקודות שהן אפילו קצת מצחיקות. בתודש הראשון, בגלל סידורים קודמים, היה מצב של עדכון כל שבועיים, ולא קרה דבר. שן האוצר ואני התחלנו לדבר על כך

עם זה, אנחנו נכנסים עכשיו לנושא ההפרטה. וכאן אחת השאלות תהיה, כאילו מידה ההפרטה הזאת תהיה הפרטה לשוק ההון או הפרטה ליחידים. אני נוטה יותר לכיוון של שוק ההון, אבל, מובן שהממשלה תצטרך להחליט בעניינים האלה.

הייתי רוצה להזכיר בנושא אחרון את הדאגה לאיכות הסביבה.

היו"ר ש' וייס:

ברשותך, יש לי בקשה. לך תהיה הזדמנות להתייחס כמעט לכל הנושאים מחדש. הייתי רוצה מאוד, לפחות בשלב ראשון של הנוהג הזה, להקפיד עליו. ברשותך, נעבור לשלב השאלות.

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

אם תרשה לי, כבוד היושב-ראש, לענות בראשית התשובות על השאלה שאתה שאלת אתמול, זה ייתן לי אפשרות להשלים את הסקירה שלי.

היו"ר ש' וייס:

קצת לא נעים לי, כי אני הייתי האיש ששאל. אנחנו נסתדר. זה יתארגן מעצמו, תאמינו לי.

חברי הכנסת, אתמול נשאלה שאלה, במקרה השר אמר עליידי מי, והשר הבטיח שהוא ישיב עליה היום. מכיוון שהיא שייכת לכובע שלו כשר האנרגיה. השאלה שנשאלה היתה: מהי האמת בשמועות בדבר קיום שיחות על הקמה או תכנון של כורים גרעיניים להפקת אנרגיה חשמלית בישראל? את התשובה הזאת הבטחת אתמול לתת היום. זה עניין אחד.

רשומים אצלי חבר הכנסת משה שחל, אחריו — חבר הכנסת דן תיכון, במסגרת דקה אחת. חבר הכנסת שחל, בבקשה.

משה שחל (המערך):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר האנרגיה והתשתית, אומר דברים אחרים, אבל יש לי שאלה במסגרת הזאת. האם אפשר לשמוע מה גורל חיפושי הנפט, וגורל חיפושי הנפט במיוחד במדף היבשת? תודה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דן תיכון, אחריו — חבר הכנסת אברהם שריר. בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני ידוע כמי שמרבה לבקר את הנעשה במשק הדלק, אבל תרשה לי להביע הוקרה למינהל הדלק, במיוחד לאור המלאי הגדול שהיה במדינה בתקופת החירום שחלפה זה עתה.

לאחר הברכה הזאת — אדוני השר, כידוע לך, כשהייתי נער צעיר, בימי המנדט, משק הדלק — — —

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

אתה נראה צעיר יותר.

אליהו כ"מנחם (המערך):

דן תיכון (הליכוד):

אל תעזור לי, מייד תבין.

כשהייתי נער צעיר ידעתי שחברת "של" שולטת בכ-45% ממשק הדלק בארץ ישראל המנדטורית. חברת "סוקוניבקום" שלטה בכ-25%, וחברת "א.א.ו." שלטה בכ-30%. ואלו הן חברות גדולות ומפורסמות בעולם הדלק. את חברת "של"

לנצל פצלי שמן: 1. להוציא את הנפט שבהם; 2. לשרוף אותם כמו ששורפים פחם. הדרך שנבחרה, הדרך של שרפה, הוכחה. היום אנחנו כבר עסוקים בפועל, גם כמשרד האנרגיה וגם בחברת החשמל, בראשית הדרך להקמה של תחנות אופרטיביות. מדובר בהקמה של שתי יחידות ראשונות של 120 מגוואט כל אחת. הכוונה היא להגיע לעשר יחידות כאלה, ואולי במשך הזמן ליותר. על כל פנים, זה יהיה חלק חשוב במערך ייצור החשמל בישראל. נמשך גם המחקר והפיתוח לגבי הדרכים האחרות לניצול פצלי השמן.

אנחנו כבר ניגשנו גם לנושא של אגירה שאובה. העדיפות ניתנה לאתר פרסה ליד ים-המלח. בפועל, מה שיכול גם להיראות כשלב א' של מפעל תעלת-היםים, בעצם נכנס לשגרה ולתוכניות הפיתוח הטבעיות של חברת החשמל. אנחנו מצפים בתקופה הקרובה מאוד לחידוש החפירה כמנהרת החקר.

נמשכים הניסויים בתחום אנרגיית רוח, אם כי זה נושא בקנה מידה קטן הרבה יותר, וגם בתחום אנרגיית השמש. כפי שידוע לכם, ישראל היא הספק העולמי באנרגיית שמש. 95% מהספק החשמל המיוצר באנרגיית שמש בעולם מסופק עליידי חברות ישראליות. גם אחוז גבוה מן החשמל שבא ממקורות גיאותרמיים — — —

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

היו"ר ש' וייס:

אני מבקש באופן עקרוני לא לענות, מכיוון שיש שלב השאלות.

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

בגלל תנאים כלכליים שונים, התעשייה הישראלית, שהיא המתקדמת בעולם בנושא הזה, גם באנרגיית השמש, גם באנרגיית גיאותרמית, פורסת למעשה את פעילותה מחוץ לגבולות הארץ. כי בדרך כלל האנרגיות האלה כדאיות היום רק כאשר אין תחליף ואין ברידה. אם אתה יושב באי וולקני, ברור שיותר כדאי להפיק אנרגיה גיאותרמית מאשר לקבל את החשמל מאיזו מערכת שאיננה בידך. כנ"ל במקומות רבים לגבי השמש, או כאשר יש תנאי עידוד מיוחדים כדי שתהיה הזדמנות לאנרגיות האלה להתפתח. זה מה שקורה, למשל, בקליפורניה. לכן אין פלא שחברות כ"לוח" ו"אורמת" פרוסות על פני כל העולם, עם פעילות רבה בשש יבשות. אני אומר שיש יבשות, מפני שאפילו באנטארקטיקה תהיה יחידה של "אורמת" שתנצל אנרגיה גיאותרמית. מבחינה זו הפריסה מושלמת.

גיבשנו מחדש תוכנית לפיתוח מערכת החשמל בישראל, וזאת בעיקר משתי סיבות: א. בניגוד להערכות — היתה עלייה מהירה יותר של הצריכה; ב. עליית היהודים, בעיקר מברית-המועצות, יצרה צורך בצמיחה מהירה הרבה יותר של המערכת האנרגטית, וחברת החשמל אכן נערכה לדברים. למעשה היא גם האיצה מאוד את קצב הקמת היחידות החדשות.

אנחנו ממשיכים לבדוק, ובקרוב אנחנו מתכוונים להביא גם בפני הכנסת את המשך הרפורמה במשק הדלק שהונהגה לפני שנתיים. למעשה, השלב השני יתחיל ביולי האחרון. האירועים, גם נפילת הממשלה והתחלפותה, גם לקחים שנוצרו בינתיים וגם מצב החירום שבא לאחר מכן, גרמו לכך שבפועל זה יקרה בקיץ הזה במקום בקיץ שהיה, עם התאמות שונות שבאות מהלקחים שלמדנו.

באותו הקשר, הואיל ואני מנחש מה הטעם להפסד הזה, כיצד ייתכן שיושב־ראש מועצת המנהלים של חברת החשמל יכול לבקש להיכנס למתקן גדול כמו המתקן של חדרה והוא לא יכול להיכנס, אין מרשים לו? אין הדבר הזה קורה?

עוד שאלה קטנה, שאיננה כל כך קטנה: אתה ידוע כאבי הרעיון של תעלת־הימים. היכן זה עומד? במיוחד בימים אלה שבהם אנחנו זקוקים כל כך ליצירת מקומות עבודה לעולים חדשים, זה היה יכול להיות פרויקט לאומי ממדרגה ראשונה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת אברהם פורז: אחריו — חבר הכנסת יאיר צבן.

אברהם פורז (חנונת המרכז — שינוי):

אדוני השר, שתי שאלות. שאלה ראשונה, האם יש התקדמות בנושא של צריכת החשמל חנים של עובדי חברת החשמל? אומנם כסיבוב קודם נכשלתו בהעברת הצעת חוק בכנסת שמטרתה להגביל את צריכת החשמל חנים, אבל אתם עצמכם הודיתם שצריכת חשמל ללא הגבלה, כאשר חלק מהעובדים צורכים מעל 25,000 קילוואט בשנה, היא הפקרות. דובר על כך שמשרדך — ואתה גם אמרת זאת — יעשה הכול כדי להקטין את הצריכה המופרזת. אני מבקש לדעת: האם יש התקדמות בעניין זה, או שמא אני צריך להמשיך לקדם את הצעת החוק? בינתיים כבר גייסתי 40 תחומות.

דבר שני. האם נכון שמינויו של יושב־ראש מועצת המנהלים של חברת החשמל נכפה עליך על־ידי שר האוצר?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת אברהם פורז. אני מזמין את חבר הכנסת יאיר צבן, אחריו — חבר הכנסת יהודה פרח.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

בהמשך לשאלה שנשאלה לגבי כורי כוח גרעיניים, אדוני השר, השאלה הזאת שנויה במחלוקת בעולם, והמציאות הישראלית מחריפה את היתרונות שיש בנושא, אבל גם את החסרונות ואת הסכנות. האם יש מדיניות ממשלתית בנושא? האם היה דיון על כך בממשלה ויש סיכום ממשלתי? האם השר מוכן לפתוח בדיון פרלמנטרי מסודר בנושא? האם הוקמה ועדת מומחים שבדקה את העניין, ועדה הכוללת גם מתנגדים לקונצפציה של כורי כוח גרעיניים?

שאלה לקינוח. שיתוף פעולה אזורי לפתרון בעיות אנרגיה ומים — כיצד הוא נראה בעיניך, ומה מוכן השר לתרום כחזית המדינית כדי לקדם את הסיכוי של שיתוף פעולה אזורי?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת יאיר צבן. חבר הכנסת יהודה פרח, ואחריו — חברת הכנסת שושנה ארכלי־אלמולוני.

יהודה פרח (הליכוד):

אדוני היושב־ראש, כבוד שר האנוגיה והתשתית, אני אומר בפתח דברי את הדברים האלה: אני רוצה לציין, שזכינו ובראש המשרד הזה מוצב בפעם הראשונה מדען מן השורה הראשונה. אני מרגיש זאת, משום שהשאלה שלי עולה בקנה אחד עם ההרגשה הזאת.

השאלה היא: מאחר שארצנו אינה משופעת, לדאבון הלב, כמחציתם ולא כמאגרי דלק ואנחנו חייבים לפתח, במשך הזמן, תלות קטנה ככל האפשר באנרגיית העולם, מה מתכוון כבוד השר לעשות כדי לנצל את האנוגיה הגדולה שיש לנו, מקור השמש, מעבר להישגים הקונבנציונליים — ואיני מזלזל בהם.

החליפה חברת "פז", והיא שולטת ב־45% ממשק הדלק. את חברת "סוקוניבקום" החליפה חברת "סונול", וראה איזה פלא, היא עדיין שולטת ב־25% ממשק הדלק, ואת חברת "אס.או." החליפה חברת "דלק", שעדיין שולטת ב־30%.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דן תיכון, אתה מיצית ארבע דקות מתוך הדקה שלך, ושש שאלות מתוך השאלה האחת שלך. נא לסיים.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני השר, ראה איזה פלא: חלפו 43 שנים, ושום דבר לא השתנה במשק הדלק — אותה חלוקה, אותה שליטה מונופוליסטית־קרטליסטית.

מה ככוונתך לעשות כדי ליישם את השלב השני של הרפורמה, ובעתיד הקרוב ביותר, כדי שהרפורמה תגיע גם אל כיסו של אותו צרכן?

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מבקש מאוד להקפיד על הזמן. בעיקר סגני יושב־ראש הכנסת, פן תופץ דיבת העדפה. חבר הכנסת אברהם שריר, בבקשה.

אברהם שריר (הליכוד):

אדוני היושב־ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, אני מברך אותך על המדיניות הנמרצת והמרחיקה־ראות בקשר לייצור אנרגיה במדינת ישראל — עשר תחנות של הפקת אנרגיה מפצלי שמן. כדי שהנושא יהיה כחול־לבן, הייתי רוצה לשאול אותך: מהו לוח הזמנים ליישום? מתוך סך כל ההשקעות בתחנות החשמל, כמה תהווה ההשקעה בהפקת אנרגיה מפצלי שמן, ומה אורך ציר הזמן? נוסף על כך: מהו סך כל הפקת החשמל מתחנות פצלי השמן לעומת התחנות האחרות, ואיך אתה רואה את ההתפצלות בין פחם, פצלי שמן ותחנות אחרות? הייתי רוצה לדעת: איך אתה רואה את פצלי השמן כמקור אנרגיה להפקת חשמל במדינת ישראל?

אשר לרפורמה, אדוני השר, אמרת שאתה עומד לעבור לשלב ב' בעוד שבועות מספר. הרפורמה וועדה להנות את האזרח מן הפרסומים אנחנו רואים שמחירי הדלק לא החלו, האזרח לא נהנה מכך. החברות מדווחות על הפסדים, ואילו הגוף האחד והיחיד שצובר רווחים גדולים מאוד ומדווח עליהם הוא הגוף הממשלתי — בתי־הדין.

שר האנוגיה והתשתית י' נאמן:

זה לא היה כאשר חבר הכנסת דן תיכון היה צעיר.

אברהם שריר (הליכוד):

חבר הכנסת דן תיכון צעיר תמיד, כל הזמן.

אני משוכנע שגם אתה וגם קודמך בתפקיד לא ראו ברפורמה מנוף להעשרת הממשלה אלא ראו את האזרח מהשורה, על יד משאבת הדלק. על כך אבקש את תשובתך.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מבקש לדבר במסגרת של רקה אחת ושאלה אחת, אם אפשר.

חבר הכנסת אליקים העזני, אחריו — חבר הכנסת אברהם פורז.

אליקים העזני (התחיה):

חברת החשמל סיימה את השנה, שנת 1990, בהפסד גדול. מהי הסיבה לכך?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

כבוד השר, לנוכח המידע על כך שהדלק שמדינת ישראל רוכשת ממצרים, העלות הכוללת שלו נמוכה הרבה יותר מהעלות בנורבגיה, במקסימו ובמקומות אחרים, אני מבקש לדעת, האם תהיה מוכן לכך שמשרדך יבין תוכנית שתבדוק מה תהיה עלות הדלק למדינת ישראל, בכמה היא תהיה זולה יותר במקרה של הסכם שלום אזורי בינינו לבין מדינות ערב כאשר נוכל לרכוש דלק זול וקרוב?

נוסף על כך, אני מבקש לדעת, מה הן התוכניות של משרדך, אם בתשתית ואם במו"פ — מחקר ופיתוח, כדי לעודד צמיחה כלכלית של המשק הישראלי וליצור מקומות עבודה נוספים לנוכל האבטלה העמוקה הצפויה במשק, נוסף על הפעולה הברוכה שעשיתם בנושא של קליטת מדענים? תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת רן כהן, הודעה: רשימת הנואמים נסגרה, חברי הכנסת, הארכנו את זמן ההרשמה היום במתכונן, וסגרנו אותה רק עכשיו, בהיותה מלאה.

אדוני השר, עכשיו אחת עומד בפני משימה בלתי אפשרית, אבל ננסה. במסגרת עשר דקות אתה צריך להשיב על שאלות שכל אחת מהן היא נושא לסמפוזיון של סוף-שבוע.

שר האגרדיה והתשתית י' נאמן:

אני חושב שבשביל כל אחת מהשאלות אני זקוק לעשר דקות לפחות.

היו"ר ש' וייס:

אני מבין אותך, אבל כיוון שאחר כך יש דיון, וישתתפו בו אותם חברי הכנסת, ואני מניח שיעלו דברים נוספים, יהיה לך נאום סיכום.

שר האגרדיה והתשתית י' נאמן:

כמה זמן יש לי לנאום סיכום?

היו"ר ש' וייס:

הזמן של נאום סיכום לא מוגדר כאן, לכן נהיה גמישים במידת האפשר.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

השר לא יכול להשיב על כל זה בתוך עשר דקות.

היו"ר ש' וייס:

אני מחזיק בידי החלטה מ-11 בדצמבר 1990. אם נראה שזה לא עובד, יש מוסד שישנה את זה. אני מנסה לפעול על-פי החלטה שהתקבלה. אדוני השר, אני חייב לפעול לפי הנהלים. תשתדל לחמצת זאת בעשר דקות.

שר האגרדיה והתשתית י' נאמן:

אני אענה אולי על שלוש או ארבע מהשאלות, ואני מבקש את סליחת חברי הכנסת שעל שאלותיהם לא אספיק להשיב. אני מתחייב לענות על שאלותיהם במסגרת דברי הסיכום.

היו"ר ש' וייס:

כאן כתוב אכן: "השר רשאי להשיב לשאלות". במסגרת ה"רשאי" תוכל לבחור לעשות זאת.

שר האגרדיה והתשתית י' נאמן:

אני אשיב אפוא לכולם. מה שלא אשיב כאן עכשיו אכלול בדברי בסוף הדיון.

אגע אולי בשתיים מתוך השאלות שנשאלו, בעניין הגרעין ובעניין תעלת-הים. שאלת הגרעין הועלתה כאן אתמול

חלילה, אני מתכוון מעבר לזה, כדי שבזמן הקרוב נוכל להשיג הישגים משמעותיים ביותר מן הכוח העצום הגלום בשמש?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברת הכנסת שושנה ארכלי-אלמזלינו, ואחריה — חבר הכנסת אברהם שוחט.

שושנה ארכלי-אלמזלינו (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, באמצעי התקשורת נתפרסמו הודעות סותרות בדבר יוזמה מצד ישראל לרכישת כור גרעיני המיועד להתפלת מים. באחד העיתונים פורסם, שנהל אפילו משאומתן עם ברית-המועצות לרכישת כור גרעיני כזה. עובדה היא, שרק לפני חמש שנים קרה אסון צ'רנוביל בברית-המועצות, שגרם אובדן חיים והרס רב-ממדים, שאת אותותיהם ירגישו עוד שנים רבות, ומן המחקרים שנעשו על סיבות האסון התברר שאמצעי הבטיחות בכורים הגרעיניים שנבנו בברית-המועצות מפגרים בהרבה לעומת אמצעי בטיחות הכורים שנבנו במערב. גם ידוע לנו, שהתנהלו מגעים ומשאומתנים עם מדינות אחרות לרכישת כור גרעיני ליצירת אנרגיה. רק אתמול, במסגרת הדיון על משרד המדע והטכנולוגיה, דובר על נושא המדעים העולים והאפשרויות ליצירת תעסוקה קונסטרוקטיבית עבורם. העולים הגיעו ומגיעים מברית-המועצות, ויש צורך בניצול הפוטנציאל הטמון בהם. אולי ניתן בעזרתם ועליהם לבנות כור גרעיני משלנו, כחול-לבן.

ברצוני לשאול אותך, אדוני השר: האם הידיעות על משאומתן לרכישת כור גרעיני המיועד להתפלת מים מברית-המועצות הן נכונות, ומה הן הסיבות להעדפת ברית-המועצות על מדינות במערב הבונות כורים גרעיניים כאלה?

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת אברהם שוחט, ואחריו — אתרן השואלים-המעירים, חבר הכנסת רן כהן, זה בסיכום הזה. אחר כך יהיה לנו סיכום של נאומים.

אברהם שוחט (המערך):

אדוני השר, נמסר לי כאילו מחר עומדים לצאת מכתבי פטורין ל-12 גיאולוגים עובדי חברת התשתית, שעבדו קודם כמכון הגיאופיסי ובחנה"ה — חיפוש נפט השקעות — אנשים העובדים עשרות שנים והם עתירי ניסיון בגיאולוגיה ובחיפוש נפט. שאלתי היא: האם עובדת פטוריהם מעידה על כך שמשרדך ואתה הרימום ידיים בנושא של חיפוש נפט בישראל, שכן אולי לא צריך אנשי מקצוע אשר צברו ניסיון רב בתחום הזה?

יתירה מזאת, נמסר לי — ואני אומר זאת עם כל ההסתייגויות האפשריות, אבל הייתי רוצה שהדבר ייבדק, ואולי אתה יודע את התשובה — נמסר לי כאילו במימון של משרד המדע והטכנולוגיה ומשרד הקליטה מגייסים במקומם אנשי מקצוע שהם עולים חדשים, על חשבון החקציבים האלה. מובן שאני אני מטיל ספק בצורך לקדם את קליטתם של אנשי מדע עולים חדשים, אבל אם אכן יש תהליך של פטורים של ישראלים והכנסתם של עולים חדשים, הייתי שם כמה סימני שאלה לעצמי, והייתי מציע לך גם כן לשים כמה סימני שאלה על נושאים מסוג זה.

היו"ר ש' וייס:

תודה לחבר הכנסת אברהם שוחט. חבר הכנסת רן כהן, בבקשה.

כדורה על הקמה של כור, אבל יש כיוונים. גם בימי השר שקדם לי, חבר הכנסת שחל, הלכו בכיוונים שונים והיו אקספלורציות.

השבוע פירסמו ב"דבר" סיפור אמיתי על ניסיון שעשינו ב-1984 לגבי ספרד. העניין כמעט כאילו הסתדר, ולא הסתדר מאותן סיבות שגם לאחר מכן לא הסתדר ברכישה פשוטה.

הדרך יכולה להיות דרך של כור כחול-לבן, תוך ניצול כל מה שניתן לקבל מהחוץ. כדור שכור בישראל חייב להיות בטוח פי כמה יותר מכל מקום אחר, כי לנו יש גם עניין של סכנות ביטחוניות, של טרור או הפצצה. יכול להיות שאם ייבנה אי פעם כור בישראל, הוא יהיה המודל שאותו יעתיקו בכל מקום אחר, כי לאט לאט כולם רוצים להיות בטוחים מאוד עם כורים.

אגב, אני יכול לומר לחברי הכנסת, שהיום נולדו מודלים כאלה, מעניינים מאוד, הונגריים. עלו על רעיון של כור קטן, שבסך הכול הוא די דומה למה שיש לנו בנחל-שורק, ובכמה מובנים אפילו יותר פשוט, כאילו אחת סוחב את משהו כמו דיזל גנרטור, משהו מהסוג הזה, ולא כורים גדולים. גם זו דרך שאפשר ללכת בה. אבל צריך, כמובן, לבדוק את הצדדים הכלכליים ומה עוד קשור בזה, ולא אכנס כאן עכשיו להרצאה מפורטת בנושא. מובן שאני יכול לדבר הרבה מאוד בנושא זה.

אני רוצה להתייחס עוד לשמועות שהתפרסמו בעיתונים ועוררו דיבורים לגבי התפלה. יש בלכול בעניין הזה. בברית-המועצות יש כור קטן, 15 מגוואט. הממשל אוניות שוברות קרח. ויש הרבה מאוד כאלה. היה רעיון, ובקשר לזה הופיעו בעיתונים הסיפורים לגבי ההתפלה, לחבר מתקן התפלה לכור כזה. היזם הישראלי, ששמו הוזכר בעיתונים, עסק גם לפני כן במכירה ובשיווק של מתקני התפלה, וחשב על אופציה כזאת. אני אומר שהנושא של התפלה וכו' לא מעניין אותי מבחינה זו.

אם ירצה יום כזה לקנות בברית-המועצות ולשווק ארצה כור קטן כזה עם מתקן התפלה, הוא יהיה צריך לעבור את סיוורי הרישוי והבדיקות בישראל, אני מניח שיש מקומות שבהם לא יהיה אפשר ויש מקומות שבהם יהיה אפשר, צריך שייבדקו עוד כל מיני סיוורי בטיחות, אבל זה לא עניין למדינה להתעסק בו. יש מי שחושב עכשיו להפעיל את מתקן ההתפלה שהודמם באשדוד בעזרת דיזל גנרטור, שיעשה 25 מגוואט במסגרת של מה שמתור וימכור חשמל גם לחברת החשמל וכו', באותה הצלחה. אם משהו יכול להשיג כור כזה ולקבל רישוי — אני בספק לגבי היום, אבל אולי יבוא גם יום כזה — זה עניינו.

בעבר היה בישראל רעיון של כור התפלה גדול של 500 מגוואט, שאליו מחברים מתקן התפלה, והוא עושה 70 מיליון קוב. אם הדבר הזה יקרה, הוא יהיה של המדינה. זה לא מוכרח להיות כור. אנחנו מתכננים דבר כזה היום כאופציה סבירה מאוד לגבי היחידה הבאה בחדרה אולי, הראשונה שתהיה בחדרה אחרי היחידות של אשקלון, שבה כבר נקים מתקן התפלה.

כידוע לחברי הכנסת, נושא המים עלה בצורה חריפה מאוד לאחרונה. אם נלך להתפלה, נלך בדיקו לפי מודל כזה, רק שזה לא יהיה כור גרעיני, אלא תחנת כוח רגילה של פחם, שתעסוק גם בזה.

נדמה לי שעניתי פה לכל השואלים.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
שאלתי אם היה דיון בממשלה.

עלידי כבוד היושב-ראש, ושלושה מחברי הכנסת שאלו בנושא זה היום, אני עונה לכולם יחד, אף כי יש מי ששאל בכיוון אחד ויש מי ששאל בכיוון שני.

המוטיבציה להכניס אנרגיה גרעינית יש לה למעשה שני יסודות: 1. מי שדואג לאיכות הסביבה לא ברמה של מדינה, אלא ברמה של הגלובוס, וגם זה חשוב, כי אנו גרים בו, צריך לדעת, שעד היום לא נמצאה חלופה לאנרגיה גרעינית לגבי כל הנושא של אפקט החממה. כל שרפה של דלקים פוסיליים יוצרת דיר-תחמוצת הפחמן. אתה יוצר דיר-תחמוצת הפחמן כאשר אתה שורף נפט או פחם וכל דלק אחר, ואחת מגביר את החממה ואחת יוצר מצב שבו אין לחום אפשרות לצאת מכדור הארץ, וכדור הארץ ילך ויתחמם. למרות העובדה שיש מדינות שבהן הנושא קפא מסיבות אחרות — —

טוב שחזרת לאולם, חבר הכנסת צבן, כי אני עונה בעצם לכיוון שלך. המוטיבציה לעסוק היום בעולם בגרעין אצל מי שדואג מעבר לדאגה של איכות הסביבה המקומית, מי שחושב על הגלובוס, היא שאין כרגע פתרון אחר וגם לא יהיה פתרון עוד הרבה שנים. אני למשל האמנתי הרבה זמן בפיוזין, בהיתוך. זה תמיד היה "יתחמם 40 שנה". כך זה היה לפני 40 שנה, ועדיין זה בגדר "בעוד 40 שנה" עד שזה יהיה מעשי. וכנ"ל דברים אחרים. הנושא היחיד המצוי, הסביר וניתן לשיפור, כי אפשר ללמוד משיאיות ולשפר וכו', העונה על השאלה כיצד לא לחמם את כדור הארץ ולא ליצור בעתיד חממה — — שני אמצעים ישנם: 1. אילו אפשר היה לטען מחדש יערות-עד בכדור ובמקומות אחרים, מקומות שבהם גודעים אותם היום; אילו אפשר היה להכפיל את שטח היערות על כדור הארץ, היה לדבר הזה אפקט חשוב; 2. להחליף את הפחם ואת הנפט בגרעין. זה, כמובן, תהליך.

בתחום הגרעין, מי ששואל למה לרכוש פה ולא לרכוש שם — אמרתי באיזה מפגש שהתקיים השבוע, זה גם התפרסם בעיתונים, שאני לא מאמין שהיום ניתן לקנות במקום כלשהו. התנאים המדיניים הם כאלה, שבכל פעם נדמה לך שיש פתח — ואזכיר לחברי הכנסת את הידיעות המשמחות שהיו ב-1985, כאילו צרפת עומדת למכור לנו כור, ואני ידעתי על העניין הזה שנה קודם כי אני ניהלתי את המשא-ומתן הזה ואז ראיתי שזה מוביל למבוי סתום, אבל היה מי שחשב שזה לא כך וניסה עוד הפעם, ואחר כך זה אכן הופיל למבוי סתום בפועל. היום יש ידיעות, ויש משהו אופטימי, ובעיתונים כתוב לגבי ברית-המועצות, אני מעריך שהאופציה של רכישה של כור על המדף באיזה מקום היא נמוכה ביותר, אם לא אפשרית.

לעומת זאת, באה בחשבון בנייה ישראלית עם ייעוץ, עם שותפויות, עם שורה שלמה של קומבינציות. אביא לכם דוגמה. הכור המוצלח ביותר אולי בעולם היום הוא כור שפועל בפילנד — מתוצרת רוסית, אבל הרוסים עשו בו רק את החלקים הכבדים, מה ששוקל טונות. כל המוח של הכור, האלקטרוניקה והבקרה וכו' נעשו על-ידי "סימנס" בגרמניה, והפינים השקיעו בזה לא מעט. אמצעי הבטיחות המיוחדים וכו' גם הם תוצאה של המוח הפיני. יש אפוא אופציות כאלה, שיכולות להצטייר למי שמעז אולי ללכת בדרך שהלכו בה הפינים, ואז צריך לבנות בעיקר על יכולת ישראלית, אבל להשתמש כמה שניתן מבחוץ.

אין החלטות חדשות של הממשלה. ההחלטות של הממשלה הן עוד מהימים שבהם הייתי שר המדע ומר מודעי היה שר האנרגיה, והיתה החלטה להתקדם בכיוון מסוים, ובתקופה שלאחר מכן היו הרבה תמורות. למעשה אין החלטה

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

אמיתי שעוד לא היה דיון מאז הדיון שהיה בימים קודמים. לפני שיעשה משהו, יהיה דיון.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

האם אתה מוכן להקים ועדת מומחים הכוללת דעות מגוונות בנושא זה?

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

יש לי ועדת מומחים שעוסקת בדברים. היא כוללת אנשים אוניברסיטאיים. היא לא כוללת מתנגדים דתיים. אני רואה חלק מההתנגדות במה שנקרא באנגלית luddism. גם כשהניעו את הרכבת בפעם הראשונה היתה התנגדות עצומה, כי אמרו שהשטן מוביל אותה. יש דתות מזרחיות כאלה. אני כן כולל אנשים סבירים עם השכלה. אני לא כולל מתנגדים מתוך אמונה פנימית, שיש בה אולי משהו, אבל אין בה נגיעה בנושא באבחון שלי.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, אני נאלץ — — —

אברהם שריר (הליכוד):

אני לא קיבלתי תשובה.

היו"ר ש' וייס:

לא רק אתה לא קיבלת תשובה. יש כאן בעיה. ידעתי שתהיה בעיה. נשאלו עליי עשרה שאלות 24 שאלות, ואתה השבת על שלוש שאלות, שהן היו "שלב השאלה הזהה". זה ודאי יגרם לכך שאנחנו נבדוק את הפרוצדורה כהוגן במוסד שצריך לבדוק זאת. בשלב זה אינני יכול לעשות דבר, כי כל השאלות לא נענו, למעשה.

חבר הכנסת שריר, כרשותך, אם אני ארשה לך לשאול שאלה, עלי להרשות לחברי הכנסת משה שחל ודן תיכון.

אברהם שריר (הליכוד):

יש לי הצעה, שהשר יענה בכתב על מה שהוא לא הספיק לענות בעל-פה.

היו"ר ש' וייס:

אולי הוא יענה בנאום הסיכום. יש לנו עוד פתרון פרודורלי, ננסה אותו.

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

אני מוכן.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, באופן שרירותי הפסקתי את השר, בהתאם לפרוצדורה. אנחנו עוברים לדיון. מכיוון שרוב האנשים שנרשמו לדיון הם גם האנשים ששאלו שאלות — זו סיבה נוספת לבדיקת הפרוצדורה. לפיכך, אדוני השר, אתה יכול לתפוס את מקומך ליד שולחן הממשלה. אנחנו נעבור לדיון מתומצת, ואחר כך נשוב אליך.

אני מזמין עכשיו — ואני אקפיד מאוד, חמש דקות ולא יותר — את חבר הכנסת דן תיכון, אחרי — חבר הכנסת משה שחל, ואחרי — חבר הכנסת אברהם שריר.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לחזור לעניין הרפורמה במשק הדלק, וכבר בשאלה הקצרה אמרתי, שבעצם מאומה לא השתנה במשק הדלק מאז ימי המנדט, ועל כך אתה ודאי מצר בדומה לי. כשאתה בא, למשל אתה, האזור הקטן, ולמי אין היום מכונית — — —

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

מה שהיה במנדט היה גרוע — למשל, ארץ-ישראל היתה שלמה.

דן תיכון (הליכוד):

זאת בוודאי לא תשובה לי.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

מה הוא אמר?

היו"ר ש' וייס:

סליחה, זו תשובה כתחום התשתית ולא כתחום האנרגיה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

הוא אמר שבזמן המנדט היה טוב — ארץ-ישראל היתה שלמה.

דן תיכון (הליכוד):

כן, אבל תחת שלטון זר, אדוני השר.

אדוני השר, מי מאתנו אינו נוסע אחת לשנה-שנתיים לחוץ-לארץ, שוכר מכונית, נע בדרכים השונות באירופה, מגיע לתחנת דלק, וכשהוא ממלא את המכל מתברר לו שלכל תחנת דלק יש מחיר משלה ואין מחיר אחיד, כמו בארץ? בארץ אתה משלם בעד ליטר של בנזין 96, למשל, 1.51 או 1.52 שקל. שם כל תחנת דלק מציעה את השירות שלה, כולם מתחרים על טיב השירות, כולם מתחרים על טיב המחיר, והמחיר נע ונד בין תחנה לתחנה. נוסף על כך, בכל תחנת דלק יש, למשל, שירות עצמי. חברת הכנסת ארבל-אלמולינו, אנחנו הרי התווכחנו על ציון מחירים. שם אתה בא לתחנת הדלק, מכניס שטר של עשרה דולר, אתה מתדלק את עצמך. בארץ אתה מתדלק כעצמך, אבל לא בשירות עצמי, ואתה לא קונה את הדלק במחיר זול יותר, אלא השירות כל כך גרוע, שבעצם אתה לא משלם בעד השירות, שכן אין תחרות בין תחנות הדלק.

כשאני מגיע לתחרות, בעצם אני רוצה לשאול אותך, איך יכול להיות שאומרים לנו שאין הסדר קרטלי בענף, שאין מונופול בענף הדלק, בענף הבנזין, ובכל זאת בכל תחנה ותחנה אתה משלם אותו מחיר? כנ"ל לגבי הרפורמה במשק הגז.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

יש פיקוח.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

יש פיקוח.

דן תיכון (הליכוד):

אני מדבר עוד לפני הפיקוח. כזכור לך, חבר הכנסת אברהם שוחט והשר לשעבר שחל הובילו אותנו אל הרפורמה, ואכן הרפורמה נכנסה לפעילות, ואני מברך עליה, אבל היא נעצרה בשלב כלשהו, והיה הכרח לפקח על הענף הזה. והנה אנחנו עוברים את החורף, נכנסים לקיץ, ובחורף הבא, האם אתה תיאות להסיר את הפיקוח על מחירי הגז במדינת ישראל?

אני אפסר לסיים את חמש הדקות — ואיני יודע למה הן קצרות — בלי כמה מלים על מה שקורה בחברת החשמל. חברת החשמל היא מוסד מונופוליסטי. אחד מחברי הכנסת, דומני חבר הכנסת העצני, אמר כאן שלחברת החשמל יש הפסדים גדולים. אני סבור שלחברת החשמל יש רווחים גדולים. מכל מקום, אין מחלוקת על כך שהחברה עובדת על cost plus. בעצם, ככל שהעלויות שלה גדלות, אנחנו נאלצים לייקר ולייקר את מחיר החשמל. אני שואל אותך, אם ככוונתך להעביר את המפעל הזה שנקרא חברת החשמל ממה שנקרא

התעריף של החשמל. אדוני השר, אני רוצה לומר לך מניסיוני דבר אחד. האוצר תמיד יכלום. יש לו שיקולים אחרים: אגב, לדעתי הם לא תמיד שיקולים כלכליים נכונים. מחיר החשמל חייב לשקף את עלותו הריאלית למשק, ועל זה אסור להתפשר. אחרת נמצא את עצמנו במצב שחברת החשמל נתונה בו היום. אני קיבלתי את חברת החשמל עם 50 מיליון דולר סבסוד וגירעון: סיימתי עם זה שחברת החשמל שילמה 210 מיליון שקלים מסים לממשלה. אסור לתת לה להימצא במצב הזה — — —

דן תיכון (הליכוד):
באיזה מצב?

משה שחל (המערך):
כשסיימתי היתה רווחיות של החברה. אסור להשאיר אותה במצב שבו התעריף איננו מבטא את העלות הריאלית. אם הממשלה רוצה לסבסד, תעשה זאת בתחומים אחרים.

יגאל הורביץ (הליכוד):
אז למה היה עורף רווח?

משה שחל (המערך):
היתה התייעלות.

דן תיכון (הליכוד):
מה פתאום?

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
חבר הכנסת תיכון, מאז העלו את המחיר ב־50% בתקופתו של משה שחל היה המחיר זול ב־70% מהמחיר עכשיו.

משה שחל (המערך):

אמת. אני רק רוצה להיות הוגן, חבר הכנסת רן כהן. לי היה מזל, שעם כניסתי לתפקיד ירדו מחירי הדלקים; עם עזיבתי — הם עלו. אבל זו כבר שאלה אחרת לגמרי.

אדוני השר, אני רוצה לומר, שאסור להשאיר את מערכת היחסים בחברת החשמל במצב הנוכחי. אינני יודע איך. אני הקדשתי לזה שעות רבות. אין ברירה אלא לנסות לגמור את הוויכוח הקיים.

אדוני היושב־ראש, אני חושב שמותר להביע עמדה, והיום בוודאי איש לא יבוא בטענה בעניין זה מבחינת האובייקטיביות. משרד האנרגיה הוא גם משרד התשתית. מה שקרה הוא שהממשלה התחילה, אבל היא לא סיימה — ב־1977. אני חושב, שלנוכח משבר המים הגיע הזמן להעביר למשרד האנרגיה והתשתית שני תחומים שנועדו מלכתחילה לעבור אליו, והם משק המים במדינת ישראל ומינהל מקרקעי ישראל. אני חושב ששני תחומים אלה, אם יהיו במשרד מקצועי — — —

שר האנרגיה והתשתית י" נאמן:
אתה מחפש לך צרות?

משה שחל (המערך):

אני חושב, שטובת משק המים והעניין של התכנון הפיסי של המקרקעין מחייבים זאת. אם הם יהיו במשרד שאין לו אינטרס משלו ואין לו עניין עם צרכנים, זה יביא תועלת. יש בזה היגיון. ואני מאחל, שאכן בשנה הבאה תהיה פריצת דרך בכל התחומים האלה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אם זה יתרחש, השר יוכל נאמן יהיה שר משרד אנרגיה שלמה.

cost plus לשיטת חישוב אחרת, כדי שהחברה תוכל להתייעל ולספק חשמל במחיר זול יותר, ואנחנו לא נחויב בגין כל תשלום של כוס קפה או תה.

כבר אמר חבר הכנסת פורז, שיש לעשות משהו בכל מה שקשור בצריכה העצמית של חברת החשמל מצדם של העובדים, לפחות לקבוע מכסה קבועה וברורה ממוצעת שבגינה יקבל העובד חשמל חינם ולא יהפוך לזולל חשמל מן הדרגה הראשונה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מזמין עכשיו את הנואם הבא — חבר הכנסת משה שחל. אחריו — חברת הכנסת שושנה ארכלי-אלמזלנו.

משה שחל (המערך):

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, בראש ובראשונה אני רוצה לברך את שר האנרגיה והתשתית על התפקוד של משרדו במשך השנה האחרונה — כמעט שנה וחודש — מאז סיימתי את תפקידי שם. אני רוצה באותה הזדמנות לברך את עובדי משרד האנרגיה, שגם היום אני רואה אותם במסירותם, נמצאים כאן ומקשיבים. זה משרד טוב, מרתק מאוד ומעניין מאוד. אני מקווה ששר האנרגיה יקדיש את כל האנרגיה שלו לענייני אנרגיה. כולנו נצא נשכרים מכך שהוא לא יעסוק בדברים אחרים אלא יקדיש את זמנו לנושא מעניין מאוד.

חיים רמון (המערך):

שיתנחל במשרד האנרגיה.

משה שחל (המערך):

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, אני, כמוכן, אתחיל ברפורמה. אני שמח לראות מקריאת הסקירה של השר, שאכן בסקירה על המשרד צוינו אותם דברים שהרפורמה השיגה והבעיות העומדות על הפרק.

אני חושב שאני אובייקטיבי, ואני רוצה לומר, שלדעתי הרפורמה השיגה את מטרתיה בשני תחומים מרכזיים: האחד, היא הוכיחה שאפשר לבצע שינויים מבניים. כל הממשלות מדברות על הצורך בשינויים מבניים. מעט מאוד נעשה. אולי זה התחום היחיד שבו, עם כל הקשיים, נעשה צעד ראשון. הדבר השני הוא, שבאותם תחומים המגמה היתה נכונה. מהו המבחן שלי? כמוכן, כמו כל אדם שביצע איזה שינוי, המבחן שלי היה: אם יבוא מלחיק, האם השינויים האלה יעמדו במבחן או לא? ואני חייב לומר דבר אחד: אין היום ויכוח, גם עם אלה שהתנגדו לרפורמה, שהרפורמה היא תהליך בלתי הפיך. שאי אפשר לחזור ממנו. אולי זה ההישג הגדול ביותר למדיניות. ואני מסכים שיש צורך להפיק לקחים.

אומר שניים-שלושה דברים. יש צורך לגמור את השלב השני. המצב הנוכחי איננו בריא. זה דומה לסיפור עם הקיבוצניק והנעל. אי-אפשר להשאיר את הנעל השנייה באוויר. כולם מצפים. אני חושב שאין מנוס מחקיקה. אני בהחלט ממליץ, ואם השר יצליח זה יהיה הישג שלו, אם החקיקה תהיה בהסכמה. החקיקה צריכה לטפל בכל התחומים הבעייתיים ולהבטיח תחרות חופשית, שאכן תביא למה שביקש חבר הכנסת דן תיכון, למגוון של מחירים לפי התחרות הזאת, להבטחה שלא תהיה השתלטות לא של קרטל ולא של מונופול, לא של קרטל חברות הדלק וגם לא מונופול של בתי-הזיקוק. אני מקווה שאכן השר יצליח להביא לנו הצעת חוק בכיוון הזה.

אני רוצה להתייחס בקיצור רב לעניין של חברת החשמל. אני חייב לומר, שאני עוקב בדאגה אחר נושא המחיר, או

יש לעודד גם הפקת חשמל בעזרת הרוח, גם כאשר הכמות שתופק בדרך זו איננה משמעותית מבחינת סך-הכול צורכי המדינה לחשמל.

ברצוני לסיים את דברי ולציין את הצורך בהקמת תחנת כוח גרעינית. הרעיון עלה כבר לפני שנים רבות. נערכו מחקרים בדבר איתור השטח המתאים לכך, ולישראל לא חסר הכוח המדעי לתכנון ולהפעלה של תחנת כוח גרעינית. קשה להשלים עם העובדה, שרעיון הקמת תחנת הכוח הגרעינית לא קרם עור וגידים, וישראל, שהיא בעלת מאגר עצום בתחום הגרעין, טרם הצליחה להקים מפעל זה, שהיה בכוחו להבטיח אחוז רציני מכוח האנרגיה הדרוש.

אני רוצה לקוות, שהפרסומים האחרונים בדבר רכישת תחנת כוח גרעינית יאמתו, ואם ישראל לא תמצא מינה שתמכור לה תחנה כזאת, יש בכוחה המדעי להתמודד עם בעיה זו בכוחותיה שלה ולבנות כוח גרעיני כחול-לכן. אומנם ישראל לא התברכה במקורות אנרגיה, אך היא התברכה במאגר עצום של אנרגיה אנושית. הכוונה לאנשי המדע שגדלו בישראל ולאנשי מדע שעלו ועולים לישראל מברית-המועצות.

כבוד השר, בידך מופקד אוצר עצום של יכולת מדעית, שבעזרתו אפשר לחולל מהפכה טכנולוגית-מדעית במדינה. בזכו כוח כזה יהיה חטא לא יכופר, והדורות הבאים לא יסלחו לנו על כך.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחברת הכנסת שושנה ארכלי-אלמולינו. אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת אברהם שריר, ואחריו — את חבר הכנסת חיים אורון.

אברהם שריר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לכרך את שר האנרגיה על פעילותו במשרד האנרגיה, על הרוח החדשה, על היוזמות, על ההקצועיות שהוא מביא ועל הגישה הכלל-ציבורית. אני חושב שנתן ליזום על שר האנרגיה הנוכחי, שהוא האיש הנכון במקום הנכון, ואני משוכנע שבחקופתו יצעד משק האנרגיה במדינת ישראל בצעדים נמרצים מאוד קדימה ונוכל להיכנס לעידן המודרני כמדינה מודרנית.

אני מקווה, אדוני השר, שאתה תיתן לי תשובה מפורטת יותר לגבי פצלי השמן. מעניין אותי לדעת מהו האחוז מכלל תפוקת החשמל שתחום זה יתפוס לעומת התחומים האחרים — גם העלות וגם הזמן שהדבר הזה יארך.

ואשר לשאלה השנייה ששאלתיך, ועדיין לא קיבלתי תשובה, אולי אקבל תשובה במסגרת תשובתך לגבי הרפורמה. הרפורמה, כפי שנחפסה בציבור, נועדה להביא לאזרח תוספת של תועלת. תוספת התועלת יכולה כמובן לבוא רק בתחנת הדלק, כאשר האדם יכול להרגיש ליד המשאבה מה פירוש הדבר לגביו, מה הרפורמה אומרת לגביו. והנה זה לא קרה. חברות הדלק מדווחות על הפסדים, והתבשרנו שדווקא הממשלה היא שיצאה נשכרת. זה מין פרדוקס שקשה להבין אותו — דווקא הממשלה יצאה נשכרת. הגופים והמפעלים שנמצאים ברשות הממשלה, שהיו צריכים, לכאורה, לתת יד וכתף להצלחת הרפורמה, הם יוצאים נשכרים מכך. אני חושב שמבחינה זאת זה דבר מוזר מאוד, שדווקא בתי-הזיקוק יצאו נשכרים.

אדוני השר, הקמת תחנת המשנה באריאל היא דבר חשוב מאוד, דבר בעתו, ואני מברך אותך על כך. אני מקווה שהאור

חברת הכנסת ארכלי-אלמולינו, בבקשה, אחריה — חבר הכנסת אברהם שריר.

שושנה ארכלי-אלמולינו (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ככל שהעולם מתקדם גוברת תלותו באנרגיה. כל משבר באנרגיה טומן בחובו סכנה לא רק למשק אלא גם לאספקת השירותים החיוניים ביותר לאזרח. לדאבונו, ישראל לא התברכה במקורות אנרגיה קונבנציונליים, כגון נפט ופחם, והמשק הישראלי והחברה תלויה כמעט לחלוטין ביבוא של נפט ופחם. המציאות הגיאוגרפית של ישראל, שבה הקשר עם מדינות שממן אפשר לרכוש את מקורות האנרגיה נעשה רק באמצעות תחבורה ימית, הופכת את בעיית אספקת האנרגיה לישראל לא רק לבעיה כלכלית אלא גם לבעיה ביטחונית. מציאות זאת מחייבת לנקוט את כל האמצעים כדי לחפש ולפתח מקורות אנרגיה החבויים במעמקי האדמה ומצויים גם מעליה; וכמו כן, להבטיח אספקת חלק מהאנרגיה על-ידי גורמים שאינם תלויים בנפט ופחם, קרי אנרגיה גרעינית.

מצוקת האנרגיה בישראל בולטת עוד יותר כאשר אנו נדרשים להבטיח אספקת מים למשק ולאוכלוסייה. ישראל נדרשת ליעד למטרה זו כמויות עצומות של נפט ופחם.

יש להצטער על שלמרות החסר בהבטחת אספקת האנרגיה, קיים פיגור גדול ביוזמות לניצול אופטימלי של המקורות הקיימים. אחת החידות שטרם נפתרו על-ידי הגיאולוגים היא השאלה, כיצד זה התברכו המדינות סביבנו במקורות נפט עשירים, ואילו בישראל כמעט כל הקידוחים שנעשו עד כה יצאו יבשים, ובמקרה הטוב התגלו כמויות לא מסחריות. נשאלת השאלה, האם הקידוחים נעשו לאחר מחקר מעמיק ובמקומות הנכונים. על משרד האנרגיה לעודד מחקר בסיסי, שיקבע בוודאות מקסימלית אם יש סיכוי ריאלי למציאת נפט, ולפי זה גם יקבע את התוכנית להבטחת מקורות אנרגיה לעתיד לבוא.

עם זאת, אין להשלים עם העובדה שגם בתחומים האפשריים לישראל ליצירת מקורות של אנרגיה, אומנם בצורה מוגבלת, קיים פיגור שאין לו שום הצדקה. אני מתכוונת בראש ובראשונה לניצול אנרגיית השמש, פצלי השמן והרוח כמקור לחשמל.

בתחום המחקר לניצול מקורות השמש ישראל נחשבת לאחת המדינות המתקדמות ביותר. תכנון ישראלי מפיק אנרגיית שמש בקליפורניה, ודווקא בישראל אנרגיית השמש כמעט לא מנוצלת. והרי זו האנרגיה הטובה ביותר מבחינה אקולוגית, אם כי היא עדיין יקרה יותר מהאנרגיה המופקת מפחם ומנפט. על משרד האנרגיה מוטלת החובה לעודד המשך המחקר לניצול אנרגיית השמש, ולהתחיל בניצול אנרגיה זו הלכה למעשה. אני סבורה שיש להטיל תפקיד זה על חברת החשמל, שבידה המונופול הבלעדי לאספקת חשמל בישראל, תוך הבטחת מחיר שווה לצרכנים שישתמשו בחשמל המיוצר על-ידי אנרגיית השמש.

על-פי מחקרים שנעשו באדמות הנגב, טמונות שם כמויות עצומות של פצלי שמן. ניסיונות להפקת אנרגיה מפצלי שמן כבר נעשו. לדעתי, יש לעבור בהפקה ניסיונית להפקה תעשייתית, גם אם האנרגיה המופקת מפצלי שמן כיום יקרה יותר מהחשמל המיוצר על-ידי נפט ופחם. אין לשכוח שמחירי הנפט נותנים לתנודות חריפות, וכל זעזוע, פוליטי או ביטחוני, במדינות המפיקות נפט מקפיץ את מחירו בצורה נחשנית.

אברהם שריר (הליכוד):

אני חושב שאת החברה צריכה לנהל הנהלת החברה, השר הממונה, החוק במדינה, המשטרה. אני מבקש ממך, וזה המבחן האישי שלך, שהדבר הזה יתוקן במהרה ולא יקרה שוב.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

צריך להוסיף חברות חשמל במדינה.

אברהם שריר (הליכוד):

אדוני השר, אני יודע שניהלת בארצות-הברית שיחות בעניין התפלת מים — — —

עמנואל זיסמן (המערך):

יש ועדי עובדים שעושים דברים טובים. עליהם לא מדרבים.

היו"ר ש' וייס:

תהיה לך הזדמנות לומר זאת כאן כנאום.

אברהם שריר (הליכוד):

אני אמרתי, חבר הכנסת זיסמן, שזה בטל בשישים, זה אחוז קטן מאוד. ראוי הציבור הרחב של החברה לכל ההערכה, אבל מעשים כאלה משליכים על כל הציבור.

עמנואל זיסמן (המערך):

יש הגנה על אינטרסים של מיעוטים, ואתה קורא לזה בריונות.

אברהם שריר (הליכוד):

אני מבקש לדעת, מה הן תוצאות פעילותך ושיחותיך בארצות-הברית בנושא שיחות הפעולה בעניין התפלת מים?

אני מסיים בזה שאני מחזק את ידיך בפעילותך הברוכה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת שריר. רשות הדיבור לחבר הכנסת חיים אורון, ואחריו — לחבר הכנסת עמנואל זיסמן. שיוכל לבטא את זכות הזעקה שלו מול חבר הכנסת ויינשטיין.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, במסגרת חמש דקות אני מבקש להתייחס לארבע נקודות. נקודה ראשונה היא נושא הרפורמות. כתוב בחוברת, ששר האנרגיה לשעבר, חבר הכנסת שחל, אמר: "הרפורמה היא דרך שעלו עליה ואי-אפשר לחזור ממנה" — וזה נכון. אבל שתי הרפורמות נתונות היום בצומת, ויש לגביהן יותר מאלטרנטיבה אחת. אחת מציינים בחוברת שאם בוחנים את האלטרנטיבות, ובעצם אין אמירה ברורה יותר ביחס לשתיהן.

המצב היום בשתי הרפורמות שבהן מדובר, גם במשק הדלק וגם במשק הגז, כפי שכבר אמרו קודמי — במשק הגז אנחנו נמצאים בפיקוח על המחירים, ובמשק הדלק, אם מדובר על דלק המגיע לתחנה, הרווחים מחולקים אחרת בין המרכיבים השונים המחלקים את החבית הבסיסית. זה חשוב מאוד, זה לא השיקול המרכזי של הצרכן.

בסופו של דבר, כבוד שר האנרגיה וחבר הכנסת שחל, יש מבחן בסיסי אחד להצלחה. האם המוצר יהיה זול יותר, או המוצר יהיה כמחירי הקודם — זה המבחן העיקרי. הוא פשוט, מסובך להגיע להגדרה מדויקת, אבל הוא המבחן העיקרי. במבחן הזה, מחירי הגז עלו, מחירי הגז בצוקר ירדו על חשבון מחירי הגז בכלונים לרוב האוכלוסייה ועל חשבון השטחים, כי

הנוסף, הבהיר והבהק יותר שהתחנה הזאת תביא יאפשר לנו להאיר את עיינו גם בתחומים רבים אחרים, ונוכל לראות דברים שעד עכשיו אולי נבצר מאתנו לראות. אני מברך אותך על כך, כפי שאני מברך אותך על הקמת תאורה בצמחים — מבחינת ביטחון, בגבול הצפון, בגלכר, בשערי-הנגב, וכמובן ביהודה ובשומרון. אני רוצה לשאול אותך, אם אתה מתכוון להמשיך בפעילות הזאת של התקנת תאורה טובה יותר בצמחים, במיוחד במקומות הרגישים וגם בשאר חלקי הארץ, על-מנת שנוכל לצמצם את מפגעי הביטחון וגם להגדיל את הביטחון לתושבי הארץ.

עכרה עלינו מלחמה, ואני חושב שיש בהחלט מקום לשאול את עצמנו, אם משק הדלק ערוך כיאות לגבי תוצאות המסקנות שאנחנו יכולים לקבוע מהמלחמה הזאת. היינו ערוכים להכלה במשק המלחמה, והייתי רוצה לשמוע ממך קצת פרטים נוספים, אם היינו יכולים ללמוד מזה דברים נוספים, שיוכלו ללמד אותנו לגבי העתיד, וגם לגבי הדרכון שאתה עכשיו עוסק בו בעניין אנרגיה חלופית שהובאה לידי-המלח ומתי יהיה הדבר הזה תפעולי.

בהקשר זה הייתי רוצה לשאול אותך, אם אין מקום לבחון מחדש אותה תוכנית ששבקה חיים לכל חי ועוררה תקוות כה רבות בעם היהודי בכל העולם, תוכנית תעלת-המים. כאשר הורד הנושא הזה מסדרי-ימינו הציבורי עליידי הממשלה הייתי מאוד לא שקט. אני חושב, שכל תוכנית ראויה להיבדק מחדש אחת לפרק זמן. דברים משתנים, במיוחד היום, עם העלייה האדירה שבאה למדינת ישראל, והייתי רוצה לקבל בנושא זה, אם אתה יכול, תשובות מפורטות יותר, כדי שנוכל לדעת כיצד ניתן להתמודד איתו. אני הייתי רוצה לראות בשוכה של תוכנית תעלת-המים, כמו רבים רבים אחרים, זו אחת הבשורות הגדולות שתוכל להביא לעם ישראל.

בסוף דברי כרצוני לומר לך, אדוני השר: קראתי, וכמוני קראו רבים, על מעשה הבריונות של אותם גורמים בין עובדי חברת החשמל — אני משוכנע שזו שכבה בטלה בשישים — אשר לא נתנו ליושב-ראש הדיקטטוריון, שנבחר כחוק ואושר כחוק, להיכנס למתקני החברה. זה דבר חמור ביותר במדינת חוק ומשפט. אם ייתכן שזה יקרה, מחר אתה לא תוכל להיכנס. בסיכומי של דבר זה היה על רקע אישי, זה לא היה על רקע ציבורי, של משרה או של תפקיד לאיש זה או אחר, ואני חושב שאתה צריך לנקוט פעולה נמרצת. זה מבחן שלך, והייתי רוצה לשמוע ממך עוד היום מעל דוכן הכנסת, כי אתה לא תשלים עם זה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הם סגרו את בתי-החולים כשהיתה שכיחה, לא היו ניתוחים. מה אתה רוצה שהוא יוכל לעשות?

אברהם שריר (הליכוד):

אתה רוצה לומר לי שזה בסדר?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הם סוגרים את המדינה.

אברהם שריר (הליכוד):

זה מחוירי לעומת הפשע הגדול? זה עונן זה פשע?

אדוני השר, כשבילי זה דבר חמור מאוד.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

כשעלתה סוגיית החשמל-חינם הם אמרו, שהם לא ייתנו לעשות ניתוחים בבתי-החולים.

ועכשיו — לנושא עצמו. השר יוכל נאמן אמר גם בדברי הפתיחה שלו וגם בתשובה על השאלות, כי לאחר בדיקה ושיקול דעת שלו, ולא רק שלו, הרי מדינת ישראל זקוקה לכור גרעיני תוצרת כחול-לבן בשותפויות עם אחרים, והסביר לנו מדוע זה לא יכול להיות על-ידי קנייה מאחרים. אני חושב שהשר יוכל נאמן צדק, אך מפאת קוצר הזמן איני יכול לפרט את הדברים כדי לחזק את עמדתו. אבל, אני רוצה לשאול את השר יוכל נאמן, איך מסתדר הדבר הזה עם המגמה של ירידה דרסטית בהיקפי המחקר בכלל ובתחום הגרעיני במיוחד. למשל, הטכניון החליט על סגירת מחלקת ההנדסה הגרעינית, ויש סימנים לכך שזה יקרה גם באוניברסיטת בן-גוריון.

אני שותף לעמדתו של השר יוכל נאמן, שמדינת ישראל חייבת לשמור על יתרון הנטו שלה בכל מקרה ובכל מצב לעומת אויבינו, ולצדדי הם רבים. לכן אני שואל אותו, אף שדעותינו המדיניות והביטחוניות נוגדות: הרי כדי לעמוד מול לחצים ואיומים, ואולי סיכובי מלחמה נוספים, צריך לחזק את החוסן החברתי שלנו. והנה אני קראתי את החוברת, ובה אתה מדבר על כך, שצריך לקלוט מדענים, צריך לקלוט את העולים החדשים. בעבר היו מכסות ולא נתנו למדענים לצאת באופן חופשי, גם לא בגלי העלייה הקודמים מכרית-המועצות. והנה היום מגיעים מדענים, ואני שואל, כיצד אתה יכול להסתדר עם העובדה שכל כך הרבה רשויות מטפלות בעולים המדענים?

בגלל קוצר הזמן — היושב-ראש כבר מאותה לי — איני רוצה לפרט. אבל אני רוצה לשאול אותך, האם נעשה משהו בעניין זה? אם אני מצטט מהחוברת, אתה מדבר על כך שיש אפשרויות רבות, אבל ברוח שלך לא שמעתי על כך. אפילו חברת החשמל, שקלטה עולים חדשים, ואני יודע זאת מיושלים עירי, יצאה רק לפני יומיים בהצהרה, שמפסיקים לקבל עולים חדשים. אני יודע על שני מהנדסים — פנו אלי — שעמדו להתקבל לעבודה ונאמר להם: יש התייעלות, יש קיצוצים, וכמובן צריך לשמור קודם על אלה שהם בפנים ולא לאפשר לאחרים להיכנס.

בנושא הזה של קליטת העלייה יש מחדל. אנחנו יודעים מה קורה היום עם העולים החדשים, שעוד ועוד מהם רעבים ללחם. ומקורות התעסוקה מצטמצמים והמצב הולך ונעשה קשה יותר ויותר. אבל, אתה רוצה — ואני חושב שאתה עקבי בעניין זה — לשמור על האיכות, על כוח האדם האיכותי ועל יתרון הנטו, אתה צריך להתערב ולתפוס את האנדרולומוסיה השוררת בקליטת העלייה של מדענים ואנשי מחקר, כי העולים האלה יורדים כבר עתה מן הארץ וירדו עוד בהמוניהם. אסור להחמיץ את השעה. יש לקלוט אותם ולהחזיק אותם בתוכנו.

אדוני היושב-ראש, האם יש לי עוד זמן?

היו"ר ש' וייס:

אתה יכול במסגרת של שבע שניות להכניס מוטיב.

עמנואל זיסמן (המערך):

במשך שבע שניות אפשר לעשות הרבה במשחק כדורסל, אבל בנאום — — —

היו"ר ש' וייס:

טוב, מה לא נעשה למען "הפועל ירושלים"? עוד משפט אחד.

עמנואל זיסמן (המערך):

רציתי לשאול את השר סדרה של שאלות, אבל אסתפק בשאלה אחת, המופיעה ברוח מבקר המדינה ממאי 1990. שם

היה סבסוד צולב. בסך הכול, הציבור ביחד משלם אותו דבר, או אפילו יותר, עבור הגז, ומחירי הדלק לא השתנו.

משה שחל (המערך):

זה לא מדויק. לגבי מחירי הדלק, הבנוין, אולי לא, אבל מחירי רוב המוצרים האחרים כן ירדו.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

ירדו ביחס למחירי העולמי? אני לא בודק את זה. אני שואל שאלה פשוטה, ולדעתי היא שאלת המבחן: חבית דלק שנקנית בחוץ ולא אנחנו קובעים את מחירה, הקטעים שבשליטתנו, מהזיקוק, השייוק, הפעלת חברות הדלק, המלאים וכו', זולים יותר היום או זולים פחות היום? אני משאיר את זה היום ב"דירושה תשובה".

נקודה שנייה שמסומנת בחוברת, כבוד השר, ואתה עדיין משאיר אותה כשאלה פתוחה — נדמה לי שהיא שורש השלב הבא: המנופול עובר מחברות הדלק לבית-הזיקוק, או שאנחנו מגיעים למצב שבו מתחילה באמת תחרות. אם בית-הזיקוק מתחיל לייבא ולמכור באמצעות חברת דלק אחת או יותר, והחברות האחרות קונות על-פי מנופול טבעי, כפי שזה הוגדר פעם, או מנופול שקיים כרגע, את הדלק ממקור אחד, הרי אנחנו מבצעים את התחרות, אם אינני טועה, על 2% עד 4% ממחירי הדלק, אולם, אז תישאל שאלה גדולה: האם כל המאמץ ראו? כי אם כל הוויכוח הוא על 2% עד 4% ממחירי הדלק אחרי שמורידים את העלות, ההובלה והזיקוק ונשאיר אותו קטע צר, נשארת השאלה, והיא שאלה גדולה.

הערה רביעית ואחרונה: 55% ממחירי הדלק הם מיסוי. בבנוין זה 54% עד 55%, בסולר ובנפט כשליש ממחיר המוצר הוא מיסוי. אם אינני טועה, זוהי גם עמדתך — העובדה שהמס הוא לא קצוב אלא מס באחוזים יוצרת מכפלה; ויש אינטרס מוכנה למקבל ההחלטות להשתמש במשאבת הדלק כמשאבת מיסוי. חייבים להגדיר בחקיקה, שהמס המוטל על הדלק הוא מס קצוב. ראוי לקחת מס מדלק, כל העולם עושה זאת, אבל לא יכול להיות, שאם סדאם חוסיין משתגע במקום אחד או מחר ישתגע משהו אחר במקום שני, האוצר, כפי שעשה בשנה שעברה, גובה עוד 100 — 150 מיליון שקל, וזה משפיע על האינפלציה ועל כל המחירים, בפעולה שאין לה שום קשר למדיניות כלכלית נכונה ובוודאי לא למדיניות במשק האגרניה.

אני חושב שאתה צריך לזיז, ואם הממשלה לא יכולה לקבל החלטה בנושא זה, אנחנו, חברי הכנסת, צריכים לזיז חקיקה האומרת, שהמס הגלום בדלק יהיה מס קצוב, ושינוי יהיה כרוך בשינוי הסכום שלו, והוא לא יכול להיות פונקציה שרירותית של מה שקורה עם מחירי חביות הדלק בעולם כולו.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת עמנואל זיסמן, אחרי — לחבר הכנסת שמואל הלפרט, ואם הוא לא יהיה — לחבר הכנסת אברהם שוחט בכקשה.

עמנואל זיסמן (המערך):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, קודם כול אני רוצה להבהיר את קריאת הביניים שלי לדבריו של חבר הכנסת שריר. אם יש ציבור עובדים מאורגן, ובחברת החשמל יש ציבור עובדים מאורגן: ואם יש ועד עובדים שמגן על האינטרסים של העובדים, ובחברת החשמל יש ועד כזה: ואם הם נוקטים פעולות למען האינטרסים החיוניים של העובדים — אי-אפשר לכבד ולהטיף מוסר, כפי שעשה חבר הכנסת שריר, ולקרוא לזה בריונות. הוא לא מונה למפרש החוק, ואין בידו הסמכות לומר איך צריך לנהוג לפי החוק.

לחודשיים, לא ייתכן שעובד חברת החשמל יקבל חינוך צריכה של 10,000 קילוואט, דבר שפורסם כי הוא קיים במציאות אצל עובדים לא מעטים.

אליהו בן-מנחם (המעריך):

חבר הכנסת הלפרט, אצלכם מקבלים משכורות חינוך. מה מותר?

שמואל הלפרט (אגודת ישראל):

מי אמר לך שמקבלים משכורות חינוך?

אליהו בן-מנחם (המעריך):

בחורי ישיבות גם לא משרתים בצה"ל, מקבלים משכורות חינוך, 400 — 500 דולר לחודש, ורק מתפללים.

שמואל הלפרט (אגודת ישראל):

סטודנטים גם מקבלים משכורות חינוך?

הי"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, במסגרת הזאת הנושא מוצא.

אליהו בן-מנחם (המעריך):

— — —

שמואל הלפרט (אגודת ישראל):

בזכות אותם אנשים, שאתה אומר שהם מקבלים משכורות חינוך, יש לך זכות קיום כאן במדינת ישראל, אחרת לא היתה לך זכות קיום.

אליהו בן-מנחם (המעריך):

תחבייש לך, קודם כול תחבייש להגיד את המלים האלה.

שמואל הלפרט (אגודת ישראל):

בזכות אותם אנשים שיושבים ולומדים תורה אתה עדיין יהודי היום.

אליהו בן-מנחם (המעריך):

תחבייש לך, להגיד את המלים האלה, כי אני משרת בצה"ל ואני שומר עליהם. אני יהודי בזכות — — —

שמואל הלפרט (אגודת ישראל):

גם בזכותם אתה נשארת יהודי במשך אלפיים שנות גלות.

אליהו בן-מנחם (המעריך):

שירתו בצה"ל כל אותם פרויטים שלך.

שמואל הלפרט (אגודת ישראל):

אחרת מזמן לא היה זכר ממך כיהודי.

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת הלפרט, חבר הכנסת אלי בן-מנחם.

אליהו בן-מנחם (המעריך):

לו היינו צריכים לסמוך על אותם פרויטים, על אותם אוכלי חינוך, מזמן לא היתה מדינת ישראל.

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי בן-מנחם, ביקשתי ממך להפסיק.

שמואל הלפרט (אגודת ישראל):

רק בזכות אותם בחורי ישיבה אתה עדיין יהודי.

אליהו בן-מנחם (המעריך):

אני בטוח שאתה בעצמך לא מאמין במה שאתה אומר.

שבח וייס (המעריך):

חבר הכנסת הלפרט, חבר הכנסת אלי בן-מנחם, מספיק.

כמה פעמים אני צריך להעיר לך?

נאמר, שכדי שהחשיפה ליכוא מוצרי נפט המונחת בבסיס הרפורמה תהיה אפקטיבית, דרושה התאמת התקנים הישראליים לאלה הנהוגים בארצות שמהן ניתן לייבא תזקינים לארץ. ואז השר עונה: התאמת התקנים היא פעולה מתמשכת ותלוייה אך בחלקה במשרד האגרריה. עם זאת, עניין התאמת התקנים המתקן בעיקר לבנון נמצא עתה בבחינה. במידת הצורך, ייווץ המשרד התאמת התקן. הייתי רוצה לבקש תשובה מפורטת בנדרן.

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מזמין את חבר הכנסת שמואל הלפרט, ואחריו — את חבר הכנסת אברהם שוחט.

עד שחבר הכנסת הלפרט יגיע לדוכן, אדוני השר, האם שמת לב שבשלב השאלות כולם נאמו ובשלב הנאומים כולם שואלים?

דן תיכון (הליכוד):

כי מסגרת הזמן — — —

הי"ר ש' וייס:

אני יודע, מסגרת הזמן צריכה דיון מחודש, לפי דעתי. בבקשה, חבר הכנסת הלפרט.

שמואל הלפרט (אגודת ישראל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, משרד האגרריה והתשתית הוא אחד המשרדים החשובים ביותר במדינה, בהיותו חולש על מערכת אספקת החשמל, הכוח והדלק לכל המערכות הפועלות במשק. ברור שלא די בקיים, ועל המשרד מוטל לחנך ולבצע הקמת תחנות כוח נוספות מסוגים שונים.

לאחרונה עלתה על סדר-היום האפשרות של הקמת תחנת כוח גרעינית בישראל, מלבד אלו המונעות בכוח הידרו-חשמלי או בעזרת פחם. כיוון שלעניין זה יש השלכות רבות על המשק בישראל, וייתכן גם על תחומים נוספים במדינה, מן הראוי היה שהשר יבהיר את מגמת המשרד בנושא זה, העומד על סדר-היום במדינות רבות בעולם.

בעבר הועלתה פעמים מספר לדיון בכנסת בעיית מחירי הדלקים השונים. מדי פעם משנים את השיטה שלפיה קובעים את מחירי הדלק, ולאחרונה קרה יותר מפעם אחת, שבעולם ירדו מחירי הדלק ואילו אצלנו עלו, או להיפך. הציבור לא תמיד מבין מה קורה, במיוחד מאז השינויים והרפורמה במשק הדלק, כאשר היתה ציפייה לירידת מחירים כתוצאה מתחרות בין החברות, ולמעשה מחירי הדלק נמצאים באופן כללי בקו עלייה. גם מחירי הגז לבישול ולחימום גבוהים מאוד בישראל, אפילו בדירות עממיות, ושוב — התחרות בין החברות לא תמיד מביאה להורדת מחירים.

חברי הכנסת, מטבע הדברים קשור המשרד היטב לכל מה שקורה בחברת החשמל, הנמצאת ללא הרף בכותרות, גם בגלל הישגיה, אך לא מעט בגלל החשמל-חינם הניתן לעובדיה. אומנם מקובל שחברות נותנות את תוצרתן לעובדי המפעל, אך תמיד קיימת הגבלה. לא יעלה על הדעת שעובד "המשכיר לצרכן" יוכל לקבל מצרכים וסחורה בלי הגבלה. לכל היותר, הוא יקבל הנחה מסוימת על כל קנייה, כך גם במפעלים אחרים.

העובדה שעובדים בחברת החשמל, לא זו בלבד שהם מקבלים מאז ומתמיד חשמל חינוך, אלא שצריכת החשמל שלהם היא מעל ומעבר לכל מידת צריכה סבירה של חשמל היא זו שגורמת לזעם בציבור ולהעלאת הנושא לכותרות שוב ושוב. אם משפחה ממוצעת צורכת בין 500 ל-1,000 קילוואט

כאשר מדובר בעבודות לצורכי ביטחון או בעבודות הכרוכות בפקוח נפש — על כך אין מחלוקת, ולא על זה תלונתי. אני מתכוון למקרים החוזרים על עצמם, של עבודות תחזוקה הנעשות בעצם יום השבת, תוך חילול גדול של השבת. בעבר כבר הובטח יותר מפעם אחת על-ידי השר הקודם וראשי המשרד, כי עבודות תחזוקה תיעשנה אך ורק בימות החול. אני בטוח, כי אם תהיה הבנה ואם תהיה התחשבות ברגשות הציבור הדתי, אפשר להקדים או לדחות עבודות תחזוקה לימות החול. וכי יש צורך לצבוע עמודי חשמל דווקא בשבת? אפילו עבודות תחזוקה של גנרטורים וכל עבודה דומה ניתן לבצע כיום חול, ואין שום צורך לבצע דווקא בשבת.

אני מקווה כי כבוד השר יבין את הרגישות המיוחדת שלנו לנושא זה, וודאי שיום השבת, יום המנוחה של עם ישראל, יקר לכל יהודי. עם קצת רצון טוב בטוחני כי ניתן יהיה להעביר את עבודות התחזוקה לימות החול, ובזכות שמירת השבת נזכה לכך שהיא, השבת, תשמור עלינו, כפי שנאמר: ויתר משמרו ישראל על השבת — שמרה השבת עליהם. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם שוחט, ואחריו — לחבר הכנסת שבח וייס.

אליהו בן-מנחם (המערך):

שמואל הלפרט (אגודת ישראל):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת אלי בן-מנחם. חבר הכנסת הלפרט, למה אתה מתקרב אלי?

שמואל הלפרט (אגודת ישראל):

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת שוחט, בבקשה.

אברהם שוחט (המערך):

אדוני היושב-ראש, רכותי חברי הכנסת, אדוני שר האנרגיה והתשתית, בדברי בזמן המועט העומד לרשותי אני רוצה להתייחס לשלושה נושאים הכרוכים בפעילות המשרד בתחום האנרגיה.

קודם כול הייתי רוצה להגיד מלים מספר בעניין הרפורמות הן במשק הדלק והן במשק הגז. אדוני השר, אנחנו לפחות בשנתיים האחרונות, בתפקידי בוועדת הכספים, הקדשנו זמן לא מועט לנושא של הרפורמות, בעיקר בתחום הרפורמה במשק הגז. אני מעריך מאוד את פעילותו של חבר הכנסת שחל, שר האנרגיה הקודם, בעניין הזה, אבל, עם זאת, אני מרגיש בהחלט שכל הנושא מחייב טיפול נוסף, שכן יש חסמים בדרך אל הרפורמה, והקצה של הצרכן איננו משוחרר כפי שהיה צריך להיות משוחרר ברפורמה אמיתית.

כאשר קיימנו את הדיונים על משק הגז, נאמר לנו כתחזית, שאכן ירדו המחירים בשטחים, ירדו המחירים בצובר כתחומי מדינת ישראל ויעלו המחירים לצרכן הבודד, למשקי הבית, שאכן משלמים היום הרבה יותר ממה ששילמו קודם, ואילו בצובר נוצרה תחרות בתחומי מדינת ישראל ויש ירידת מחירים דרסטית בתחומי יהודה, שומרון וחבל-עזה, כנראה.

דבר זה מחייב טיפול של המשרד, שכן הטלת פיקוח, כפי שנעשה על-ידי המשרד, משמעותה, מבחינתי ולפי תפיסתי,

אליהו בן-מנחם (המערך):
שיתבייש לו.

היו"ר ש' וייס:
תפסיק.

שמואל הלפרט (אגודת ישראל):
בזכותם אתה יהודי ובזכותם אתה נמצא בארץ-ישראל.

היו"ר ש' וייס:
חבר הכנסת הלפרט.

שמואל הלפרט (אגודת ישראל):
בזכותם אתה בארץ-ישראל ולא באתיופיה ולא באוגנדה.

אליהו בן-מנחם (המערך):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת הלפרט, אני מבקש ממך. חבר הכנסת אלי בן-מנחם, לא, גמרנו. שום הערה — לא. אי-אפשר. מה זה?

אליהו בן-מנחם (המערך):

מי שלא מדבר יידיש, אתם לא מקבלים אותו. אתם לא משרתים בצה"ל. אתם רק גורמים נזק למדינה — — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי בן-מנחם, די. חבר הכנסת אלי-בן מנחם, אני קורא אותך לסדר.

אליהו בן-מנחם (המערך):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי-בן-מנחם, די. זאת לא קריאת ביניים, זה נאום ביניים. די. את המשך הזמן נעביר על דיון במשרד הדתות. בבקשה, חבר הכנסת הלפרט.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יש לי שאלה: אפשר לקרוא מה שנאמר כאן, כי באמת לא שמעתי?

שמואל הלפרט (אגודת ישראל):

כאמור, אינני שולל חשמל חינוס לעובדי החברה, אך חייבת להיות מגבלה סבירה, שתתקבל על הדעת.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כבוד שר האנרגיה, בדיון על חברת החשמל לא אוכל שלא להזכיר שוב את הבעיה המטרדית אותנו מפעם לפעם, וזו הבעיה של עבודות הנעשות בשבת.

אני כבר מסיים, אדוני היושב-ראש, אני לא אשם בזה שהפריעו לי, זה לא צריך להיות על חשבוני.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת הלפרט, אתה תמשיך. אני לא אמרתי מאומה.

שמואל הלפרט (אגודת ישראל):

השעון שם מצפצף.

היו"ר ד' תיכון:

מצפצף — מצפצף.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
תצפצף על המצפצף.

שמואל הלפרט (אגודת ישראל):
בדיוק.

החציית תשתית נתיב תחבורה טובות — וכך נאמר לי — שלא להכפיל את ההשקעה הזאת. היא גם תיתן תעסוקה. אחרי זה יש נושא האגירה השאובה שהוזכר בדרך כפרויקט שכדאי לעשות אותו בקצה המתוכנן של תעלת-הימים, ואני לא נכנס לעמדות לגבי עניין תעלת-הימים. נושא האגירה השאובה יכול לתת 800 מגווש ב"פיקים" של התצרוכת, וזו בוודאי תהיה השקעה נכונה.

לכן הייתי ממליץ מאוד שתשנס את מותניך. אני חושב שהממשלה תגיע מהר מאוד למסקנה שכדי להתמודד עם נושא אחר, צריך לטפל ולקדם השקעות בתחומים שונים, ותחום האנרגיה הוא אחד התחומים הטובים והחשובים להשקעות.

משפט אחרון בקשר למה שאמר חבר הכנסת שחל, לגבי העברת עניין המים ועניין הקרקעות למשרד התשתית והאנרגיה. אמרתי את הדברים כאשר היה הדיון על העברת מינהל מקרקעי ישראל ממשרד החקלאות למשרד השיכון. בעיני, המצב שבו היו הקרקעות והמים במשרד החקלאות לא היה מצב נכון, וההעברה של הקרקעות למשרד השיכון היא גם כן מצב לא נכון. באופן טבעי, גם אני חושב שמשרד האנרגיה הוא המשרד הנכון, שבו צריכים להימצא המשאבים הלאומיים האלה, שכן הם לא יכולים ואסור שיהיו במשרד שתפקידו לממש אותם. הקצאת המשאבים ברמה לאומית צריכה להיעשות מתוך משרד שאיננו הצרכן הישיר של הדברים. אני מקווה שנגיע לכך שאכן כך יהיה. תודה רבה.

הי"ר ד' תיכון:

תודה. חבר הכנסת שבח וייס, ואחרי — חבר הכנסת יהודה פרח.

שבח וייס (המערך):

אדוני היושב ראש, אדוני שר האנרגיה, חברי הכנסת, אתחיל בנקודה שבה סיים קודמי, אשר נאחו באחד מקודמיו, והיא הרה-ארגון של הממשלה במסגרת תבנית כזאת, שהעניינים שצריכים להיות מרוכזים במשרד אחד יהיו מרוכזים במשרד אחד. אני יודע, וחברי הכנסת שנאמו על כך יודעים, שזוהי משימה כלת אפשרות מפאת סיבות קואליציוניות ומסורתיות. המשטר בישראל בנוי כך, שאנחנו נזקקים ל-17 — 18 משרדים, וגם אז אנחנו עדיין צריכים להוסיף שיש-שבעה שרים בלי תיק, עם חצי תיק, סגני שרים עם תיק וכיוצא באלה. אני סבור שבמציאות הזאת נחיה עוד שנים לרוב, ולכן אפשר לדבר על העניין הזה במונחים של אוטופיה.

אברהם שוחט (המערך):

חבר הכנסת וייס, לא מדובר פה בכיטול משרדים.

שבח וייס (המערך):

אני מבין, אבל אתה יודע שהנטייה במשרדים היא נטייה, שפרופסור יחזקאל דרור ואחרים תיארו אותה כניאוי פיאודליזם ישראלי. כאשר יש משרד, יש ממלכה, יש פקידות, יש ארגון ויש ועד עובדים, קשה מאוד להעתיק ממשרד אחד למשרד שני גם סמכות וגם קטע של מינהל. זאת משימה שבשבילה אתה צריך עוצמה שאין היום, לפי דעתי, במערכת הפוליטית. אני אומר זאת בצער. מכיוון שהסיפור הזה מבחינה מסוימת הוא עתידי, אוטופיסטי, אני רוצה ללכת אחורה, לערב ייסוד מדינת ישראל, לוועדת-המצב.

אדוני שר האנרגיה, אתה ודאי יודע שוועדת-המצב שתכננה את מדינת ישראל אכן תכננה מסגרת כזאת. היא תכננה מבנה של 10 — 12 משרדים. אנחנו אולי צריכים בעתיד לחתור לכך שמה שהוצע בעבר הרחוק יתקיים בחלקו.

כישלון של הרפורמה הזאת. לעשות רפורמה כאשר דובר על שחרור המחירים, על תחרות ועל אפשרות של הורדת מחירים — אני עדיין לא מבין כיצד אנחנו יכולים להישאר במצב הזה.

כנ"ל בנושא של הדלק. אני מדבר מזווית הראייה של הצרכן, אשר נכנס לתחנת הדלק. הצרכן שנכנס לתחנת הדלק לא מרגיש שום דבר הקשור ברפורמה. "יתכן שהעובדה ש-500 תחנות הדלק הן בבעלות שלוש החברות הגדולות — כשם שהבלונים הם בידי חברות הגז הוותיקות — — —

הי"ר ד' תיכון:

סליחה, הן לא בבעלות, אלא בחזקה החכרה לשנים רבות.

אברהם שוחט (המערך):

חלקן בבעלות. יש וריאציות שונות. מכל מקום, החסם הזה הוא חסם כל כך מרכזי, כאשר אני הייתי חושב, שאם אתה, בתפקידך כשר, דבק בעניין הרפורמה, אתה חייב להגיד לכנסת ולהגיד לחושבי ישראל כיצד אתה עומד, יכול וחושב להתמודד עם הבעיה, שכן הרפורמה תישאר ססמה בתחומים מסוימים ולא תיתן את הפתרון האמיתי, כמשמעותו וכרוחה של הרפורמה. מה גם שמפתחת התהליך, שלא ארחיב עליו את הדיבור, דיבר עליו חבר הכנסת אורון, של הסטת המונופול מחברות הדלק לכתי-החיקוק, דבר שעלול לגרום לקרטליזציה של נושא הדלק ולמשמעותיות חמורות לא פחות מכפי שהיה קודם.

נושא שני הוא נקודתי ביותר, אבל הייתי שמח מאוד לשמוע את ההסברים שלך. מתוך קריאת החומר ראיתי שיש הסטה של רכישת דלק בהיקפים הרבה יותר גדולים ב"ספוט" מאשר בהסכמים כרוכים עם מדינות. בשנת 1984 היה היקף ה"ספוט" 20% מהצריכה, ב-1988 הוא עלה ל-40% ובשנת 1990 הוא כבר 50%. לקחתי את המדינה שבה יש הירידה הגדולה ביותר, במקסיקו קנינו בשנת 1984 2.6 מיליוני טונות, שזה 40% מהתצרוכת. ב-1988 קנינו 2 מיליוני טונות, שזה 25% מהתצרוכת, ואילו בשנת 1990 קנינו מיליון אחד בלבד, שזה 12.5% מסך כל הרכישות שלנו. השאלה שלי היא, האם זוהי מדיניות? האם מבחינה פוליטית אנחנו מרגישים כל-כך טוב בנושא רכישות הדלק, שאנחנו יכולים לאפשר לעצמנו ש-50% מהרכישות תהיינה בשוק החופשי ולא במסגרת הסדרים מסודרים, שיבטיחו לנו אספקת דלק תקינה, אם כתוצאה ממצב פוליטי או חס וחלילה כתוצאה ממצב צבאי לא נוח?

דבר אחרון, אדוני השר, אני חושב שאחד הפתרונות הנכונים למשבר התעסוקתי שבו אנחנו נמצאים הוא נושא ההשקעות בתשתית. ההשקעה במשק הדלק, במשק האנרגיה ובמשק החשמל היא אחד הנתבים הנוכונים. לא מעט פעמים עמדנו במדינת ישראל במצב שבו מפלס התצרוכת היה מעל למפלס כושר הייצור, או שהיה שולי והוא היה מסוכן מאוד. נראה לי שקידום ההשקעות בתחום יצירת החשמל יהיה החלטה נכונה של ממשלת ישראל והסטת משאבים לפיתוח תשתיות. להבטחת רזרבה, אפילו בתקופה מסוימת, תוך קידום הפרדיקטים בגלל צורכי המשק, במקום לשלם לאנשים שיתבטלו כמפעלי תעשייה ולא יעשו דבר, כהצעת שר האוצר, עדיף אלף מונים להסית משאבים ולהגביר השקעות. אני גם מתייחס לשתי השקעות ספציפיות שהוזכרו בחוברת. האחת בנושא פצלי השמן, הקמת התחנות במישור צפון. אם אני מבין נכון — שאלתי אותך בצורה לא-פורמלית ואמרת שיש החלטה — אם יש החלטה על השקעה בתחנה של 120 מגווש, אני לא רואה שום סיבה שבעולם, אם אכן המתקן

הרצינית, כפי שבאה לכלל ביטוי בחוברת שפורסמה על-ידו לקראת פתיחת הדיון על פעולות משרדו.

אדוני היושב-ראש, כבוד שר האנרגיה, עיון בחומר מעלה כי, למרות מלחמת המפרץ בינואר 1991, התייצבו מחירי הנפט הגולמי סביב 19 דולר לחבית. זה בתוך זמן קצר, מ-44 דולר ל-19 דולר. התייצבות מהירה מאוד. זה לא מקרי, משום שכנראה יש מאגרים אדירים. סעודיה יכולה להגיע בתוך זמן קצר להפקה מוגברת של עוד 50%. זו רק אחת העדויות לכך, שאיננו נמצאים מבחינה זו כמשבר של מקורות אנרגיה.

אני אומר זאת על רקע הנתונים על עתודות הנפט הגולמי בעולם. כעת האחזונה אנונו עדים לתופעה של גידול מהיר בעתודות הנפט הגולמי, המוערכות ונאמדות ב-1,200 עד 1,600 מיליארדי חביות שיכולות לספק אנרגיה ל-50 עד 60 שנות צריכה בנורמות של שנת 1990. הרי הנתונים האלה מדהימים. כלומר, יש מקורות אנרגיה כל כך גדולים עד כדי תפוקות כאלה.

כיצד נערך המשק שלנו לאור הגידול המדהים הזה בעתודות הנפט? אולי נכון יותר לשאול, כיצד נערך משרד האנרגיה והתשתית לאור הצפי הזה, ומה יהא גורלו של השוק לייצור חשמל בשיקולי דעת כלכליים?

אני מתאר לי שמדיניות משרד האוצר בתחום האנרגיה היא לפתח במרוצת הזמן, והיייתי אומר מוקדם ככל הניתן, צמצום והקטנת התלות במקורות האנרגיה העולמיים על-ידי ניצול מושכל. אמרתי זאת גם בשאלתי, לא משום שאני שואל. אני אומר שהמחשבה היהודי הוא שנותן לנו תקומה בארץ הזאת. אם הוא לא ינוצל בכל מאודו, ספק אם נוכל להתגבר על בעיות בימים קשים, בתקופות של מלחמה. בארץ הזאת לא חסרות תופעות כאלה.

אני לא אומר זאת על דעת עצמי, כי אם מתוך חומר שקראתי. גם הערכת מומחים טוענת, שעדיין אנחנו רחוקים מניצול מרבי של האנרגיה העצומה הגלומה במקור הזה ששמו שמש. הארץ שלנו היא עתירת שמש.

נושא חשוב שברצוני לעלות: בנובמבר 1987 אישרה הרשות הלאומית לאנרגיה את הצעת משרד האנרגיה לביצוע רפורמה כוללת במשק הדלק, שמגמתה פתיחת משק הדלק לתחרות חופשית בין הגורמים השונים הפועלים בענף. אני מסכים שהדבר חייב להיעשות כשכלים. עם זאת, אני סבור שלמרות משבר המפרץ אין לדחות את המשך ביצוע הרפורמה, וזאת משום מצבנו הכלכלי המיוחד וקליטת העלייה, המחייבים עידוד הצמיחה הכלכלית, מוקדם ככל האפשר.

אין ספק שצמיחה כלכלית מושתתת בחלקה הלא-מבוטל גם על מחירי הדלק והחשמל ועלולם.

ולסיום, אדוני שר האנרגיה, ברצוני להדגיש כי אני רואה חשיבות רבה גם ברפורמה שנעשתה בתחום מחירי הגז. אסור לסגת מרפורמות גם אם אין להן תוצאות מיידיות, גם אם הן נכשלות. הסרת הפיקוח על מחירי הגז באפריל 1989 היתה אקט כלכלי נכון. אף שלא היתה כצפוי ירידה במחירי הגז, אלא אפילו עלייה, אין להירתע ולסגת ממדיניות זו.

אני מציע לכבוד השר להמשיך במדיניות של הסרת הפיקוח על מחירי הגז והסרת המגבלות לכניסת חברות שיווק חדשות ולאפשר מעבר חופשי של צורנים מחברה לחברה. תודה.

אני רוצה, ברשותך, אדוני השר, לחזור לעניין שהעליתי בצורת שאלה, ואתה התייחסת אליו, וזה הנושא של תכנון ופיתוח כורים גרעיניים להפקת אנרגיה ולהפקת חשמל. השר באמת הזהיר אותנו בהערות סיום ובתשובה שלו לחבר הכנסת יאיר צבן מפני מיסטיקה אנטי-גרעינית. אני מבין את העניין הזה. זה נושא שמלווה אותנו כל העת. אנחנו מתלהבים מהעוצמה האדירה הטמונה בגרעין ויש לנו פחד גבהים, פחד נפילה וכל הפחדים האפשריים מהאנרגיה האדירה הזאת. ואכן יש סביב זה מיסטיקה. אבל אני חושב שבימים אלה תמלאנה חמש שנים לאסון צ'רנוביל, והוא מוסיף איזה קו של עצב סביב כל העניין הזה.

שמחתי לשמוע שאתה מדבר על אפשרות של פיתוח ישראלי שיהיה בו הייחוד הנגזר אחריו עצם העובדה שאנחנו מדינה קטנה. אנחנו מדינה קטנה לפי מושגים שלי, מדינה קצת יותר גדולה לפי המושגים שלך, ובשני המובנים היא עדיין קטנה מאוד. אני אומר, שאם אתה תקדיש לעניין הזה את מלוא מרצך, אם תרתום לעניין הזה גם מקסימום של אנרגיות המגיעות אלינו מקרב העלייה החדשה, אם זה אפשרי, כי כאן העניין הוא כל-כך עדין וכל-כך אליטיסטי, שהבחירה היא כמעט אישית של כל מדען, אני חושב שתוכל להניע תהליך חשוב מאוד. דיון דומה התקיים כאשר חבר הכנסת משה שחל היה שר האנרגיה, ואני זוכר שבדיוק אותה סוגיה הועלתה. אני העליתי זאת, ואתה הצגת כאן בדיוק אותם לבטים בין הצורך ללכת עם הקדמה האטומית ובין הפחד ממה שקראנו בספר "שבעתיים כאור החמה". שני המתחים האלה מובנים, ובין המתחים האלה עלינו לנוע בחתירה בלתי-נלאית להישגים בתחום הזה, ובזהירות מובהקת על רקע פוטנציאל האסון הטמון בכלל באנרגיות האלה. בעיקר כאשר מורכב באומות קטנות.

אעיר עתה הערה אחת לסיום, והיא באמת הערה שולית על רקע מה שאני חושב שהוא עניין מרכזי, הפיתוח המרכזי, ומה יהיה עד אז. אני לא יודע, אדוני, אם בדקתם את פיזור תחנות הדלק על-פי מפת הכבישים החדשה. יש לי הרגשה שחלק מהתכנון קשור לאיזו מפת כבישים ומפת פיזור קודמת. אני אומר זאת מניסיוני כנהג.

היו"ר ד' תיכון:

חבר הכנסת וייס, בחוברת כתוב שחסרות עד כ-500 תחנות דלק.

שבח וייס (המערך):

זאת התשובה. אני מבקש לשים לב לכך שיהיה פיזור כזה שאנחנו, אלה שבאים מחיפה לירושלים ותחורים לשם, לא ניקלע למצב שבמשך 70 ק"מ אין לנו תחנה ואחר כך יש לנו שבע-שמונה תחנות, זו על זו. מכל בחינה שהיא כדאי, לקראת התכנון העתידי של מילוי החסר, להביא בחשבון גם את הפריסה החדשה של הכבישים והאוכלוסייה ואת פיזור האוכלוסייה החדש, גם בשל העלייה ההמונית.

אני מאוד מודה לך, אדוני היושב-ראש, גם על זה שהסכמת להחליף אותי כדי שאוכל להעיר את הערותי. תודה רבה.

היו"ר ד' תיכון:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת יהודה פרח, ואחריו — לחבר הכנסת יוסי גולדברג.

יהודה פרח (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בפתח דברי אני רוצה להעריך ולשבח את שר האנרגיה והתשתית על סקירתו המרעית

היור"ר ש' וייס:
תודה רבה לחבר הכנסת יהודה פרח. רשות הדיבור לחבר הכנסת יוסי גולדברג, ואחריו — לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

יוסף גולדברג (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כבוד השר, זו הזדמנות לבקר אותך ולברך את עובדי המשרד על המשימה היוצאת מן הכלל שנשאתם בה בתקופת ההמתנה למלחמת המפרץ. כבר אז קפצו מחירי הדלקים בעולם כולו. אנחנו מתמודדים עם מצוקה כלכלית קשה, ומטבע הדברים — כשהמצוקה היא קשה המאגרים מידלדלים. צריך היה להיערך הן במצב כלכלי קשה והן במצב של עליות מחירים ואי-ודאות. נעשתה עבודה יוצאת מן הכלל על-ידי עובדי המשרד, הן במדיניות ההסברה, הן בהפעלה. כך במשך כל תקופת ההמתנה, שהייתה ארוכה במיוחד, וכך בתקופת המלחמה, הצליח המשרד לעמוד כמשימה הזאת בצורה יוצאת מן הכלל. לכן אתם ראויים למלוא ההערכה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש להצטרף לקודמי בכרכות לשר האנרגיה והתשתית על הריוות ועל פעילותו השוטפת.

הייתי מבקש לראות את פעילותך המרכזית והעיקרית, מבחינתו של המשק והצרכן, בשחרור המשק הישראלי ממנופולים ומקרטלים במשק האנרגיה. שיש להם השלכות עצומות על הצרכן ועל המשק, ואני מתכוון למשק הגז, החשמל, האנרגיה ובתיה-היוקוק. מדוע צריכה מדינת ישראל שתהיה לה חברה אחת לבתי-היוקוק ולא שתי חברות שתתחרנה זו בזו? כאנגליה הפריטו את חברת הבזוק, הטלקום, ויצרו חברות שונות המתחרות על השירות לצרכן. אצלנו חברת החשמל היא חברה אחת שגם מייצרת חשמל, גם מתקינה קווים בערים, גם מתקינה מונים בתוך הבתים, גם גובה את המחיר וכן הלאה וכן הלאה. אם ייצור החשמל צריך להיות בידי חברה אחת, לאחר שלב הייצור אפשר לפתוח את הזיכיון לתחרות בין חברות שונות שתתחרנה על התקנת קווי חשמל בערים. הן תתחרנה על התקנת המונים בבתים, הן תתחרנה על גבייה יעילה והן תשלמנה לחברות את התגמולים ואת המחירים. מדוע כל המערכת של ייצור החשמל צריכה להיות בידי חברה אחת, שיכולה לשחק בתי-חולים, יכולה לשחק חדרי ניתוח? אם הכנסת לדורותיה תחשוב שצריך לעשות משהו בתחום החשמל-חינם יגידו לנו: לא, אנחנו נשביט את המשק ואת בתי-החולים. אנחנו צריכים להיות במצב שהשלטון על המקורות האלה יהיה בידי הצרכן ולא בידי החברות המנופוליסטיות.

ואתה שר התשתית, אדוני השר, יש לנו בעיות חריפות מאוד כתוצאה מכך שבמשך שנים פיגרו בתשתית. מפעלי תעשייה לא יכולים לקום משום שאין להם קווי טלפון. אנחנו מיישבים עולים, את תושבים ותיקים במקום אחד, והם גרים במרחק 30 קילומטר ממפעלי תעשייה. אז אומרים: לא, מוכרחים להקים מפעלי תעשייה במקום מגוריהם, משום שלנסוע 30 קילומטר זה לוקח שעה או שעה וחצי. אנחנו מיישבים במקום אחד אנשים ובמקום אחר בונים מפעלי תעשייה. שם יש מפעלי תעשייה ללא עובדים וכאן יש אנשים שגרים ללא תעשייה וללא תעסוקה. צריך להקדיש לזה מחשבה מרכזית.

אתה שר התשתית, אני יודע שהתקציבים לא אצלך, להיפך, משום שהתקציבים לא אצלך, אתה יכול להיאבק ולומר: איפה כביש חוצה ישראל, מדוע היום, כשיש עשרות אלפי אנשים שמחפשים תעסוקה, לא נלך לבניית כביש, כדי שאנשים יוכלו להגיע ב-30 דקות ממרכז הארץ לכל מקום, ולהיפך? ואז לא יצטרך כל ראש עיר לבוא ולהתחנן בפני שר זה או אחר שיכנון אצלו מבני תעשייה משום שאין לו תעסוקה במקום. משום שלך אין תקציבים ואתה לא אחראי, מבחינה זו שאין לך אמצעים, אתה יכול להיות קול הזעקה והמצפון של הכנסת, הממשלה והציבור.

אנו דנים באנרגיה ובדלקים, שהם מוצרים אסטרטגיים ממדרגה ראשונה לכל מדינה, במיוחד למדינה קטנה כשלנו המצויה באזור המיוחד הזה. היעד המרכזי של מדינת ישראל היה ונשאר הבטחת מקורות אנרגיה ובעיקר נפט גולמי בכל מצב.

עם זה, השימוש במוצרי הדלק למיניהם יוצר תופעה נוספת, המשפיעה על איכות הסביבה, ובעצם על חיינו היומיומיים. די להזכיר, אדוני היושב-ראש, איש ח"פ, את עירך. תחנות כוח ושימושים רבים באנרגיה יש במפרץ חיפה, אשר גורמים לבעיה של פליטת חומצה גופריתית באחוזים גבוהים ביותר, עד כדי 66% מעל לתקן באזורים מסוימים בחיפה, דוגמת נווה-שאנן. אומנם נעשו כמה וכמה פעולות בנושא הזה — — —

היור"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שחל, עכשיו מדברים על פעולות שנעשו בתקופה שבה אתה שר.

יוסף גולדברג (הליכוד):

מה גם שהוא תושב חיפה, מה גם שבתקופתו ניתנו פתרונות, אבל לא מספיקים. הוחל להשתמש בדלק דל-גופרית, וגם פתרון זה עדיין לא עונה על אותה בעיה שקיימת בחיפה. גם נכון להיום, התוצאות עדיין חמורות.

אדוני השר, יש חשיבות מרובה, ובמיוחד בימים אלה, בהשקעה ובמדיניות של טיפוח בנושאי מחקר, בנושאי פיתוח ובנושאי תשתיות. אם עוסקים בנושאי תשתיות, הדוגמה האקטואלית השנייה היא נושא המים.

די לנו להזכיר את נושא המים, הרי ידוע לכולם המשבר הנורא בחקלאות והמשבר באספקת מי שתייה. אנחנו עוסקים בקליטת עולים מברית-המועצות, דומני שהחלוץ בנושא התפלת מים היה אלכסנדר זרחין, זיכרנו לברכה, שעסק ופיתח וטיפח את הנושא הזה, ולא היה מי שישקיע את המשאבים עלי-מנת לתת את הפתרון הכל-יך חשוב הזה; אילו היו מטפחים אותו, זו הייתה אולי דוגמה לפתרון יוצא מן הכלל שמצאנו לבעיה שהיא בעיה לאומית ממדרגה ראשונה במדינת ישראל.

אני מצפה, אדוני השר, שכפי שאתם נוהגים בימים אלה, תמשיכו לקלוט עולים בכל חברות האנרגיה למיניהם ותצליחו גם להוציאנו מן הכרך הזה, מצד אחד בנושא יצירת מקורות

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

אני יכול לענות על השאלות של כולם. השאלה היא כמה זמן יוקצה לי. מצד שני, אני מוכן גם לא לענות כאן ולשלוח לכולם מכתבים.

היו"ר ש' וייס:

אני חושב שאתה יכול, במסגרת של רבע שעה, לומר הרבה מאוד דברים חשובים. בבקשה.

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

ברבע שעה אני אספיק להשיב בדיוק על נושא אחד.

כבוד היושב־ראש, כמה חברי כנסת העלו כאן בעיות מדיניות, ואני אחיל בתשובות על בעיות אלה. חבר הכנסת רן כהן וחבר הכנסת יאיר צבן שאלו — אילו קנינו את כל הנפט ממצרים, אם היה שלום — מה עוד אפשר היה לעשות?

ראשית, ההבדל במחיר בין רכישות רחוקות, למשל במקסיקו, לבין רכישות שאפשר לבצע את כולן במצרים, הוא בעצם התובלה. ההערכה שלנו היא, שההובלה מארצות רחוקות עולה לנו כ־20 מיליון דולר לשנה. זהו השוני בין רכישה שהייתה נעשית, בדרך הטבע, כולה באזור, אילו היה כאן שלום, לבין הרכישה בפועל, שצריכה להיעשות בארצות רחוקות למדי, כדי להבטיח אספקה בעת חירום. ההפרש בין שני המצבים הוא כ־20 מיליון דולר. אני רואה אותם כהשקעה נוספת בביטחון, דוגמת תקציב הביטחון, או דוגמת חברת ביטוח, שהיונו משלמים לה כדי להבטיח את אספקת הדלק בשעת־חירום.

נשאלתי עליידי חבר הכנסת צבן, מה עוד אפשר היה לעשות אילו היה כאן שלום. אומר, שהשלום עם מצרים, חוץ מנושא הנפט, אין לו אפקטים מעשיים אחרים. לא התפתחה כלכלה שזורה עם מצרים, מלבד בנושא של הנפט. אנחנו רוכשים נפט ממצרים, ונוח שרוכשים אותו קרוב. אצל המצרים בהחלט נוצר אינטרס לשמור על הקלינטורה הזאת ועל ההסדרים האלה. אני מניח שאילו היה שלום עם סעודיה, היה אפשר לרכוש הרבה דלק ישירות מסעודיה, גם גז ודברים אחרים. הדברים יכלו להסתדר אחרת. מבחינה כלכלית — וזו היתה השאלה שנשאלתי — חשובים יחסי שלום עם סעודיה, וארצות המפרץ בעיקר. זה חשוב גם מבחינת צורכי התעשייה. לתעשייה הישראלית יש יכולת מתקדמת בתחומים כמו התפלה, כמו אנרגיית שמש. למעשה, מתקין ההתפלה הגדולים ביותר שנמכרו בישראל נמכרו בשעתם לאירן והוצבו באים במפרץ הפרסי. אין כל ספק ששלום עם אותן ארצות — ואני מקווה שהן תרצינה בכך עם הזמן, ונוכל להגיע לשלום אתן — יש לו משמעות כלכלית. מבחינת יתר הגורמים — המשמעות הכלכלית היא מזערית. יש, כמובן, גם נושאים אחרים הקשורים בשלום, אבל עליהם לא נשאלתי.

נשאלתי עליידי חבר הכנסת אברהם שוחט, גם חבר הכנסת יהודה פרח עזר את השאלה וכן אחרים, על המקטע החזוי. היה מי שראה בסטטיסטיקה, שהמקטע הזה הלך וירד במקסימום. לפי הטבלאות, משיא שהגיע ליותר מ־4 מיליונים, אבל בפועל הייתה היא מ־3.5 מיליונים למיליון. אנחנו חושבים שאנחנו נמצאים עכשיו בערך ברמה מאוזנת, כאשר למעשה המקטע החזוי, בכלל זה מצרים, יגיע ל־55%, ובתוך ה־55% האלה צריך להביא בחשבון שמצרים, שחלקה מגיע לעשרים וכמה אחוזים, לא שייכת למוטיבציה של אספקה בשעת־חירום אלא למוטיבציה אחרת — מוטיבציה מדינית, מוטיבציה של שלום. כך, מבחינת אספקה בשעת־חירום, הייתי אמור — בערך 30% מוקצים למוטיבציה הזאת. נועצתי עם

אני מבקש לומר עוד כמה מלים על האנרגיה, על תחום הרפורמה. ועדת הכספים החליטה פה־אחד על הרפורמה. מדוע? משום שבמשך שנים, השכם והעבר, שמענו תלונות של צרכנים במאות מכתבים וטלפונים: איננו יכולים לשאת את יחסן של חברות הגז והדלק.

אנחנו במהפכה כתוצאה מיוזמתו של השר שחל, השר הקודם. אדוני השר, אתה מהפכן. אל תעצור את המהפכה. רוצה אתה קרימה. יש עוד הרבה מה לעשות בתחום הדלק. היום שמענו בסקירה שלך בוועדת הכספים, שכדי להקים תחנה צריך לעבור עשרה מדורי גיהנום, ואנחנו זקוקים עוד ל־250 תחנות במדינה. אני לא רוצה לפגוע בבעלי תחנות קיימות ולהקים במרחק מהם תחנות, גם הזימים לא יקמו את התחנות משום שהם יפסידו. אבל אם צריך עוד 250 תחנות, מדוע לא תגיש הצעת חוק שלפיה הרישוי ותהליך התכנון יהיו כפי שקורה היום בתחום הכנייה. אנחנו פירקנו את כל הביורוקרטיה, אני מקווה, ואני שומע על כך. מדוע לא יהיה כך בתחום תחנות דלק, כדי שיוקמו תחנות דלק לשירות הצרכן? אם יוקמו תחנות חדשות תהיה תחרות על מחירים. כי היום המחיר הוא קבוע ואי־אפשר לשלם מחיר שהוא בסנט אחד פחות ממחיר הדלק לצרכן: אולי בכמה תחנות חדשות. אבל התחרות צריכה להיות בכל מקום.

יש נושא המלאי האסטרטגי, ויש מסקנות ברורות בתחום הזה. יש נושא של המקטע החזוי. מדוע דברים האלה עדיין יש מונופולים, קרטלים וחלוקה? תפתח את השוק, תמשיך במהפכה, אדוני השר. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת ויינשטיין. חבר הכנסת יגאל הורביץ איננו. חבר הכנסת אמנון רובינשטיין ויתר הפעם. אשר על כן, אדוני השר, אתה מוזמן להשיב באופן תמציתי ככל האפשר, בבקשה.

עדיין אין לנו מסגרת מוגבלת לתשובת סיכום, אבל בהנחה שחל גדול כבר מרותו כחברות, ומכיוון שאנחנו בראשיתו של סדר־היום, אודה לך אם בכל זאת תגיש את ניסיוןך האקדמי, תתמצת לנו, אדוני השר, את הדברים ותאמר את העיקר.

אברהם שריר (הליכוד):

מה שהשר לא יספיק להשיב היום, ישיב לנו בכתב.

היו"ר ש' וייס:

את זה אני צריך להביא להכרעה של ועדת הכנסת. בתחום הרצון החופשי הכול אפשרי. אבל יכול להיות שהפרוצדורה תהיה, שיראו בזה כעין שאילתא נוספת או משהו כזה. אני מעריך שוועדת הכנסת תשוב לרון בעניין.

אברהם שריר (הליכוד):

מה הטעם לשאול שאלות, ואין שום תשובה?

היו"ר ש' וייס:

אתם יודעים ששום נושא לא מתמצה עד תומו כאן.

משה שחל (המערך):

אדוני היושב־ראש, השר יכול להתנדב, הוא יכול לשלוח תשובות בכתב.

היו"ר ש' וייס:

כדוראי. אדוני השר, יש כאן בקשה של חבר הכנסת שריר, שאם לא תוכל לענות כאן על השאלה שלו, תשיב לו בכתב. קודם כול נסדיר את העניין הזה.

חושב, שאם יהיה כישלון, הוא יהיה בגלל בנק ישראל והמדיניות המונטרסטית הזאת.

אם הוא באמת אומר שהכול צריך להיות מושתת על כוחות השוק, כוחות השוק יגרמו לכך שהעולים לא יהיו פה. זה הכול. הממשלה הזאת היתה צריכה להיות כביכול ממשלה סוציאליסטית של שנות ה-30 וכו', של New Deal וכן הלאה, בגלל העלייה. הצרה היא שיוצאי מפלגת העבודה, שממלאים היום תפקידים במקומות כמו בנק ישראל, הפכו להיות שיא הקפיטליזם הברוטלי של סוף המאה שעברה.

יעקב צור (המערך):

ראש ימני עם ידיים שמאליות.

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

אתה יודע מה? שר האוצר הקודם עשה בעניין זה עוד פתוח. מבחינה זו, שר האוצר הנוכחי עושה יותר ומתחיל ללכת בכיוון הזה יותר מאשר קודמו. קודמו עשה עוד פחות בעניין זה. חשבתי, חבר הכנסת צור, שבעניין זה אתה תהיה יותר אובייקטיבי. עובדה היא, שכל חברי-הכנסת הפכו להיות מאמינים כאלה, אולי בגלל הכישלונות, ואינם מבינים שהתקופה הנוכחית היא התקופה שבה צריך לחזור דווקא לגישה של כלכלה מובלת, מונחית.

אליקים העצני (התחיה):

הם למדו זאת באוניברסיטה, מהפרופסורים האמריקנים.

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

זהו, למדו באוניברסיטה וגמרנו את העניין. באוניברסיטה לא מלמדים מה עושים בתקופה שבה באה עליה המונחית.

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
אדוני השר, אני לא יודע מה טוב יותר: ראש ימני עם ידיים שמאליות, או ראש שמאלי עם ידיים ימניות.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מבקש להישאר בתחום האנרגיה. סגן השר פנחס גולדשטיין, אני מבקש לאפשר לשר האנרגיה להתייחס לענייני אנרגיה, ולא לעסוק בהערכות.

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

אלה אינן הערכות, זה נוגע לעניין. אני מסכים שניכנס עכשיו לפרטים מספריים.

חברי הכנסת, למערכת בתי-הדין והתעשייה הפטרוכימית שלידה יש תוכנית של פיתוח, וגם דרך מימון, שמתקרכת לחצי מיליארד דולר. 350 מיליון דולר של בתי-הדין, ועוד 100 מיליון דולר לעניין "כרמל אולפנים". למעשה, יש סכום של קרוב לחצי מיליארד דולר שמתחיל להיות מושקע שם. הבעיה היא בקצב. חשוב שהדבר ייעשה בקצב כזה שהדבר יורגש בהיבט של העלייה והקליטה.

במצב דומה נמצאת חברת החשמל. היא הולכת עכשיו לקראת תוכנית פיתוח אדירה. גם זו תנופה גדולה מאוד עם השקעות של מיליארדים. חברת החשמל יש לי בעיה. מבחינה סטרוקטורלית יש לחברה ראייה קשיחה של יחידה סגורה, ובתקופה כזו שבה אנחנו חיים אין לדעתי כריזה לחברת החשמל, אלא לפעול מהר. אני אשתדל לשכנע את החברה ללכת בדרך של לקחת קבלני משנה, של עבודה בהיקף גדול יותר. לא כל עמוד צריך להיתקע על-ידי עובד החברה. אם אנחנו באמת רוצים שזה יהיה מורגש בכלכלה הישראלית, אנחנו חייבים להרחיב את החברה ואת התשתית של החשמל. לדעתי, אין כריזה, החברה תצטרך

ועדה ציבורית בעניין זה, והיה נראה לנו שזאת פרופורציה סבירה.

נשאלתי על-ידי חבר הכנסת פרח, דומני, בעניין הפחם. 50% מייצור החשמל היום נעשה בפחם. אנחנו כבר נמצאים במחצית השנייה, ואנחנו מתקדמים לקראת ראשית המאה הבאה, שבה יהווה הפחם אחוז גבוה מאוד. הוא יעלה על 65% ואף יתקרב ל-70% מצריכת הדלק בייצור חשמל. עדיין יישארו כ-20% של שימוש באותו נפט מזוט, שאנחנו מדברים עליו כל הזמן, ושחמדי היה. בהדרגה תהיה הזדקנות נוספת של תחנות, ואז אולי ייכנסו פצלי השמן.

חבר הכנסת שריר, שאלת מה תהיה הפרופורציה של פצלי השמן לעומת החומרים האחרים. בשנת 2003 הם צריכים לתפוס כ-10% מייצור החשמל בישראל, ואפשר לגדול הלאה, הרובות גדולות, כך שאפשר לגדול הלאה. אשר למחירים, מייד אגע בעניין. לגבי מחירים, באקוויולנט האנרגטי זה מחצית מפחם. אשר לתחנה, ההשקעות בתחנה דומות. כך, בניגוד לאנרגיית שמש, שבה הבעיה הגדולה היא שהיא רחוקה מלהיות כלכלית, והמחיר יצא אולי פי חמישה ממחיר אנרגיה אחרת, כאן המצב שונה. חבר הכנסת יהודה פרח וכן חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלני שאלו מדוע אנחנו לא מנסים ליצר חשמל מן השמש, ומדוע מייצרים זאת בקליפורניה ובמקומות אחרים. בקליפורניה החליטו להשקיע השקעה גדולה מאוד כדי לעודד תעשיות כאלה. אנחנו בעצם מנצלים את האופציה הזאת. אנחנו לא יכולים להרשות לעצמנו לשלם פי חמישה בעד חשמל כדי שהוא יהיה מיוצר באנרגיית שמש. המחיר הולך ויורד. עכשיו נערכת בדיקה בקשר ליחידות גדולות יותר בחשמל. בגלל הניסיון שנרכש בקליפורניה נמצא שיש אפשרות לקיים יחידות גדולות של כמה מאות מגוואט. יכול להיות שביחידות גדולות כאלה נגיע ליעילות גדולה יותר וכן לאפשרות לחסוך ולהתקרב למחיר של תחנה רגילה. זה עדיין לא הוכח. זה נמצא עכשיו בבדיקה.

אברהם שריר (הליכוד):

כלומר, העלות של פצלי שמן היא כמחצית.

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

העלות של פצלי שמן היא קצת יותר ממחצית. המחיר של הדלק באקוויולנט האנרגטי הוא מחצית. אבל, יחד עם האחזקה, התהליכים וכו' זה יוצא מעל 60%.

מכאן אני עובר לקבוצה שנייה של שאלות, לגבי האבטלה בישראל. פיטורין ונושאים שהיו יכולים להרחיב תעסוקה, כגון השקעה בתעלת-הים והשקעות אחרות. אין כל ספק שבאקלים של קליטת עלייה, בתקופה שבה בלאו הכי האבטלה גבוהה, עד 100,000 איש, ההערכה שלי היתה, שצריך להקדים השקעות וללכת בקנה מידה גדול להשקעות הללו.

הממשלה — לא זו שאני יושב בה אלא קודמתה — כבר החליטה להקדים השקעות. הצו יצא. בפועל, היות שלא יצא כלום, לא נמצא שכראי לעשות זאת כלכלית וגם לא ניתן דיקטט שומר: אנחנו מוכנים להפסיק כך וכך סנף, אבל נעשה את זה עכשיו כדי שתהיה תעסוקה. בפועל, אין לא מתרשם שהחברות הממשלתיות פועלות על-פי השיקול — שצריך להשקיע הרבה כדי ליצור תעסוקה. אני לא חש באווירה כזאת, אני לא רואה זאת בפקודות המגיעות. אני חלק ממדיניות כלכלית. שמעתי ששר האוצר עומד להביא בפינוי הצעות חדשות. נראה מה תהינה ההצעות האלה. חברי הכנסת, אני אציע ללכת בכיוון הזה. אני רוצה לומר לכם, בנק ישראל פרסם עכשיו דוח. הוא מזהיר מפני כישלון מוחלט בקליטה. אבל אני

אין לזה כל קשר עם גיוס עולים לעבודה. במסגרת המשרד אנחנו מתכננים ומבצעים עכשיו תוכנית קליטה של כ-100 גיאולוגים וגיאופיסיקאים עולים. לא דווקא במשרד. כ-20 מהם במסגרת של תוכנית של מיפוי גיאולוגי של ארץ-ישראל בקנה מידה של 1:50,000. עבודה שבלאו הכי צריך היה לעשותה, ובמקום שתמשך 20 שנה, יבצעו אותה בארבע-חמש שנים, וכבר יש לנו האמצעים הדרושים לביצוע הדבר הזה. הדבר הזה יעסיק כ-20 איש. חלק מהם ייקלטו בתחומים אחרים, ועבור חלק מהם יש תוכנית להסבה, וכבר השגנו את האמצעים הדרושים לביצוע ההסבה הזאת. בתוכנית ההסבה יהיו בין 30 ל-40 גיאופיסיקאים וגיאולוגים מבין העולים שיעשו הסבה למודדים, ועל-ידי זה יוכלו לסייע לבניית 100,000 יחידות דיור, שזו משימה בוערת אחרת במדינה, ודורשת הרבה מאוד עבודות מדידה, כך שאפשר להבטיח להם משרות כרגע שהם יסיימו את ההשתלמות. אנחנו נעביר השתלמות כזו.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אדוני השר, עברת את מכסת הזמן שהציע היושב-ראש הקודם. אני רוצה לאפשר לך לסיים, אבל אני מבקש ממך שתתרכז במתן התשובות ותגיע לסיום דברך.

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

טוב. נדמה לי שאין מגבלה לפי התקנון.

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא, אין תקנות. לכן אני מדבר בטון כל כך מתאים ופשרני, אבל בכל זאת אנחנו צריכים לשמור על איזון מסגרת. את הרבע שעה שקצב קודמי כבר עברנו מזמן. אדוני השר, הפניתי משאלה אליך.

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

טוב, תודה רבה, אני אשתדל.

חבר הכנסת דן תיכון שאל לגבי תעריפי החשמל. קיימת ועדת-פוגל, שתסיים בעוד כשלושה-ארבעה חודשים את עבודתה; היא יתחת צריכה לסיים קודם לכן, היא ביקשה שלושה חודשים נוספים, כדי לקבוע איזו שיטה בלתי תלויה, שזה לא יהיה cost plus, שזה יהיה בנוי על מודים או ביקטיביים דומים לדרך שבה אנחנו מחשבים היום את מחיר הדלק בשער בתי-הזיקוק. ועדת-פוגל עובדת על זה, ותהיה תשובה בעוד כשלושה-ארבעה חודשים.

בנושא ההפסדים של חברת החשמל, שהועלה על-ידי כמה חברי כנסת, גם השר לשעבר משה שחל וגם חבר הכנסת העצמי ואחרים, עניין ההפסדים הוא תוצאה — זה נראה פרדוקסלי — של זירוז תוכנית הפיתוח. הסיבה היא, שהתעריף הנוכחי נקבע על סמך דוח המאזן המאושר האחרון: מאזן של שנת 1989. שנת 1989 הייתה השנה האחרונה שבה לא בנו הרכה מתוך סיבות שונות של תוכנית כלכלית, תחזית של עלייה מתונה יותר וכו'. לכן, חלק גדול מהוצאות המימון שיש היום לחברת החשמל לא מופיע במאזן הזה, כי אז היא הוצאות מימון גדולות כאלה. לכן פגם בתחשיב הנוכחי של מחיר החשמל. אני מטפל בנושא גם עם שר האוצר, ואני מקווה שנחקן את התיקון הזה. אין כל ספק שלא צריך שייראה כאילו יש כאן משהו חריג, מפני שאנחנו מחשבים לפי תקופה שלא היה בה פיתוח, בתקופה שיש בה השקעות מזורזות בקנה מידה גדול.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

האם אדוני מתכוון שזה צריך להתכנסות על-ידי עליית מחירי החשמל?

לגלות גישה יותר פתוחה. דווקא במערכת האנרגיה יש השקעות בקנה מידה אדיר העומדות להתבצע.

אני עובר עכשיו לעניין תעלת-הים. כבר אמרתי בהודמנות קודמת, שעניין האגירה השאובה הוא חלק מהתוכנית של חברת החשמל, וזה ייתן את אספקת החשמל לשעות השיא. זה יסייע מאוד בכביה של הצריכה בשעות השיא. הייתי רוצה שהדברים ייעשו בקצב מהיר יותר, ועוד מעט אתייחס לעניין הקצב.

אשר לשאר הפרויקט, היות שהיתרון הגדול של פרויקט תעלת-הים, הקל ביותר לחישוב, היה אספקת החשמל בשעות השיא, ואת זה אנחנו משיגים כלי לירות את יתר התעלה, זה מחייב את השאר להיות כלכלי עוד יותר. אנחנו צריכים להוכיח כדאיות כלכלית גדולה עוד יותר בחפירת התעלה, מכיוון שאת כביית שעות השיא אנחנו פותרים כמעט בהצלחה כלי לעשות את התעלה, אלא על-ידי עשיית החלק האחרון, האגירה השאובה.

הנושא נמצא עכשיו בתהליך של בדיקה על-ידי מומחים, של כדאיות מהיכטים אחרים, לרבות חקלאות ימית. התפלה ועוד נושאים אחרים של הקטע שהוא תעלה-מנהרה. אם אכן תוכח הכדאיות, וצריך להביא בחשבון גם את ההיכט של התעסוקה, אני מקווה שנוכל להגיע להחלטות בעניין זה עוד בתקופת הממשלה הזאת.

עניתי בזה לחבר הכנסת העצמי. החלק של האגירה השאובה כבר מתבצע כתוקף החלטות, והחלק של התעלה-המנהרה נמצא עכשיו בבדיקה כלכלית של התועלות הנוספות שתצטרכנה להיכלל בו.

אליקים העצמי (התחיה):

ובאיו צורה זה מתבצע?

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

באיו צורה מתבצע מה? החלק השני?

אליקים העצמי (התחיה):

החלק הראשון.

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

בעניין החלק הראשון, חברת החשמל נמצאת בתהליך, שלעצמי הוא אט, אבל אני מקווה שהוא יזורז, של פתיחת מנהרת החקר, חידוש התפירה. אני מקווה שבתוך שנה תתבצע העבודה עצמה. אני מקווה שכל הדברים האלה ייעשו מהר יותר.

כל הפרויקטים האלה, הפרויקט של פצלי השמן, הפרויקט של אגירה שאובה במסגרת תעלת-הים, ואפילו יחידות התפלה שעליהן אדבר אחר כך — לפי הקצב הנוכחי של חברת החשמל הם יימשכו כשש עד שמונה שנים. אני מאמין שאפשר היה לבצע אותם בארבע-חמש שנים. אני מקווה שגם ההנהלה וגם העובדים יבינו איזה אתגר עומד בפניהם ויתגייסו לעניין הזה. למה שווה ה-esprit de corps של החברה אם היא לא יכולה לגייס אותו כאשר צריך לבצע משימות חשובות כאלה?

נשאלתי כאן על-ידי שני חברי כנסת בנושא פיטורין. מדובר בפיטורין 11 עובדים גיאולוגים שנותרו מחברת ח"ה — חיפוי נפט השקעות, שהפירוק שלה בוצע למעשה עוד לפני שנתיים, והם נותרו בה מאז. עכשיו מסתיימת מלאכת הפירוק. לאורכע מהם כבר נמצאה עבודה במסגרות אחרות של המשרד. נקווה שגם היתר ימצאו את דרכם. על כל פנים,

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

כן, אין כל ספק שחלק מזה יבוא מעליית מחיר החשמל.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

זאת אומרת, מי שיעשה את האינפלציה השנה זו שוב תהיה הממשלה.

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

חבר הכנסת כ"ץ-עוז, אם אתה מדבר בשם מפלגת העבודה, הרי עובדי חברת החשמל שותפים לעניין הזה בדיוק כמו ההנהלה וכמו הממשלה: כולנו באותו מקום. אי אפשר להבדיל בין נושא אחד לבין נושא אחר. מחירי החשמל כוללים את המשכורות שלהם. לא אתיחס לשאלות שנשאלו פה בעניין זה.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת כ"ץ-עוז, שלב השאלה והוויכוח נגמר מזמן.

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

נשאלתי לגבי התנהגות העובדים. אני פוסל בריונות. היתה לי הזדמנות לפגוש את נציגי העובדים בחגיגה ואמרתי להם שאם הם ילכו בדרכים כאלה הם יכרתו את הענף שעליו הם יושבים. לרעתי, במקום להיות חברה שהצורך שלה הוא בעצם esprit de corps והפעולה המשותפת — אם זו תהיה פעולה משותפת להזיק אז שכרם יצא בהפסדם, בסופו של דבר. אני חושב שהם חייבים להימנע, בכל נושא שבו חולקים על משהו, מלנקוט מייד דרכים כאלה.

אני פוסל את השימוש בדרכים אלימות ובבריונות לשם קלקול סדרי העבודה. אני מצדיק את זכות השביתה ואת כל הדברים האחרים הקשורים בהליכים סדירים שבהם העובד מגן למעשה על זכות העבודה שלו ועל השכר שלו.

אני חושב שאם לא יעשו כן הדבר רק יוביל לכך. שכאשר יגמר הוויכוח בשנת 1996, תצטרך הממשלה, לקראת אותה תקופה, לשקול שינויים מבניים בחברה.

נשאלתי על תאורת צמחים. המשכנו בתנופה גדולה בדברים שהחלו עוד לפני שאני נכנסתי לתפקיד. גם בתוך "הקו הירוק" וגם מחוץ ל"קו הירוק", בצמחים שונים ביהודה ובשומרון. כחבל-עזה ובכל הארץ. אנחנו ממשיכים מטעמי ביטחון בתנופה של תאורת הצמחים.

עניין ההתפלה — מי ששאל אותי — מחיר המים הוא הבעיה. היום, ביחידות גדולות יש סיכוי שמחיר המים יהיה כזה, שמה שמשלמת היום העיר מסיבות אחרות, מפני שהעירייה מרוויחה או מקיימת כזה דברים אחרים, יספיק גם למים מותפלים. אם תהיה רסטרוקטורציה של התקציבים, זה קשור גם בכל המינהל המקומי. יכול להיות שאפשר יהיה להגדיל את פוטנציאל המים עליידי כך שהמגזר העירוני יקבל מים מותפלים והחקלאות תקבל את המים הזולים יותר. אני לא רואה דרך אחרת. החקלאות בוודאי לא תוכל לשלם את המחיר של המים המותפלים. גם היום היא משלמת מחיר גבוה מדי אפילו בשביל המים הלא מותפלים שיש היום. תצטרך להיות פה שיטה אחרת. המשרד שלי איננו אחראי להיכב הזה של מחירי המים, אבל לגבי ההתפלה — אם היא תיעשה בתחנות כוח, היא מעניינת של המשרד, ואנחנו מכינים זאת.

נשאלתי לגבי ביקורי בארצות-הברית. נפגשתי עם Commissioner for Reclamation שהמשרד שלו היה לפני

כן שותף לנו בטיפול בהתפלה, ויש נכונות מצדו לחדש את שיתוף הפעולה בענייני התפלה. יכול להיות. השאלה היא, אם אפשר יהיה, מכל מיני טעמים פורמליים, להגיע לחידוש העניין. אבל אם כן, יכול להיות שהיחידה הגדולה הראשונה של 70 מיליון קוב לשנה תוכל להיבנות כחלק מתוכנית משותפת-משולבת כזאת. אנחנו בודקים זאת. במחקר ופיתוח תהיה עכשיו כנראה תוכנית משותפת עם ארצות-הברית בעניין זה.

אשר לפגישה עם שר האנרגיה בארצות-הברית, יש הסכם שנחתם לפני שנכנסתי לתפקיד, תקופה פג ולא חידשו אותו אף שהסכמו לתנאים האמריקניים — הוא עבר הערכה מחדש והוא לא חודש. שר האנרגיה הבטיח לי עכשיו שהעניין כבר הסתיים וההסכם הזה יחודש. תינתן לנו גם אפשרות להשתתף בפרויקט של מאמץ החלקיקים הענקי בטקסס, שלמדענים הישראליים בתחום הזה של האנרגיות הגבוהות יש עניין להשתתף בו. עוררתי את השאלות והוכטח שיתוף פעולה מצד משרד האנרגיה בארצות-הברית, כבעיית חידוש הערכות האמריקניות, שמסתיימת ב־1994, למכירת דלק לישראל במקרה שיהיה עליה חרם בין-לאומי והיא לא תוכל להשיג דלק. תוקף הערכות הואת יפוג ב־1994. הנושא הוא מדיני והוא נדון במשרדי החוץ, אבל מבחינת משרד האנרגיה האמריקני תהיה נכונות להמשיך. כי הוא עומד בתחרות; זה כאילו בא על חשבון הצרכן האמריקני, במקרה שזה יתקבל. זו ערכות שהושגה במחיר הוויתורים שלנו בסיני. גם אני הייתי עד לזה, כאשר נתנו את אבירודס וקיבלנו ערכות. ואחר כך, בפעם השנייה, בהסכם השלום.

אליקים העצני (התחיה):

הם התנו זאת בהתחליות.

שר האנרגיה והתשתית י' נאמן:

נשאלתי לגבי חיפוי הנפט במדבר היבשת בעיקר. אלה החיפויים של קבוצת האמר, זיכרוננו לברכה. הקבוצה נמצאת עכשיו בהתארגנות מחודשת, ויש סיכוי שעוד השנה תחודש העבודה. אבל בינתיים זה סיכוי, וזה לא בטוח. כי עם מותו של האמר היה שינוי רציני והתפוצה החבילה. אבל היא נמצאת בתהליך של התארגנות מחודשת.

לגבי ענייני אקולוגיה שהוזכרו פה, המשרד שומר דווקא בחיפה על החלטות ועדת-הריר.

בענייני הרפורמה, פה אני יכול לדבר שעה. לא אכנס לעניין, כי עסקנו כזה הרבה מאוד פעמים בוועדות. אבל אמרתי, שאנחנו גניע לשלב ב' בתוך חודשים ספורים. אנחנו מסיימים את הבדיקה בעניין תחנות הדלק, והשאלות שנשאלו פה לגבי הקושי הגדול בגלל תמ"א-18, תוכנית מתאר ארצית, שגורם לכך שצריך לעבוד כמו בשביל לאה ובשביל רחל, שבש שנים, כדי לקבל רישיון לתחנת דלק. ננסה לראות אם אפשר לפתור את זה על-ידי שינוי תוכנית המתאר הארצית. ואם לא, נצטרך חקיקה. אנחנו מסיימים את בדיקת השאלה אם צריך או לא צריך איזו חקיקה בקשר לחוזים.

חברי הכנסת, המטרה שלי, כפי שהיתה גם קודם לכן, היא להוציא את הממשלה במידה מרבית ממעורבות במשק הזה. אבל המטרה השנייה היא, שבשביל האזרח זה יהיה זול ביותר. לחבר הכנסת אורון אני יכול לומר: קשה מאוד לאמור אם לאורח זה באמת זול יותר היום או לא. אבל נוצרה תחרות ככמה תחומים. אנחנו יודעים את זה. יש עוד חברת דלק אחת פעילה. זה לא בדיוק כמו בימים שדן תיכון היה צעיר. לפחות חברת "דור" פעילה מאז. אבל מה שקרה עוד הוא,

לעבוד בשבת. וכל דבר שאפשר לא לעשות אותו בשבת, לא ייעשה ולא נעשה בשבת. אנחנו מקפידים על זה.

לגבי מחירי הדלק, היום אושר ונתחם דוח ועדת-גלבו, שקובע לעתיד איך תיעשה קביעת מחירי הדלק. החתימה ניתנה היום.

אני מסכים עם זה שחבל שהטכניון סגר את המחלקה לחקר הגרעין. אבל אני פעלתי עם אוניברסיטת כן-גוריון, והיא לא חסגור. אנחנו נעזור לה לקיים פעילות מתמדת בתחום הזה.

חברי הכנסת, אני מגיע למשאלה שהובעה פה על-ידי כמה משתתפים, שנושא המים יעבור למשרד האנרגיה. אלה שינויי מבנה, והניסיון בישראל מלמד שהם יכולים לקרות רק אם יש מהפך, ואז נוצרים משרדים חדשים, או אם יש משהו שמוכן להילחם על זה. אני אינני מוכן היום להילחם כדי לקחת ממשרד אחר ולהעביר למשרדי, אפילו אם זה נראה סביר; לא במחזור הזה, בכל אופן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מודה לשר האנרגיה והתשתית. חם הדיון על משרד האנרגיה והתשתית.

ב. שאלות בעל-פה

היו"ר מ' וירשובסקי:

הכול באופן אישי, לכן זה היה צריך להיות מופנה לשר ולא לשר המשטרה.

דבר שני, שואל חבר הכנסת פסח גרופר "מדוע אין משרדך", כאילו משרד המשטרה חייב לטפל בענייני הערוץ השני. אני רוצה שתכתב בפרוטוקול מחאתי ומחאת כלולו על שזה נוסח בצורה כזאת.

בבקשה, אדוני השר רוני מילוא, השר המופקר על ערוץ-2.

שר המשטרה ר' מילוא:

תודה רבה, אדוני היושב-ראש. קודם כול, אדוני היושב-ראש, נדמה לי שפשוט חל פה איזה שיבוש בתארים השונים, מפני שהשאלתך במקורה, על-פי הנוסח הנמצא אצלי, הופנתה אל השר וזבולון המר, שר החינוך והתורבות. אחר כך היא הועברה כנראה לשר הממונה על הערוץ השני, המטפל בענייני הערוץ השני. זה מקור האי-הבנה. מכל מקום, מידת ההשפעה של שר המשטרה על הערוץ השני יכולה להיות מוכחת בעובדה שהצילומים פה נפסקו בדיוק כשאני הולך להשיב על השאלתך הזאת. לכן אתה לא צריך להיות מודאג מזה ששר המשטרה משיב עליה.

אדוני היושב-ראש, בתשובה על השאלתך של חבר הכנסת פסח גרופר:

1—3. אכן קיים משרד ישן בכרמל, המשרד עבור הערוץ הראשון ב-VHF, בערוץ-10. משרד התקשורת הפעיל כמשך יום אחד את המשרד הנ"ל בערוץ הנ"ל עבור הערוץ השני. כתוצאה מכך נהנו כ-500,000 תושבי הצפון מקליטת הערוץ השני. אני מדבר על כאלה שרובם הגדול לא נהנה מהקליטה הזאת בימים רגילים.

בשל התנגדות חריפה של רשות השידור להעביר את המשרד לערוץ השני לשימוש של קבע מינו שלוש השרים הנוגעים בדבר — שר החינוך, שר התקשורת והשר הממונה על

שבת-הזיקוק צמחו מאוד בעניין ולקחו חלק גדול. הייתי אומר, שמה שהפסידו חברות הדלק הרוויחו בתי-הזיקוק. אני מסכים שזאת לא יכולה להיות המטרה, שהממשלה כאילו תהיה זו שתוציא אחרים. לי עצמי, באופן אישי, יש אלרגיה לחברות ממשלתיות שמוציאות חברות פרטיות מן השוק. קל מאוד לחברה ציבורית ולחברה ממשלתית לעשות זאת.

אני מחפש את הדרך למנוע מצב שבו לא יישאר כלום מהחברות בגלל הרפורמה, ובתי-הזיקוק יישארו כאיה מנופול אדיר שבעצם ישלוט במשק הזה. אני מחפש את הדרך לעשות זאת. אני מוכרח לומר שהדרך הקלה היא כן לתת לחברות להיעלם ולבתי-הזיקוק להשתלט. ואפילו בתוך המערכת נוכחתי לדעת, שכבר יש אנשים שהשלימו עם התהליך הזה. אני אשתדל למנוע את זה ולמצוא דרך להגשים את המטרה שקבע השר שחל בשעתו, בלי שיווצרו איזה "מונסטרוזיטיס" בתוך העניין. זה היתרון, שאפשר לתקן בדרך. אני מסכים שהתהליך הוא בלתי הפיך, אבל הוא ניתן לתיקונים ולשיפורים. וזה מה שנשתדל לעשות.

אני מבטיח לחבר הכנסת הלפרט שאנחנו משתדלים שלא

היו"ר מ' וירשובסקי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא, שאלתך בעל-פה של חבר הכנסת פסח גרופר לשר המשטרה. בבקשה.

437. קליטת ערוץ-2 באזור הצפון והשומרון

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הצינוני בישראל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אזרחים באזור חיפה והצפון ובאזור השומרון אינם יכולים לצפות בערוץ-2, בזמן שרוב חלקי המדינה קולטים את שידורי הערוץ.

יש משרד המכונה ערוץ-10, שמשרד באזור הצפון, והוא משמש את הטלוויזיה הישראלית. מומחים אומרים שאם יעבירו אותו לערוץ-2 יוכלו יותר מ-500,000 איש לקלוט את שידורי ערוץ-2, ורק 2,000 בתי-אב יצטרכו לכוון את המקלטים שלהם לערוץ אחר כדי לקלוט את הטלוויזיה הישראלית.

רצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. אם כן — מדוע אין השר מורה לחבר מייד את ערוץ-2 למשרד הקיים, המכונה ערוץ-10?

3. מדוע אין משרדך פותר, אחת ולתמיד, את בעיית הקליטה בערוץ-2 באזור חיפה והצפון ובשומרון?

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. לפני שהשר ישיב, אני רוצה להעיר משהו לפרוטוקול. אני רואה באי-נוחות מלאה שיש שאלתך בעניין הטלוויזיה הישראלית, ערוץ-2, המופנית לשר המשטרה. יכול להיות שהשר רוני מילוא מופקר על הנושא הזה מטעם הממשלה, אבל בוודאי לא כשר המשטרה. אני חושב שזה פגם שערוץ טלוויזיה נתון בידי שר משטרה, וזה מודגש כאן במסמך רשמי של הכנסת —

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הצינוני בישראל):
זה מסור בידי באופן אישי.

הערך השני — בורר, שהוא מר גוריון מלצר, מנכ"ל "תדיראן", אשר אמר לפסוק את מי ישרת המשדר הנ"ל.

החלטת הבורר אמורה להתקבל בימים הקרובים. אם יחליט הבורר להעמיד את המשדר לרשות הערוץ השני תיפתר בעיית קליטת הערוץ השני באזור הצפון. אם פסיקת הבורר תהיה לטובת עמדת רשות השידור, בכוננת הערוץ השני להפעיל משדר ברחוב לאה בחיפה, אשר ישרד לתושבי חיפה בתוך פרק זמן של חצי שנה. נוסף על כך, בכוננת הערוץ השני להפעיל משדר בזיכרון-יעקב, אשר ישרד לתושבי אזור השומרון.

הקמת המשדרים הנ"ל של הערוץ השני מותנית בקבלת תקציב מיוחד ממשדר האוצר. עד כה סירב האוצר להקצות כספים למטרה זו, בטענה שבעלי הזיכיונות הם שאמורים לממן את ההוצאות עבור המשדרים. אף שניסינו להסביר למשרד האוצר שמדובר פה במימון ביניים לתקופת ביניים לא קיבלנו הסכמה של האוצר להקצות כספים למטרה זו, ובעניין זה יוכל חבר הכנסת גרופר, כחבר ועדת הכספים, להיות גורם מסייע לצורך קבלת הכספים האלה ממשדר האוצר. תודה רבה.

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
אדוני היושב-ראש, לא "הערוץ השני", אלא "הרשת השנייה".

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת גרופר, בבקשה.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
השאלה הנוספת שלי תופנה ישירות לשר המשטרה.

אליהו בן-מנחם (המערך):
הקודמת לא היתה ישירות?

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
סגן השר פנחס גולדשטיין, שעסק הרכה בנושא הזה, הסב את תשומת לבי לכך שבסעיף 51 של החוק, אדוני השר, כתוב: "הרשות תתכן, תקים ותפעיל, בעצמה או באמצעות אחרים, תחנות שידור ראשיות לשידורי טלוויזיה, לקליטתם והפצתם בציבור של השידורים, של בעלי זיכיונות לשידורים". והנה אני מגיע אליך. בחוק כתוב: "כאמור, שייקלטו בכל רחבי הארץ". אני מבקש ממך להפסיק מייד את שידורי ערוץ-2, היות שזה בניגוד לחוק שאני מחזיק ביד, וכל זמן שכל תושבי הארץ הזאת לא ייהנו משידורי ערוץ-2, אתה צריך לתת הוראה להפסיק את השידורים, שהם בניגוד לחוק. זה שייך למשרדך: לשמור על החוק.

היו"ר מ' וירשובסקי:
תודה. יש שתי שאלות נוספות: האחת של חבר הכנסת שבח וייס, השנייה של חבר הכנסת רובינשטיין.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
חבר הכנסת אורון הצביע לפני.

היו"ר מ' וירשובסקי:
אני קלטתי אחרת, אבל עם האבירות הזאת, אני מקבל. חבר הכנסת שבח וייס, אחריו — חבר הכנסת חיים אורון.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
חבר הכנסת חיים אורון הצביע לפני.

היו"ר מ' וירשובסקי:
כל אחד עם ערוץ הראייה שלו, אבל אני מקבל את זה. בבקשה, חבר הכנסת וייס.

שבח וייס (המערך):

אדוני השר, קודם כול לגבי העצה של חבר הכנסת גרופר, שהושמעה עוד בכל מיני צורות.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):

שבח וייס (המערך):

אני כרגע פונה בשאלתא.

היא הושמעה בכל מיני דרכים, איומים בבג"ץ וכן הלאה. לגבי הצד החוקי, עם כל הכבוד, נדמה לי שמבחינה משפטית זאת אינולות.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת גרופר.

שבח וייס (המערך):

עכשיו אני אגיד את זה בחריפות, עד עכשיו רציתי להגיד את זה בעדינות — זוהי אינולות — — —

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת גרופר, בשאלתא בעל-פה אין קריאות כיניים.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
השאלתא עלתה על גבי, יש לי חלק בה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

לא רק שיש לך חלק, אתה אבי השאלתא, אבל אתה לא יכול להפריע.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
שלושה חברי כנסת עלו על גבי השאלתא הזאת.

שבח וייס (המערך):

אווירה אלימה סביב ערוץ-2.

אני רוצה לומר לאדוני השר, שבאותה מידה שלא שיתקו את רכבת ישראל כאשר חבר הכנסת פייסי גרופר הפר את החוק וקפץ בלי תחנה, אין שום סיבה בעולם שאתה תפעיל — — —

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
אתה יודע שאני הפרתי חוק, או שקראת בעיתון? הרי כל עבודתך זה עיתון.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת גרופר.

שבח וייס (המערך):

אני לא מכין את ההתרגשות.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):

הוא אמר שאני הפרתי חוק.

שבח וייס (המערך):

אני רציתי להגיד שזה חוקי, אבל אתה לא נותן לי לגמור משפט.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת גרופר, אתה רוצה שאקרא אותך לסדר? לא מפרעים בזמן שאלתא. אתה יודע שאני אגן עליך כשיפריעו לך. אל תפריע לאחרים.

חושב שהפרשנות שלו לחוק איננה מדויקת, מפני שהוא חייב לזכור שמדובר כאן בשירותי ניסיון. כאשר בעלי הוויכוחות זכו בזיון ויפעילו את הערוץ השני במתכונת המקובלת בחוק והאמורה בחוק, אין ספק שהקליטה תצטרך להיות קליטה בפריסה ארצית מלאה, וכך היא תהיה. מדובר כאן על שידורי הניסיון שנועדו למטרות של שמירת ערוץ השידור ועוד כמה מטרות, ומטבע הדברים, בגלל איכותם הטובה של השידורים, לשמחתי, יש רצון לקלוט אותם במקומות שהיום הם אינם נקלטים בהם, ואנחנו עושים מאמצים לספק את הרצון הזה. אבל זה לא בניגוד לחוק, שאיננו מצליחים לשדר בכל מקום בארץ, בגלל בעיות התקציב שחבר הכנסת אורון התייחס אליהן.

אנחנו מנסים היום להתגבר על הבעיות האלה, ואני בהחלט מקבל כברכה את הקריאה של חבר הכנסת אורון, שאמר: תתגברו על הבעיה ותנסו להשיג את האמצעים הכספיים באמצעות הלוואות, הרשאות להתחייב וכדומה כדי לעשות את זה. אנחנו משתדלים לעשות זאת, ובכל מקרה בתוך זמן לא ארוך, כלומר באפריל 1992 — שזה אומנם כמעט שנה מהיום, אבל יחסית זה זמן לא ארוך — יתחיל הערוץ השני לשדר ממילא במתכונת הרגילה שלו, עם בעלי הוויכוחות, כפי שקבוצה בחוק — —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
תהיה לנו איורפה ב-1992.

שר המשטרה ר' מילוא:
— ואז, מטבע הדברים, הבעיות האלה כבר תהיינה מאחורינו. עד אז אנחנו מנסים לעשות צעדים גדולים כדי להתגבר על הבעיה.

הנושא של המשרד, שעליו דיבר חבר הכנסת גרופר, הוא נושא ייחודי. שם מדובר על משרד שהערוץ הראשון כמעט שאיננו זקוק לו. מדובר שם על 2,000 או 3,000 צופים, שצריכים לקבל תחליף מתאים ואז המשרד הזה יוכל להעביר את שידורי הערוץ השני ל-500,000 צופים כמעט, ועל זה היום הוויכוח.

בנושא הזה, מאחר שלא היתה הסכמה, סוכם על בורר מוסכם על כל הצדדים, שהחלטתו תחייב את כולם.

שבח וייס (המערך):
כמה זמן תימשך עבודתו של הבורר?

שר המשטרה ר' מילוא:
בימים אלה הוא אמור לקבל את החלטתו, לאחר שבדק את הנושא. הוא כבר נפגש עם כולם, בדק את העניין, והוא צריך לקבל החלטה.

לכן, לדעתי, אנחנו במסלול שיכול להביא לפתרון רחב באזור הצפון וכמעט לכיסוי מלא של שידורי הערוץ השני. גם כך וגם כך, בין שתהיה החלטתו כזאת ובין שתהיה החלטתו אחרת, אנחנו נמשיך לפעול כדי להרחיב את מערכת השידורים הקיימת.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
גם בדרום?

שר המשטרה ר' מילוא:
אני מדבר בעיקר על הדרום, ואם בצפון לא חיפזת הבעיה נטפל גם בצפון. אנחנו רוצים לעשות זאת מהר ככל האפשר.

היו"ר מ' וירשובסקי:
תודה לשר רוני מילוא.

שבח וייס (המערך):
אין מה להגן עליו, הוא מגן על עצמו בכוח.

היו"ר מ' וירשובסקי:
אני מבקש שתסיים.

שבח וייס (המערך):
אני עוד לא התחלתי, מה זאת אומרת "תסיים"? שהוא יתן לדבר, אז אסיים.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת שבח וייס, אתה יושב על הכיסא הזה ואתה יודע את הקשיים. אל תיצור את הקשיים האלה. תשאל ותגמר.

שבח וייס (המערך):
תסלח לי, אני יוצר את הקשיים? הרי אני לא יכול לדבר. הוא עוד מעט יגיע וייתן לי מכות.

אדוני השר, אינני חושב שכאשר מגשימים חוק, אם הוא מוגשם בחלקו זו עבירה על החוק. זה לגבי הצד המשפטי.

כתושב הצפון, בדיוק כמו החבר שלי חבר הכנסת פסח גרופר — ואצלנו לא רואים, מאוד לא רואים, וזה חבל — לא הייתי רוצה שחלקים אחרים בארץ יסבלו מהעניין הזה.

בקשתי: אתה שר בממשלה, המייצג כאן מדי פעם את ראש הממשלה. זה לא נראה טוב שאתם פורסים כאן את הוויכוח ביניכם ולא מסוגלים, שלושה שרים, להגיע לידי החלטה כדי לממש את הבקשה, לא דרך הפסקה אלא דרך מימוש הבקשה של חבר הכנסת פסח גרופר, שגם בעתלית וגם בחיפה יוכלו לקלוט את השידורים.

היו"ר מ' וירשובסקי:
חבר הכנסת שבח וייס, תודה. חבר הכנסת חיים אורון, בבקשה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אני יודע, שבדרך כלל מצפון נפתחת הרעה, הפעם נפתחת מצפון אולי הטובה, אבל כל הנושא הזה, כבוד השר, הוא נושא לפלייטון בתוכנית "האגף הסגור", אומנם בערוץ הראשון. מה קורה? מסופק שירות לציבור, בינתיים על חשבון משלם המסים, ובגלל ריב ביוורקטי בין שני משרדים לא פותרים נושא, המעיק על כמעט שלוש מתושבי מדינת ישראל, בצפון ובדרום. ועדת הכספים הציעה הצעות של ערכות, של הלוואה. היו גורמים שהיו מוכנים להלוות כסף כשכיל לפתור את השאלה הזאת, וזה תקוע, וכל פעם, כבוד השר, שומעים את ההסבר — האוצר לא נותן. הקואליציה פה מנעה הסתייגות לתקציב, שהוגשה עלי-ידי ועדת הכספים, בקול אחד, ואי-אפשר לפתור נושא בגלל צירוף של בעיות בתוך הרשות, משום חוסר סמכות לאשר את התקציב. אתה מכיר את הנושא, כולנו כבר מכירים אותו.

קח על עצמך את העניין, בתפקידך כגורם האחראי וכמי שמייצג את ראש הממשלה פה תמיד — הפעם אני מסכים שתייצג אותו — תפתרו את העניין, תשיגו את המקור הכספי, הכסף יחזור לממשלה, ותסירו את הכושה הזאת, ששליש מתושבי מדינת ישראל לא מסוגלים לקלוט ערוץ שידור שהמדינה כרגע מספקת.

היו"ר מ' וירשובסקי:
תודה. אדוני השר רוני מילוא, בבקשה.

שר המשטרה ר' מילוא:
קודם כול, אני רוצה לומר לחבר הכנסת גרופר, שאני

ג. שאלות ותשובות

2. גורמי הביטחון השונים נוקטים את כל הפעולות הנדרשות כדי להגן על כלל הציבור מפני התנכלויות של גורמי טרור.

3114. אסירים לבנונים

חבר הכנסת ד' ליבאי שאל את שר המשטרה ביום כ"ב בטבת התשנ"א (8 בינואר 1991):

פורסם ב"דיעות אחרונות" מ"25 בדצמבר 1990, כי אסירים מלבנון סיימו לרצות את עונשם בבתי-כלא בארץ. אבל ממשיכים להיות במאסר משום שאין לאן לגרשם עם שחרורם.

ברצוני לשאול:

1. כמה אסירים חושבי חוץ שסיימו לרצות את עונשם מוחזקים בבתי-הסוהר בישראל?

2. בתוקף איזו עילה חוקית מוחזקים אסירים אלה בישראל?

3. מדוע אין הם מגורשים מייד?

4. האם נכון הדבר ששישה אסירים לבנונים, שסיימו לרצות עונשם, ביקשו להיות מגורשים לקפריסין, ומדוע טרם גורשו לשם?

תשובת שר המשטרה ר' מילוא:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. נכון ליום 29 באפריל 1991 שוהים בבתי-כלא בישראל 28 אסירים הממתנים לגירוש.

2. אסירים אלה מוחזקים בישראל בתוקף צווי הגירוש. הבסיס החוקי מצוי בהוראות חוק הכניסה לישראל, התשי"ב — 1952, ובתקנות הכניסה לישראל, התשל"ד — 1974. על-פי הוראת סעיף 13(ג) לחוק, "מי שניתן עליו צו גירוש, רשאי קצין ביקורת גבולות או שוטר לעוצרו ולהחזיקו במקום שקבע שר הפנים, עד ליציאתו מישראל או גירושו משם".

3. הסיבה לעיכוב גירוש תושב חוץ נעוצה בטיפולם של גורמים מחוץ למשטרה המתאמים את הנושא, כגון: צה"ל, משרד הפנים והצלב-האדום.

4. ששת האסירים המצוינים בשאלתא גורשו ללבנון בתאריך 9 בינואר 1991. העיכוב בגירוש נבע מן ההליך הנדרש למן מתן צו הגירוש ועד לגירוש בפועל: הליך של תיאומים בין צה"ל, הצלב-האדום ונציגי ארץ היעד של הגירוש. למשטרת ישראל ולשב"ס לא ידועה כל פנייה לגבי רצונם של השישה להיות מגורשים לקפריסין. אולם, על-פי המדיניות הקיימת, נתין זר מגורש למדינתו ולא למדינה אשר אין הוא נושא בנתינותה. בעבר קרו מקרים שבהם סירבו מדינות שונות לאשר כניסתו של מגורש בעל נתינות זרה והוא הוחזר לישראל.

3189. בית-ספר בוואדי'ג'וז

חבר הכנסת ח' פורת שאל את שר המשטרה ביום י"ד כ"ב טבת התשנ"א (29 בינואר 1991):

נודע לי מהעיתונות, כי מפכ"ל המשטרה הרדע לוועדה המחוזית על הסרת התנגדות המשטרה להקמת בית-הספר בוואדי'ג'וז, הסמוך למשרדי הממשלה ולמלון "היאט" וחולש על הכביש המוביל מהרצופים למרכז העיר, על אף החשש להתפרעויות, לריגמת מכוניות ולחסימת כבישים באזור גריש זה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני קורא לשר רוני מילוא, כשר המשטרה, להשיב על שאלות בענייני משרדו, בבקשה.

2946. בני מינעוטים במשמר האזרחי בחיפה

חבר הכנסת ש' וייס שאל את שר המשטרה ביום כ"ג בכסליו התשנ"א (10 בדצמבר 1990):

במקומון "כל-יב" (31 בנובמבר 1990) התפרסמה ידיעה כאילו צעירים ערבים סולקו או לא התקבלו למשמר האזרחי בשכונת עכאס בחיפה.

ברצוני לשאול:

1. מה הן העובדות?

2. מה היא המדיניות הכוללת של משרדך בעניין שירות בני מינעוטים במשמר האזרחי?

3. אם אכן נכונות הידיעות שצוטטו, מה בדעת השר לעשות לשינוי המצב?

שר המשטרה ר' מילוא:

ברובע הדר-הכרמל בחיפה פועלים כיום כמה עשרות מתנדבים שאינם יהודים במסגרת המשמר האזרחי השכונתי. פעילותם טובה וברוכה ולא ידוע לנו על התנכלות כלשהי מצד גורם כלשהו כלפיהם בעת פעילותם במשמר האזרחי.

אין בסיס לטענה שיהודים מסרבים לסייר יחד עם ערבים, שכן רוב הסיורים ברובע הדר, שאוכלוסייתו מעורבת, גם כן מעורבים.

המדיניות לגבי שירות בני מינעוטים במשמר האזרחי נקבעה בנהלים המשותפים, והמשטרה נוהגת בהתאם לנהלים אלה.

במסגרת פעילות זו, ראוי לציין שאין כל קושי ואין כל בעיה באזור הדר-הכרמל בחיפה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת וייס, ברצונך לשאול שאלה נוספת?

שבח וייס (המערך):

לא, תודה רבה, אני מסתפק בתשובה.

3009. הגנה על משתפי פעולה

חבר הכנסת יא' לוי שאל את שר המשטרה ביום ל' בכסליו התשנ"א (17 בדצמבר 1990):

בתחילת חודש נובמבר נורה מר זכאי נאחסן, סגן ראש מועצת אל-כירה, על-ידי אלמונים, אולי על רקע של חשד לשיתוף פעולה.

ברצוני לשאול:

1. האם נחקר מקרה זה?

2. האם מגינים על נחשדים בשיתוף פעולה עם שלטונות ישראל?

תשובת שר המשטרה ר' מילוא:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בגין המקרה המפורט בשאלתא נפתח תיק חקירה בתחנת משטרת רמאללה. החקירה בו נמשכת בשיתוף יתר גורמי הביטחון.

ברצוני לשאול:

1. האם הנתונים שנמסרו בעיתונים נכונים?

2. האם עמדת המפכ"ל מקובלת על השר, ומה בדעתו לעשות בנדון?

שר המשטרה ר' מילוא:

בעקבות חוות דעת של מפקד מחוז ירושלים, שקבע כי אין לאשר הקמתו של בית-ספר במקום שבו מדובר, מסיבות ביטחוניות, החליטה בשבוע שעבר הוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה שלא לאשר את בקשת עיריית ירושלים להקמת בית-ספר לבנות במקום.

הסיבה לעמדת מפקד המחוז היא בעיקרה החמרת מצב הביטחון באותו אזור בעת האחרונה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת חנן פורת, בבקשה.

חנן פורת (המפלגה הרתית הלאומית):

אדוני שר המשטרה, ראשית, אני מברך על ההחלטה השקולה והנכונה הזאת. אני גם שמח שההכרה בנימוקים הנכונים למניעת הבנייה של בית-הספר הביאה לקבלת החלטה זאת.

שאלתי הנוספת היא, האם לא מן הראוי שכדי שלא נגיע למצבים לא נוחים, בשעה שדברים כבר מתחילים להיבנות, ואחר-כך צריך לבטל מה שכבר הוחלט עליו, האם אין מקום להוציא הנחיות עקרוניות מראש, הקובעות שאין מקום לבנות בתי-ספר בצמידות לצירים מרכזיים, בעיקר נוכח החשש של מפגעים, גם בטיחותיים וגם ביטחוניים, כדרך שקיימים בדברים כאלה גם במגזר היהודי?

מעבר לכך, האם אין מקום, לאור הדברים האלה, לשקול ביחד עם המשטרה, הקמת מרכז, הייתי מנסח זאת — הקמת קריית-חינוך באזור ירושלים המזרחית, שבאמת יש בה לא רק בעיה אחת אלא בעיות מספר, במקום שיאפשר ריכוז המסגרת החינוכית של המגזר הערבי, בלא שייפגעו צירי תחבורה או דברים אחרים, אלא לטובת שני הצדדים? תודה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

בבקשה, אדוני השר.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, בתשובה על שאלתו של חבר הכנסת חנן פורת, אני לא הייתי מציע לקבוע עמדות גורפות בנושא הזה. כל בקשה וכל מקרה חייבים להישקל לגופם, על בסיס הנתונים בשטח.

כידוע, לגבי אותו בית-ספר שבו מדובר, בעבר חשבה המשטרה שיש אפשרות להקים אותו במקום, וכיום, נוכח שינוי הניסוח, שונתה העמדה.

לכן אני חושב שהעמדות בנושא הזה חייבות להיקבע בהתאם לנתונים ולמצב בשטח באותו מועד שבו מדובר ולא על-פי החלטות גורפות לטווח ארוך.

3230. שירות בתי-הסוהר

חבר הכנסת א' בן-מנחם שאל את שר המשטרה ביום כ"ח בשבט התשנ"א (12 בפברואר 1991):

בידיעה שפורסמה בעיתון "הארץ" ביום רביעי, 9 בינואר 1991, נאמר, כי ראש מינהל הביטחון והאסירים בשירות בתי-הסוהר הודיע על פרישתו.

זהו הקצין הבכיר השני המודיע על פרישתו כחודשים האחרונים. הרקע לדבריו "אכזבתו מהמתרחש בנציבות שב"ס".

עוד נכתב, כי בשנים האחרונות גויסו לשב"ס לפחות עשרה קצינים בכירים מצה"ל והמשטרה, שמונו ראשי מחלקות ומנהלים. גורמים בכירים בשב"ס מעידים על "אווירה עכורה ומשבר אמון בין קצינים בכירים לבין הנציב".

ברצוני לשאול:

1. האם הפרסום נכון?

2. האם השר מודע לאווירה השוררת בשב"ס?

3. מה מתכוון השר לעשות בנדון?

שר המשטרה ר' מילוא:

1. 3. תתיגנדר אלי דליות פרש כיוון שהגיע לגיל פרישה.

אין בשב"ס היום תופעה של פרישת קצינים בכירים או אווירה עכורה. להיפך, בשלוש השנים האחרונות גויסו לשב"ס שישה קצינים מהמשטרה ומצה"ל. קצינים אלה הם אנשי מקצוע מעולים, שקידמו את השב"ס בתחומים המקצועיים שבהם הועסקו.

היו"ר מ' וירשובסקי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת בן-מנחם, בבקשה.

אלהיה בן-מנחם (המערך):

אדוני השר, אולי בגלל ריכוז הקצינים המגיעים מצה"ל לשב"ס נוצרה האווירה העכורה. אולי כדאי להקים ועדה חיצונית שתבדוק את הנושא הזה.

ועכשיו, יש לי משאלה אישית, אני לא יודע אם זה יעזור. אני מבין שניצב גבי עמיר מונה לנציב שירות בתי-הסוהר. האם אני צודק? אני אישית מכיר אותו זה שנים רבות. אני זוכר את המאבקים של עובדי "אל על" בזמנם נגד סגירת "אל על" בשבתות, ואני זוכר אותו כניצב קשוח מאוד, שהורה לפקידיו להכות טכנאים ודיילים באלות, והיינו צריכים לפנות אותם לבתי-חולים.

איני מבין מדוע דווקא אדם כזה, אדם שמוכר כקשוח, ואני אישית מכיר אותו ככזה, מדוע דווקא הוא מונה להיות ממונה על אסירים ועל מערכת שבה צריכים דווקא להקל ולא להקשות. אני מודאג מכך שהאדם הזה הוא קשוח מדי ושהמצב שם ילך ויחמיר.

היו"ר מ' וירשובסקי:

בבקשה, אדוני השר.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, ראשית, בניגוד לדבריו של חבר הכנסת בן-מנחם, האווירה בשב"ס היא טובה מאוד. בשנים האחרונות חל שיפור משמעותי. היתה אומנם תקופה קשה בעת שכינה נציב שירות בתי-הסוהר הקודם וזה שלפניו. אבל הדברים שוונו לחלוטין בתקופת כהונתו של רבי-גנדר לוי שאול, שעשה עבודה מצוינת, והוא סיים היום את תפקידו. לאחר ארבע שנות שירות כנציב שירות בתי-הסוהר ולאור בקשתו לפרוש לגמלאות לאחר 45 שנות שירות במשטרה ובשב"ס.

מחר יכנס לתפקידו נציב חדש, ניצב גבי עמיר, שעד היום היה ניצב במשטרה וממחר יהיה נציב שירות בתי-הסוהר. הוא

שר המשטרה ר' מילוא:

יש בהחלט אנשים מוכשרים בקרב הציבור הערבי בישראל שיכולים לעשות זאת. יש גם אנשים מוכשרים בקרב הציבור הדרוזי, למשל. שלא היו עד היום בערוץ הראשון, ואני חושב שבסך הכול גם הגישה לנושא זה אינה צריכה להיות גישה של פרופורציות או של אחוזים, שהרי לא נצא מזה. למשל, יש 50% נשים באוכלוסייה בישראל. האם צריכים להיות גם 50% נשים במועצה או לא צריכים להיות? גם בכנסת אין 50% נשים. יש פה שאלה מסובכת ומורכבת. בסך הכול אני חושב, שהמועצה מורכבת בצורה טובה, מאנשים טובים ומוכשרים, ובעתיד בוודאי יובאו בחשבון כל ההקשרים שאנחנו רוצים בהם כדי שיהיה ייצוג מתאים לכל החוגים ולכל הגורמים בציבור בישראל במסגרת המועצה של הערוץ השני.

3381. רעש על-ידי אופנועים

חבר הכנסת א' שריר שאל את שר המשטרה ביום ב' בניסן התשנ"א (17 במרס 1991):

רוכבי אופנועים מסוימים מחזירים בנסיעתם את מנוחתם, שלוותם ובריאותם של אזרחים רבים. תופעה זו בלטה בימי המלחמה, וגרמה לרבים לחשוב שאזעקה חללה.

ברצוני לשאול:

1. מה עושה המשטרה נוכח מטרד זה?
2. המוכן כבוד השר לדווח תקופתית לוועדת הפנים של הכנסת על פעולות המשטרה בנושא?

שר המשטרה ר' מילוא:

1. שוטרי משטרת ישראל, העוסקים בנושא אכיפת חוקי התנועה, מטפלים גם ברישום דוחות תעבורה מסוג ברירת קנס נגד רוכבי אופנועים, שאליהם מתייחס השואל בשאלתא, וזאת על-פי תקנה 306 לתקנות התעבורה. המטרה, כמובן, להפסיק את ההטרדה שלגביה שאל חבר הכנסת שריר בשאלתא.

כאשר מוגשת למשטרה תלונה בהקשר זה, היא מטופלת בהתאם לחוק.

2. כמשטרה יש מאגר נתונים סטטיסטי, ואם תהיה פנייה של חבר כנסת לשם קבלת הנתונים, היא תיענה.

אשר לנתונים לגבי השנים האחרונות, בשנת 1989 נרשמו על-ידי המשטרה 213 דוחות בגין רעש של אופנועים, ובשנת 1990 נרשמו 150 דוחות כאלה.

הי"ר מ' וירשובסקי:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אברהם שריר.

אברהם שריר (הליכוד):

אדוני השר, האם אתה מוכן לשקול את האפשרות של עצירת הכלי אשר גורם לרעש עד שיתוקן. כדי שהמטרד הזה לא יימשך, מפני שהגשת דוח בלבד, בהמשך המטרד, אינה עונה על הבעיה?

שר המשטרה ר' מילוא:

עיקוב הכלי בעילה הזאת אינו בסמכות המשטרה, אבל אם החוק יותאם לצורך זה, אפשר יהיה בהחלט לעשות זאת. לצורך זה דרוש שינוי בחוק, ואם אכן ייעשה השינוי, נוכל לפעול בהקשר זה בדרך זו.

הי"ר מ' וירשובסקי:

תודה. שר המשטרה ישיב על שאלתא מס' 3383 של חבר הכנסת רענן כהן, אבל אני חושב שכל המיקרופונים לא יעזרו

אחד הניצבים הטובים במשטרת ישראל. הוא היה גם מפקד מחוזות במשטרה, הוא היה גם סגן המפקח הכללי של המשטרה, ואני חושב שזו בחירה מצוינת של אדם מצוין, שיוכל לעשות עבודה טובה מאוד במסגרת שירות בתי-הסוהר.

לפני כניסתו למשטרה, בשנת 1980, היה גבי עמיר תת-אלוף בצבא. גם שם יש לו רקורד מצוין, ואני חושב שכולנו יכולים להתברך בכך שאדם בשיעור קומתו נכנס לתפקיד נציב שירות בתי-הסוהר. אין לי ספק שהוא יעשה עבודה טובה ומוצלחת וכניסתו תהיה ברכה לשירות בתי-הסוהר.

אני מקווה מאוד שבקדנציה הבאה של נציב שירות בתי-הסוהר נוכל למצוא מתוך השירות מועמד טוב, מוכשר ומתאים לתפקיד, כי כסופו של דבר, מבחינת התפיסה הבסיסית, טוב שהנציב יבוא מקרב אנשי השירות עצמם.

3265. ייצוג המגזר הערבי במועצת הערוץ השני

חבר הכנסת ה' מחאמיד שאל את שר המשטרה ביום י"ב באדר התשנ"א (26 בפברואר 1991):

ביום א', 10 בפברואר 1991, מינתה הממשלה מועצה ציבורית לערוץ השני לטלוויזיה. מכתבה שפורסמה בעיתון "על המשמר" ב-11 בפברואר התברר, שלא מונה נציג למגזר הערבי למועצה זו.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא מונה נציג למגזר הערבי למועצה זו?
2. האם יתמנה נציג ערבי במועצה?
3. אם לא — מה הן הסיבות שגרמו לכך שלא מונה נציג כזה?

שר המשטרה ר' מילוא:

המועצה הציבורית שמנתה לערוץ השני עונה אחר כל הנדרש בחוק. שכן חברים בה "אנשי ציבור בעלי רקע תרבותי הולם, ניסיון וידע בתחומי התמחותם", כפי שקבוע בלשונו המדיקת של חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו, התש"ן — 1990.

בחוק אין אזכור של העניין העדתי, ולא בכדי, שהרי אין מוצא האדם ממין העניין הנדון.

אף זאת: במועצה הציבורית כלול בן-מיעוטים אחד, אף שמנינו של זה בא בשל כישוריו הטובים, התאמתו ויכולתו לתרום לעניין הרשות, ולא בשל מוצאו העדתי.

לכן אני חושב ששאלתא זו אינה במקומה כאשר לנושא שהשואל שאל, ובסך הכול ראוי לציין, שהמועצה מגוונת, מורכבת מאנשים בעלי רקע שונה, שיכולים לתרום על-פי כישוריהם לעבודת הרשות, וזאת מטרת החוק.

הי"ר מ' וירשובסקי:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת האשם מחאמיד.

האשם מחאמיד (החזית הרמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, לא שאלתי אם העניין חוקי או לא חוקי. לא נכנסתי לנושא החוקי, אבל בכל זאת, 17% מכלל אזרחי המדינה הם ערבים — קוראים להם ערבים, והם קוראים לעצמם בשם הזה — והם היו רוצים לראות ייצוג הולם שלהם במועצה הזאת.

ברשות השידור יש נציג ערבי. מדוע בערוץ השני אין נציג ערבי? האם אין די ערבים מוכשרים שיכולים להיות נציגים גם שם?

שר הפנים א' דרעי:

אדוני היושב־ראש, הנני מתכבד להשיב על השאילתא של חבר הכנסת האשם מחאמיד.

1—3. הנני מתכבד להודיעך, כי קיים חשד כבד בגין התחזות, וכל החומר מועבר לחקירת המשטרה. כמובן, בגלל זה איני יכול לפרט יותר.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת האשם מחאמיד.

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב־ראש, אדוני השר, אתה כוודאי מבין שלא הבנתי ולא כלום מהתשובה שלך.

שר הפנים א' דרעי:

אני מוכן לחזור.

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לא, אל תחזור. הבנתי את העברית שלך, אבל פשוט לא הבנתי איך משרד במדינת ישראל משאיר אדם כשהוא לא מת ולא חי, לא אורח, כן אורח. איך יכול אדם להיות במצב ביניים, כשהוא לא מת ולא חי? במדינה מתוקנת זה פשוט לא יכול להיות.

שר הפנים א' דרעי:

חבר הכנסת מחאמיד, אני מבין את רגישותך לעניין. אתה בוודאי מבין, שהכי קל היה לי להגיד לך את העובדות, אבל בכל זאת, הנושא נבדק בצורה מעמיקה במשרדנו. לצערי, אני חוזר ואומר שיש חשד כבד — לא רציתי להשתמש בביטוי חמור יותר — בגין התחזות, והמשמעות של דברי מובנת. העניין מועבר למשטרה, והיא תבדוק אותו.

היו"ר מ' וירשובסקי:

זו התשובה שהשר נתן בפעם השנייה. אתה יכול להחליט כיצד תגיב על זה.

אדוני השר, חבר הכנסת קופמן לחוץ בזמן, והוא היה רוצה שתקדים את התשובה על השאילתא שלו.

שר הפנים א' דרעי:

אני מוכן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מסכים שתקדים את התשובה על השאילתא שלו, בלי שהדבר יהווה תקדים. מספר השאילתא של חבר הכנסת חיים קופמן — 3190.

שבח וייס (המערך):

לאן נצלמה הכנסת?

3190. חריגה מנהלים בעיריית קריית־ביאליק

חבר הכנסת ח' קופמן שאל את שר הפנים ביום י"ד שבשט התשנ"א (29 בינואר 1991):

נודע לי, כי עיריית קריית־ביאליק מבצעת קניות ורכישת טובין בחנות חומרי הבניין "המרכז לבניין" שבבעלות חבר הנדל"ת העירייה מסיעתו של ראש העירייה. הממונה על יחידת הפיקוח והביקורת במשרדך הורה לראש העירייה עוד בחודש ספטמבר שנה זו להפסיק לאלתר את ביצוע הקניות מחבר הנדל"ת העיר, או, לחלופין, להביא את ההתקשרות לאישור מועצת העיר ברוב של שני־שלישים מחבריה ובאישור שר הפנים.

להעביר את התשובה לפיונג'יאנג, ולכן היא תועבר לפרוטוקול.

3383. גנבות ברשתות שיווק

חבר הכנסת רע' כהן שאל את שר המשטרה ביום ב' בניסן התשנ"א (17 במרס 1991):

תופעת הנתפסים בגנבות מרשתות הקניות הגדולות וממדיה מעוררים דאגה. בשנת 1990 בלבד נתפסו כ־580 "לקחים" ברשת "הריכוז הכחול" — הקואופ, וזהו אחוז קטן מסך כל הגנבות שבוצעו בכל הרשתות. לכאורה, המשטרה אינה אוכפת את החוק בנושא זה.

כרצוני לשאול:

1. האם המשטרה מודעת להיקף הכעיה ולחומרתה?

2. האם המשטרה אמורה לטפל בעבריינות מסוג זה?

3. האם נשקל להשאיר את הטיפול בנושא בידי הרשתות עצמן ולאפשר להן לאכוף חוק ולקנוס את הנתפסים?

תשובת שר המשטרה ר' מילוא:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המשטרה מודעת לתופעה, אולם מספר התלונות המוגשות למשטרה בנושא המצוין בשאילתא אינו כמספר המקרים המתרחשים, שכן במקרים רבים, משיקולים שונים, אין רשתות השיווק מתלוננות כלל במשטרה בגין האירוע, והן מטפלות בנושא בכוחות עצמן.

2. מדובר בעבירה פלילית מסוג גנבה, והמשטרה מטפלת בתלונות המוגשות לה בנושא על־פי החוק.

3. המשטרה תשקול בחיוב לתמוך בהצעות לשינויי חקיקה, אם יהיו כאלה, שיאפשרו אכיפת החוק ו/או טיפול בחלק מן המקרים על־ידי רשתות השיווק עצמן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מודה לשר המשטרה על התשובות.

חיים קורפו (הליכוד):

— — —

היו"ר מ' וירשובסקי:

כן, יכול להיות.

בבקשה, אדוני שר הפנים, נא להשיב על הרשימה הארוכה של הקושיות.

2184. רישום נער עליירי משרד הפנים

חבר הכנסת ח' מחאמיד שאל את שר הפנים ביום כ"ז באייר התש"ן (22 במאי 1990):

נודע לי, שמשרד הפנים מסרב להכחיש או לאשר את קיומו של הנער חסן אל־אטורש בן ה־17 מערד. אביו של הנ"ל אומר, שבביטוח הלאומי ובמשרד הפנים טוענים שבנו מת, אף שהוא חי וקיים.

לכרצוני לשאול:

1. האם הנושא הנ"ל ידוע לכבוד השר?

2. כיצד קורה שהנער נרשם כמת שהוא חי וקיים?

3. האם מוכן כבודו לפעול כדי לרשום את הנער הנ"ל?

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרדך, שהעירייה קונה בחנותו של חבר הנהלת העיר?
2. אם כן — מה מתכוון משרדך לעשות בנדון?

שר הפנים א' דרעי:

הנני מתכבד להשיב על שאלתא מס' 3190 של חבר הכנסת קופמן. אני מקווה שהתשובה שאני עונה עכשיו היא לרבנטי גם להיום.

כפי שנמסר לנו, הופסקה הפעולה בעקבות התערבות והפעלת ביקורת של משרדנו בעניין.

היו"ר מ' וירשובסקי:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת קופמן.

חיים קופמן (הליכוד):

כבוד השר, אני רוצה לציין בסיפוק, שכתוצאה מההתערבות שלכם התפטר חבר המועצה הנזכר לעיל ממועצת העיר, אין עוד בעיה של אינטרס, והמצב השתפר.

שר הפנים א' דרעי:

אני מבין שהיה כדאי לו יותר להתפטר ממועצת העיר מאשר להתפטר מהחנות.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אנו חוזרים לסדר הקבוע של השאלות. השר ישיב על שאלתא מס' 2439 של חבר הכנסת חיים אורון.

2439. חקירת אי-סדרים בירוחם

חבר הכנסת ח' אורון שאל את שר הפנים ביום י"ב בתמוז התש"ן (5 ביולי 1990):

בעקבות פרסומים בעיתונות וחומר המצוי בידי המורה על אי-סדרים בעיירה ירוחם, כמו ביצוע פרויקטים במיליוני שקלים ללא מכרז כנדרש בחוק, חקירת משטרה כנגד ראש המועצה כחשד למתן שוחד בחירות, חשדות למעשים פליליים בניהול המועצה, ברצוני לשאול:

1. כאילו מסגרות מתנהלת החקירה בנושאים הקשורים בעיירה ירוחם?

2. האם הסתיימה החקירה. מה הן תוצאותיה?

3. האם ננקטו פעולות כלשהן בעקבות ממצאים של רואה-חשבון שמינה משרד הפנים בשנת 1986? אם לא — מדוע?

שר הפנים א' דרעי:

1. בעקבות תלונות שהגיעו למשרדנו הוריתי על בדיקה מקפת של פעולות המועצה המקומית ירוחם. כמו-כן, מנכ"ל משרדי הקים ועדת חקירה לבדיקת פעולות המועצה.

2. הבדיקה טרם נסתיימה. הכוונה לבדיקה של ועדת החקירה.

3. נא ראה תשובתי על שאלה מס' 2.

היו"ר מ' וירשובסקי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת אורון.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

קודם כול, היה ראוי לקרוא את תאריך השאלתא ולא את מספרה. השאלתא היא מ"5 ביולי 1990.

שר הפנים א' דרעי:

זה עדיין מוקדם.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אנחנו עוד לא חוגגים שנה אחת.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

בכל זאת, אף שוועדת החקירה עדיין לא סיימה את פעולתה ננקטו פעולות מספר, כפי שפורסם בעיתונות, בנוגע למועצה. על בסיס איזה הליך משפטי בוצעו הפעולות הללו?

שר הפנים א' דרעי:

אני לא יודע בדיוק לאילו פעולות אתה מתכוון.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

לפעולות חשבונאיות.

שר הפנים א' דרעי:

אפרט. מדיניות משרדנו היא, לא למהר להפעיל את סמכותנו להקים ועדות קרואות או ועדות חקירה. אנחנו עושים זאת רק כאשר אין ברירה, כיוון שאיננו רוצים להתערב בהליך דמוקרטי. אתה מבין את המשמעות של ועדת חקירה ואתה יודע כיצד יכול הדבר לפגוע בראש מועצה. לכן, לפני בן, כאשר אנחנו מקבלים תלונות וכאשר אנחנו מתרשמים שיש ממש בתלונות, יש מבקר במשרד הפנים. לאחר שהמבקר עורך את הבדיקה, זה מה שקרה בירוחם, כאשר התלונות היו בעיקרן בענייני כספים, בענייני אישורים ונהלים במועצה, שלחנו רואה-חשבון למועצה. לאור המלצתו של רואה-חשבון הפעיל מנכ"ל משרד הפנים את סמכותו ומינה חותם נוסף למועצה, כדי שיהיה פיקוח על החתימות ועל שחרור השיקים. זו סמכות שיש למנכ"ל משרד הפנים, מכוח ההצלה שהאציל לו שר הפנים.

מנכ"ל משרד הפנים חשב שבוה אפשר להסתפק, היות שיש הרבה נכונות ורצון של המועצה, אשר באו כבר לידי ביטוי במעשים, והיא שיפדה את דרכי עבודתה. אין חולק על כך שהמועצה המקומית ירוחם השתפרה בשנים האחרונות לאין ערוך. בנושא הנהלים — גם בזה חלו שיפורים בתקופה האחרונה. אבל בעקבות בנ"ץ שהגיש קבוצה של אזרחים וחברי מועצה הבנו שלא מצאה חן בעיני בית-המשפט הדרך שבה פעל משרדנו, ולכן הסכמנו לכך שתוקם ועדת חקירה, ושוועדת החקירה אכן תגיד האם מסתפקים בחותם או שצריכים לנקוט דרכים אחרות. אני מחכה להמלצותיה של ועדת החקירה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

השר ישיב על שאלתא מס' 2491 של חבר הכנסת עבדאללה דראושה. הוא איננו, השאלתא תימסר לפרוטוקול.

שר הפנים א' דרעי:

זוהי שאלתא של חבר הכנסת האשם מחאמיד. כך רשום אצלי.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אצלי רשום חבר הכנסת עבדאללה דראושה. על כל פנים, השאלתא נמסרת לפרוטוקול.

2491. כפר מסר

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר הפנים ביום י"ט בתמוז התש"ן (12 ביולי 1990):

כפר מסר בגליל-התחתון מונה כ-1,500 נפשות.

שר הפנים א' דרעי:

לא אתייחס לסיפא של דברך, לגבי הלחצים שהוא מפעיל על שרים בכירים בממשלה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

שרים בכירים ביותר.

שר הפנים א' דרעי:

נראה שאינני נמנה עם אותם שרים בכירים ביותר. התכוונת לבכירים באמת. עלי לא הופעלו לחצים, ואני לא יכול להתייחס אליהם.

לגבי החלק הראשון של דברך — אכן הובאו לידיעת תלונות של חברי מועצה, של חברי הוועד הציבורי ושל סתם תושבים, שמופעלים עליהם לחצים כבדים. העברתי את כל אותן תלונות ליושב ראש הוועדה ולחברי הוועדה. דבר נוסף, היות שכמקובל באה הוועדה לשמוע את כל מי שרוצה, והיא אף הוציאה בקשר לזה פרסומים בעיתונים, היא לקחה כמשכן את בניין המועצה, וראש המועצה אירח אותם כחזרו. הובע בפני חשש, שאנשים פוחדים להיכנס לחדרו וביקשתי מראש הוועדה לחפש מקום אחר, כדי שבאמת כל מי שירצה יוכל לרבר בחופשיות וללא חשש. אני רוצה לפרט יותר.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
זה רעיון גאון. אשתו מזכירת הוועדה?

2720. רשות כבאות ממלכתית

חבר הכנסת מ' גולדמן שאל את שר הפנים ביום י"ח בחשוון התשנ"א (6 בנובמבר 1990):

בעקבות גלי ההצתות באזור הגליל, הכרמל ושאר יישובי הארץ, ברצוני לשאול:

1. האם מצד כבוד השר בהצעתו של נציב הכבאות הארצית, מר יעקב מרקוביץ, להקמת רשות כבאות ממלכתית?
2. אם כן — מתי יעלה השר הצעה זו על שולחן הממשלה?

תשובת שר הפנים א' דרעי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. — (1) בהתאם להחלטת הממשלה מס' 1613 מישיבתה ביום ט' באייר התשמ"ז, 18 במאי 1986, הניח שר הפנים על שולחן הממשלה הצעת חוק רשות הכבאות וההצלה, התשנ"א — 1990, שבה הוצעה הקמתה והפעלתה של רשות כבאות ארצית. הצעת החוק נדונה בוועדת השרים לחקיקה והדיונים בה הוקפאו בשל התנגדות האוצר. על כך מסרתי למליאת הכנסת ביום ד' בכסליו התשנ"א, 21 בנובמבר 1990, בעת הדיון בהצעתו לסדרהיים של חבר הכנסת מיכה גולדמן.

(2) ערב פרוץ מלחמת המפרץ, כאשר הושמעו איומי רודן עירק על ביטחון המדינה, מצאתי שיש הכרח חיוני לתת תשובה מערכתית במצבים של אירוע רחב היקף, שבו כלולים מבנים רבים ומפעלים, אירוע המחייב כוח-אדם רב ואמצעים לצורכי כיבוי שרפות, מניעת התפשטותן וחילוץ לכודים ונפגעים מתוך בתים ומתחת להריסות. ראיתי בהקמתו של גוף ארצי צורך השעה, כדי שיוכל להכשיר את מערך הכבאות למילוי משימות מבצעיות עם יחידות מחוזיות גדולות ותחת פיקוד אחיד.

בראשית חודש פברואר 1991 הנחתי על שולחן הממשלה תיקון לחוק שירותי הכבאות, התשנ"א — 1991, שלפיו יוסמך שר הפנים להקים איגוד ערים ארצי לכבאות והצלה, אשר יבוא

בהעדר רשות מקומית בכפר, התושבים סובלים משירותים ירודים ומליקויים בפיתוח.

ברצוני לשאול:

1. מה הן תוכניות המשרד להקמת רשות מקומית בכפר, ומתי?

2. מה הם הצעדים המיידים שינקוט משרדכם להבטחת שירותים נאותים לתושבי הכפר?

תשובת שר הפנים א' דרעי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1 — 2. בתוכנית משרדנו להקים במקום ועד מקומי במסגרת הקמת ועדים מקומיים שאנו מתכננים ליישבים אחרים.

פעולה זו תינקט לאחר שיאושרו ההליכים המתאימים.

2700. ראש מועצת נתיבות

חבר הכנסת רן כהן שאל את שר הפנים ביום י"ח בחשוון התשנ"א (6 בנובמבר 1990):

כימים אלה בודקת משטרת ישראל תלונות שהוגשו הן על-ידי והן על-ידי תושבי נתיבות נגד ראש מועצת נתיבות מר יחיאל זוהר.

כן ידוע לי, כי פרטי החדשות והתלונות נמסרו על-ידי תושבי נתיבות גם לכבוד השר ולמנכ"ל משרדו.

ברצוני לשאול:

1. האם בודק משרדך את תלונות תושבי העיריה?
2. כיצד מתכוון אדוני לטפל בתלונות שהוגשו למשרדו?
3. האם נשקלת הקמתה של ועדה קרואה שתנהל את ענייני המועצה עד לתום הבירור?

שר הפנים א' דרעי:

מכיוון שהעניין הועבר, כטענת השואל, לחקירת משטרת ישראל, כל עוד לא נמסרו לנו מסקנות המשטרה לא אוכל להתייחס לשאלתא לגבי המשטרה.

בד בבד, כידוע לחבר הכנסת רן כהן, פעלנו רבות בעניין זה. מנכ"ל משרדי הקים ועדת חקירה לחקירת פעולות המועצה. לפי האינפורמציה שקיבלתי, הוועדה ישבה פעמים מספר. עד כה טרם נסתיימה פעולת הוועדה, כך שאני לא יכול לפרט יותר.

היו"ר מ' וירשובסקי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת רן כהן.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני השר, אני מבקש לדעת האם ידוע לך, למנכ"ל משרדך ולוועדה המטפלת בעניין, שראש המועצה, שהחדשות נגדו הם כבדים ביותר, מנהל מערכה מסיבית ביותר נגד אזרחי היישוב, נגד חברי המועצה שלו ונגד עובדי העירייה, בניסיון ממש לאנוס אותם לסגת מחשיפת השחיתויות?

דבר שני, הוא מנהל כינתים מערכה של לחצים על שרים בכירים ביותר בממשלה כדי להציל את עורו משיני המשטרה. כל זמן שהוא יושב כתפקידו בידיו הכוח לנסות למנוע את חשיפת האמת. מה עושה המשרד בקטע הזה, אדוני?

1. האם רשאי רשות מקומית להפנות כספים המיועדים למפעל המים למימון פעולות תקציביות אחרות?
2. אם לא — כיצד מתכוון משרד הפנים לפעול?
3. האם יפעל משרד הפנים להחזיר כספים המגיעים לאזרחים עקב שימוש לא תקין שעשתה הרשות המקומית בכספים אלה?

תשובת שר הפנים א' דרעי:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מחירי המים צריכים להיות מיועדים לשיפור מערכת המים ביישוב.
2. במשרדנו מכינים הצעת חוק שתביא להפרדת נושא המים מהתקציב הרגיל של הרשויות המקומיות, ואז נוכל לוודא שכל ההכנסות אכן יועברו לנושא המים.

2870. מינוי סגנים לראשי רשויות מקומיות

חבר הכנסת ד' ליבאי שאל את שר הפנים ביום " בכסליו התשנ"א (27 בנובמבר 1990):

הרשויות המקומיות מתלוננות על קשיי מימון וחוסר אמצעים, ובה בשעה ממנים סגנים לרוב לראשי הרשויות המקומיות בתשלום שכר מלא. במקרים רבים מינוי הסגן בשכר אינו דרוש לניהול ענייני העיר, אלא הוא תולדה של דרישות אישיות ומפלגתיות, כגמול להצטרפות לקואליציה או לחמיכה בראש העיר.

ברצוני לשאול:

1. כמה סגנים בשכר וכמה סגנים ללא שכר מועסקים השנה בעיריות? מה הוא אומדן ההוצאה הכוללת לשכרם של הסגנים בעיריות?

2. מה היא המגבלה שקובע החוק למספר הסגנים שניתן להעסיק בשכר בכל עירייה?

תשובת שר הפנים א' דרעי:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

- 1 — 2. סעיף 14 לחוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם) קובע כי:

(א) לראש רשות יהיה סגן אחד והוא ייבחר מ בין חברי המועצה; הבחירה תהיה בתוך חודשיים מהיום שראש הרשות התחיל לכהן או מהיום שנתפנתה משרת הסגן הקודם, והיא טעונה אישור המועצה ברוב חבריה.

(ב) הסגן האמור בסעיף קטן (א) יהיה ממלא מקומו של ראש הרשות אם נעדר ראש הרשות, אם נבצר ממנו למלא את תפקידו, או שהוא חדל לכהן בטרם התחיל לכהן ראש רשות חדש.

סעיף 15 לחוק הנ"ל קובע:

(א) נוסף על הסגן האמור בסעיף 14 רשאית המועצה לבחור, בדרך האמורה בסעיף 26 — (1) ברשות מקומית שמספר תושביה אינו עולה על 250,000 — סגן אחד או שני סגנים, אולם השר רשאי לקבוע בחקנות, באישור ועדת הפנים של הכנסת, שברשויות מקומיות שמספר תושביהן אינו עולה על המספר שנקבע לכך לא ייבחר סגן נוסף או שייבחר סגן אחד בלבד; (2) ברשות מקומית שמספר תושביה עולה על 250,000 — שלושה סגנים.

במקומם של 19 איגודי ערים וארבע מחלקות כבאות עירוניות. אנשי משרד האוצר ביקשו ללמוד את המשמעות של ההצעה, ואני מקווה ששר האוצר יתמוך בהצעה זו, העולה בקנה אחד עם החלטת הממשלה משנת 1986.

2769. סילוק שפכים לאחר מבוא-חורון

חבר הכנסת מ' איתן שאל את שר הפנים ביום כ"ה בחשוון התשנ"א (13 בנובמבר 1990):

בלשכתי הפרלמנטרית התקבלה תלונה, שלפיה יושב-ראש מועצה מקומית ממונה מכבים רעות נכנע ללחצים של גורמים בעלי עניין, ונמנע מלפעול על-פי חוות דעת מקצועית. בקשר להסדר סילוק שפכים לאחר מבוא-חורון.

ברצוני לשאול:

1. האם נכונות הידיעות דלעיל?
2. מה היא תוכנית סילוק השפכים הסופית למועצה המקומית מכבים-רעות?
3. אם חל שינוי בתוכנית, מה היו הנסיבות שגרמו לשינוי?

4. האם התוכנית הנוכחית עונה על כל הדרישות של מומחי איכות הסביבה ובריאות הציבור?

תשובת שר הפנים א' דרעי:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

- 1 — 4. מבדיקה שערכנו עולה, כי בעקבות דיון משותף בין מנהלת פרויקט רעות לאנשי מכבים סוכם על פתרון שהניח את רעת כל הצדדים בעניין.

2790. ארנונות במגזר העסקי

חבר הכנסת א' פורז שאל את שר הפנים ביום ג' בכסליו התשנ"א (20 בנובמבר 1990):

בשעתה, לפי תביעת הארגונים הכלכליים, מונתה ועדה בראשותו של ויקטור מדינה, שהיה מנכ"ל משרד האוצר, שבין יתר תפקידיה היה עליה לבדוק את נושא אישור הארנונות במגזר העסקי.

ברצוני לשאול:

1. האם ממשיכה הוועדה בעבודתה בהרכבה המקורי?
2. מתי אמורה הוועדה להגיש את הדוח?

תשובת שר הפנים א' דרעי:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. יושב-ראש הוועדה התפטר ולא מונה אחר במקומו.
2. לא ידוע מתי תגיש הוועדה את הדוח.

2791. מחירי המים ברשויות המקומיות

חבר הכנסת צ' ביטון שאל את שר הפנים ביום ג' בכסליו התשנ"א (20 בנובמבר 1990):

ממחקר פנימי שערך לאחרונה משרד הפנים (מצ"ב ידיעה מ"הארץ", 5 בנובמבר 1990) עולה כי בקיץ 1989 הועלו מחירי המים במונחים ריאליים, כאשר ההעלאה לא היתה דרושה לאיוון תקציב מפעל המים, אלא למימון התקציב השוטף של הרשות המקומית. ברשויות המקומיות המבוססות אף הופנו כספים אלה לכיסוי גירעונות שנוצרו בעקבות מערכת הבחירות מפברואר 1989.

ברצוני לשאול:

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):
קיבלתי את תשובת שר הפנים.

היו"ר מ' וירשובסקי:
אפשר לטפל בנושא הזה.

3048. בעלות על קרקעות היישוב ג'ת

חבר הכנסת ח' אורון שאל את שר הפנים ביום ח' בטבת התשנ"א (25 בדצמבר 1990):

בתאריך 16 באוקטובר 1990 פורסמו בעיתונים מודעות מטעם עמרם קלעג'י, יושב-ראש הוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה במחוז הצפון, בדבר הפקדתה של תוכנית מפורטת ג'ת/5763 ליישוב ג'ת.

גושים 18741, 18742 ו-18743 המוזכרים במודעה הם כבעלות פרטית מלאה של תושבי הכפר ג'ת ורשומים בטאבו. לפי צו כינון מועצה מקומית ג'ת-יאנוח מצוי גוש 18741 בתחום המועצה וכן חלקים מגוש 18743.

ברצוני לשאול:

1. מדוע פורסם על הפקדתה של תוכנית ג'ת/5763 בילקוט הפרסומים ב-5 ביולי 1987 בעת שלא היתה מועצה נבחרת כדין במקום?

2. מדוע מוצאים הגושים הנ"ל מידי התושבים ומידי המועצה ג'ת-יאנוח שתיכחד רק בינואר?

3. מדוע מתבצע תהליך ההפקדה של התוכנית בטרם נבחרה מועצה ג'ת-יאנוח?

4. מדוע פוגעים ברזכות הקרקע האחרונות של היישוב?

שר הפנים א' דרעי:

אני משיב על שאלתה של חבר הכנסת אורון. לפי בקשתו אציין גם את התאריך. יש התקדמות הפעם. השאלתה היא מ-18 בדצמבר 1990. אנחנו מחקמים.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אם יש לו עוד שש שאלות נגיע לחודש האחרון.

שר הפנים א' דרעי:

1. המבוא לשאלתה איננו תואם את העובדות בשטח. אשר לשאלתה עצמה, ביום הפקדת התוכנית היה הכפר ג'ת חלק ממועצה נבחרת כדין.

2. התוכנית אינה מוציאה שטח כלשהו מידי תושבי ג'ת.

3. אין זיקה עניינית או חוקית כלשהי בין הפקדת תוכנית על-פי חוק התכנון והבנייה לבין מצבו המוניציפלי של יישוב.

4. התוכנית אינה משפיעה בדרך כלשהי על הרזכות הקרקעיות של היישוב ג'ת.

היו"ר מ' וירשובסקי:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אורון.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

נמצא בידי כל החומר שעליו התבססה השאלתה הזאת. ב-16 באוקטובר 1990 התפרסם חוק תכנון ובנייה, מרחב תכנון מקומי מעלה-הגליל וכו', ושם מצוינות החלקות המופיעות ברישאה של השאלתה. באותו תאריך עדיין לא נבחר הגוף הנבחר, היה מדובר בשתי מועצות שנפרדו. המועצה בג'ת עדיין לא היתה מועצה נבחרת. בהתאם לזה, עמרם קלעג'י, ממכתב שהועבר אלי על-ידי מנכ"ל המשרד, אומר: "בנושא

אין במשרדי מספרים מדויקים בנושא, אך אנו מקפידים למנוע היווצרות מצב כמתואר בשאלתה, כאשר בראש מעיינינו לשמור על הוראות החוק.

3047. כניסת כלבי נחיה למסעדות ולבתי-מלון

חבר הכנסת יצ' לוי שאל את שר הפנים ביום ח' בטבת התשנ"א (25 בדצמבר 1990):

נמסר לי כי קיים בחוקי עזר איסור כניסת כלבים מנחים של עיוורים למסעדות ולבתי-מלון. הוראה כזאת פוגעת במיוחד בנכי צה"ל עיוורים, הזקוקים לכלבם שיהיה צמוד אליהם בכל מקום. איסור כזה מונע בעדם באורח קבע לסעוד במסעדות ולהיכנס לבתי-מלון.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים לעיל הובאו לידיעתך, והאם הם נכונים?

2. אם כן — מה בדעת משרדך לעשות כדי שעיוורים יוכלו להיכנס למסעדות ולבתי-מלון עם כלבם המנחה?

שר הפנים א' דרעי:

1 — אין איסור בשום חוק עזר על כניסת כלבים מנחים של עיוורים למסעדות ולבתי-מלון.

היו"ר מ' וירשובסקי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת יצחק לוי. התשובה נכונה. אני יודע אותה מדיעה אישית.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, לא קמתי כדי לפקפק בנכונות התשובה. אני שמח לשמוע שכך. אף-על-פי-כן יש מסעדות שמונעות זאת, אף שאין חוק כזה. לאחר שהגשתי את השאלתה ביררתי לגבי מקומות מספר, והסתבר שאותן מסעדות עושות חוק לעצמן. השאלה היא אם משרד הפנים והרשויות המקומיות יכולים לטפל בבעיה זאת, כדי שבעלי מסעדות לא ייקחו את החוק לידיים וימנעו מעיוורים להיכנס למסעדות עם כלבים. הבעיה קיימת. נכון שאין חוק כזה שאוסר זאת, אבל הבעיה קיימת בחל-אביב, בחיפה ועוד במקומות אחרים. יש לי שמות של מסעדות שקיבלתי.

שר הפנים א' דרעי:

אני מבין את הבעיה שהעלית, חבר הכנסת לוי. צר לי, משרד הפנים לא אחראי למסעדות. הרשויות המקומיות יודעות זאת. אני חושב שאולי כדאי שתפעיל את כישוריך וקשריך בעיתונות כדי שהדברים יפורסמו. בעיתון "הצפה" זה בוודאי ייכנס.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

זה צריך להיות התפקיד שלך.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

העיוורים לא יכולים לקרוא את עיתון "הצפה".

שר הפנים א' דרעי:

אבל צריך שבעלי המסעדות יקראו את העיתון.

היו"ר מ' וירשובסקי:

חבר הכנסת לוי, זוהי שאלתה שגם היושב-ראש יכול להיענות לה, מפני שבחוקך תפקידי האחר אשתדל לפעול בתחום שבו יש לי יד ורגל.

ראובן ריבלין (הליכוד):

כשמדובר בנכי צה"ל — אין מוסד שצריך לתת שירות לציבור שיכול למנוע את כניסתם.

3145. סירוב לרשום עולה כיהודי

חברת הכנסת ש' אלוני שאלה את שר הפנים ביום כ"ז בטבת התשנ"א (13 בינואר 1991):

ב־21 בדצמבר 1990 הגיע ברכבת אווירית. בין 6,000 עולים אחרים, אבי משפחה מחקוב, שהיה מראשי התנועה הציונית בעיר, דובר עברית רוטה, אשר לא הספיק לקבל ויזה כמסקבה, מחשש פגיעה במשפחתו.

בבואו נתן תצהיר בפני עורך־דין, כי הוא יהודי בן לאם יהודייה, ואף הגיש תעודת לידה של אמו, הנושאת שם יהודי, אם כי דחה לא רשומה בתעודה.

פקידת משרד הפנים סירבה לרשמו כיהודי וכעולה חדש, וזאת לנוכח הוראות חדשות שהוציא משרד הפנים.

הואיל ופסיקת בית־המשפט העליון קובעת, כי על משרד הפנים לרשום כיהודי את המצהירים על יהדותם וכי פקיד משרד הפנים אינו בלש, אינו חוקר ואינו שופט, ברצוני לשאול:

1. מכוח איוז סמכות הוציא משרד הפנים הוראות חדשות הסותרות את פסיקת בג"ץ?

2. מה הן ההוראות האלה לכל פרטיהן, ומה הם הקריטריונים הקבועים בהן לצורך קבלת תעודות ומסמכים של עולים?

תשובת שר הפנים א' דרעי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בהעדר פרטים מלאים לגבי נשוא השאלה, איננו יכולים להתייחס למקרה לגופו של עניין, ואפילו לא לאשר את נכונות העובדות הנטענות.

2. כללי ייאמר, כי לצורך רישום ראשוני של אדם במרשם האוכלוסין עליו להציג בפני פקיד הרישום תעודה ציבורית המעידה על הפרט הנרשם. רק באין תעודה כזו יירשם הפרט על־פי הודעה (סעיף 19 לחוק מרשם האוכלוסין). גם כשמבקש הרישום על־פי הודעה בלבד, ראשי פקיד הרישום לדרוש ממסר ההודעה ליתן לו כל ידיעה או מסמך שברשותו הנוגע לפרט הרישום (סעיף 19). לפי סעיף 19ב(ב), אם יש לפקיד הרישום יסוד סביר להניח שההודעה אינה נכונה, עליו לסרב לרשום על־פיה. כל זאת לעניין הרישום במרשם; קל וחומר שכן הוא המצב, ואף יש להקפיד יותר מכך, כאשר מתבקשת תעודת עולה לפי חוק השבות, והמבקש עדיין לא הוכיח כי הוא בא בשערו של חוק זה.

לפי הניסיון שנצבר במשך תקופת העלייה הנוכחית מברית־המועצות, אין למבקשי אשרות העלייה כל בעיה להציג תעודה ציבורית, תעודת לידה, המוכיחה את זכאותם לעלות ארצה לפי חוק השבות. כל מקרה מיוחד, שבו נטען כי לא קיימת התעודה הציבורית המבוקשת, כגון: שהארכיב הושמר בעת המלחמה, נבדק לגופו.

3213. חשבונות טלפון של בתי־ספר

חבר הכנסת י' פרח שאל את שר הפנים ביום ט"ז בשבט התשנ"א (31 בינואר 1991):

בשנת הלימודים הנוכחית נותקו כמה טלפונים בבתי־ספר יסודיים בקריית־ביאליק. ראש העירייה הקצה 100 שקל בלבד לחודש לכל בית־ספר עבור הוצאות טלפון, וקבע שכל חריגה צריכה להיות מכוסה על־ידי בתי־הספר. המנהלים סירבו לשלם את החריגה, ותבעו שהעירייה תשלמה. בבתי־הספר "ביאליק", "נעורים" ו"צור שלום" נותקו הטלפונים כבר פעמים מספר.

תוכנית מפורטת לגוש 5163 ביישוב ג'ת, לאחר בדיקת ההתנגדות לתוכנית הוחלט להחזיר התוכנית הנ"ל לישיבת מתן חוקי. במסגרת ישיבה זאת ייערך דיון בדבר תיקון הפרסום בעיתונות. אני קורא מתוך מסמך של עמרים קלעג'י. זאת אומרת, הוא מאשר כזה שהיה פה פרסום שגוי. ואתה בעצם מתאר תהליך שלא היתה בו שום בעיה.

שר הפנים א' דרעי:

אני מבין איפה הא־הכנה כאן. חבר הכנסת אורון, אמת כל מה שאמרתי. גם לפני שהוקמה המועצה המקומית ג'ת־יאנוח, ג'ת לא היתה יישוב לא מוניציפלי, ג'ת היתה חלק מהמועצה האזורית מרכז־הגליל. כך שעל־פי חוק אין שום בעיה לפרסם תוכנית ולהפיק, כיוון שג'ת, גם באותו תאריך, שאמרת אולי לא הוכרזה כמועצה מקומית, אבל היא היתה חלק ממרכז־הגליל.

בתשובה על השאלה שלך, שהכינו אותה במשרדי, דיברו יותר על ההליך הפורמלי ועל ההליך החוקי. אתה קיבלת תשובה מהמנכ"ל קלעג'י, ואני מבין שגם תיקנו את הדבר הזה. כך שלגבי שאר השאלות שלך, אין שום פגיעה בהן. זה לא משנה לרישם של דברי, כיוון שאין שום קשר בין הפקדת תוכנית על־פי חוק התכנון והבנייה לבין שיוכו המוניציפלי של הכפר, וזה לא פוגע בבעלות ובחוקי לא בחברות. ההערה שלך נכונה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

החלוקת המוצאות מג'ת לא נכונות.

שר הפנים א' דרעי:

זו רק הפקדת תוכנית לגבי חוק התכנון והבנייה, לא לגבי השינוי המוניציפלי ולא לגבי תחום השיפוט.

3115. כניסה למוזיאון תל־אביב בשבתות

חבר הכנסת ע' פרץ שאל את שר הפנים ביום כ"ב בטבת התשנ"א (8 בינואר 1991):

מפרסומים נודע, כי במוזיאון תל־אביב נהוגה אפליה בין דתיים לחילונים בכל הנוגע לתשלום דמי כניסה בשבתות: דתיים אינם נדרשים לשלם בשבתות עבור הביקור, ואילו חילונים כן. כמורכן נאמר, כי מבקרים דתיים אמורים לבוא ולשלם ביום חול עבור ביקור זה.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע לך הדבר?

2. אם כן — האין כאן אפליה לרעה של הציבור החילוני הפוקד את מוזיאון תל־אביב בשבתות?

3. האם נלקחים פרטים אישיים מהציבור הדתי שאינו משלם בשבת, כגון מספר תעודת זהות, מספר טלפון וכתובת, כדי שניתן יהיה לאתרם אם לא ישובו כדי לשלם את חובם.

4. האם לא רצוי לחייב כל מבקר דתי להיות מצויד בכרטיס כניסה מראש כדי למנוע אפליה זו?

תשובת שר הפנים א' דרעי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1 — לפי טענת ראש העירייה, מדובר במקרים בודדים מדי שבת. עם זאת, הנושא כולו אינו נראה לי. אולם מעריית תל־אביב נמסר לנו, כי אין בידיהם סטטיסטיקה לגבי כניסת דתיים ולא־דתיים למוזיאון בשבתות, ולדעתנו טוב היה אילו פתחו את המוזיאונים בשבתות ללא גביית כספים.

ברצוני לשאול:

1. האם מודע משרדך לוויכוח שבין ראש העירייה לבין המנהלים?

2. על מי חובת התשלום?

תשובת שר הפנים א' דרעי:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מן העירייה נמסר לנו, כי היא אינה יכולה לממן הוצאות טלפונים של בתי-ספר ללא כל הגבלה, וכל שהיא מעוניינת הוא שינהגו באחריות בשימוש בטלפונים.

2. העירייה, לאור שבדקה את הנושא, הודיעה לנו שהקציבה השתתפות חודשית קבועה לכל בית-ספר עבור שימוש בטלפון, כאשר מגמתה צמצום וחסכון.

3236. תוכנית פיתוח בתחום המועצה המקומית ריינה

חבר הכנסת ח' פארס שאל את שר הפנים ביום כ"ח בשבט התשנ"א (12 בפברואר 1991):

הקרקעות הכלולות בתוכנית הנ"ל נמצאות בתחום שיפוט של המועצה המקומית ריינה. ראש המועצה המקומית ריינה אמור להיות ממלא-מקום ליושב-ראש הוועדה לבנייה למגורים הדנה בתוכנית זו.

הקרקעות הכלולות בתוכנית נועדו להפתחת היישוב ריינה.

ברצוני לשאול:

1. האם הוגשה התוכנית בידיעה ובהתייעצות עם ראש מועצת ריינה? אם לא — מדוע?

2. מדוע לא השתתף ראש מועצת ריינה ונציג המועצה בדיוני הוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה, שדנה בתוכנית על-פי סעיף 3(א) לחוק הליכי תכנון ובנייה (הוראת שעה), התש"ן — 1990?

3. האם הובאו בחשבון בהכנת התוכנית צורכי היישוב ריינה? אם לא — מדוע?

4. כיצד פועל המשרד להבטיח את צורכי הצעירים ביישוב ריינה?

תשובת שר הפנים א' דרעי:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. יום התוכנית הוא משרד השיכון, ותיאומים הקשורים לה בוצעו על-ידו.

2—4. התנגדותו של ראש מועצת ריינה הושמעה, ובעקבותיה הוחלט שלא לתת תוקף לתוכנית, אלא להפקידה מחדש. צרכי של היישוב ריינה הובאו בחשבון, ובמסגרת הקרקעות הקיימות יש פתרונות להרחבת היישוב.

3261. שטח השיפוט של שפרעם

חבר הכנסת מ' נפאע שאל את שר הפנים ביום ה' באדר התשנ"א (19 בפברואר 1991):

בפגישה שקיימתי עם ועדת הפלחים משפרעם נודע לי, כי כ-42 גושים מאדמות תושבי העיר שפרעם צורפו לשטח שיפוטן של המועצות האזוריות עמק-הרעאל, זבולון ומטה-אשר. עיריית שפרעם ממשיכה לשלם עבור כל השירותים עבור האדמות הנ"ל (רצ"ב התכתבויות של ועדת הפלחים בנושא זה).

ברצוני לשאול:

1. מדוע צורפו אדמות אלה לשטח השיפוט של המועצות הנ"ל?

2. האם מוכן משרדך לשקול להחזיר את האדמות הנ"ל לשטח השיפוט של שפרעם?

תשובת שר הפנים א' דרעי:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1—2. ההחלטה בקשר לשינוי גבולות שיפוט באה בעקבות ועדת חקירה, שהגישא את המלצותיה.

3262. ראש המועצה המקומית אופקים

חבר הכנסת רן כהן שאל את שר הפנים ביום ה' באדר התשנ"א (19 בפברואר 1991):

למשרדי הגיעו תלונותיהם של סגן ראש מועצת אופקים, מר מיכאל אזולאי, של "הוועד הציבורי למען תושבי אופקים" ושל גורמים אחרים, המלינים על אופן תפקודו של ראש המועצה המקומית, מר יאיר חזן. למיטב ידיעתי, תלונות דומות הגיעו גם לממונה על מחוז הדרום במשרד הפנים, מר שלום דינינו.

ברצוני לשאול:

1. האם החל המשרד בבדיקת התלונות?

2. אם כן — מה העלה משרדך בבדיקתו עד כה?

3. אם יש ממש בתלונות, כיצד מתכוון כבוד השר לפעול?

שר הפנים א' דרעי:

1—3. למשרד הפנים הגיעו תלונות רבות בנושא המועצה אופקים. עד עתה ערכנו ביישוב ביקורות מספר במטרה לבדוק את התלונות. הביקורות נערכו: 1. לפני כשישה חודשים; 2. בתאריך 29 בנובמבר 1990; 3. בתאריך 20 בדצמבר 1990.

כמזכר נפגשנו עם העותרים ושמענו מפהם על התלונות, המופנות בעיקר כלפי ראש הרשות מר יאיר חזן.

מאז תחילת הביקורת נפגשו עורכי הביקורת עם ראש הרשות, והגיל העביר אז לדינו חלק מהחומר הדרוש לנו לביקרה, וחלק נוסף הועבר בימים אלה.

מהביקורת עד עתה נראה, כי מדובר בפעולות המחייבות דיון מעמיק, ומסיבה זו אנו נוקטים יתר זהירות ומנסים לבדוק יותר לעומק את כל הנקודות המועלות, ובכך נמנעים מליצור ספק כלשהו באמינות הביקורת.

יש בכוננתנו לתת עדיפות עליונה לנושא הביקורת במועצה, ואנו תקווה כי בכך תשיג הביקורת את מטרתה.

אני יכול להוסיף בעל-פה, שהתפרסם בעיתונות וגם הובא לידעתי שבשבוע האחרון נפתחה חקירה במשטרה, ללא קשר לביקורת. אולי אותם אנשים הגישו גם תלונות למשטרה. המשטרה היתה בשבוע שעבר פעמיים במועצה המקומית אופקים ותפסה מסמכים והיא מתחילה בחקירה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת רן כהן.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

יש לנו מחלוקת ברשויות מקומיות קטנות. כבוד השר, אני מבקש לדעת האם הובא לידעתי, שרק לפני שבוע היה מר יאיר חזן, ראש המועצה המקומית אופקים, בלונדון, ושכר

שר החוץ ד' לוי:

1. הידיעה שהופיעה בעיתון "Newsday" אינה נכונה.
- 2-3. ממשלת ישראל אינה מפנה עולים להתנחלויות, כפי שאכן נמסר על-ידינו לממשלת ארצות-הברית.

2554. הכוונת עולים להתנחלויות

חבר הכנסת א' דיין שאל את שר החוץ ביום ד' בתשרי התשנ"א.
(26 בספטמבר 1990):

פורסם, כי דוברת משרד החוץ האמריקני גורסת, כי הצהרת השר שרון בעניין הכוונת עולים מברית-המועצות להתנחלויות אינה מספקת, וארצות-הברית תובעת הפסקה מוחלטת של פעילות התנחלויות.

ברצוני לשאול:

1. האם ארצות-הברית פנתה ותבעה שלא להפנות עולים לשטחים, ובכלל זה למזרח-ירושלים?
2. מה היא עמדת הממשלה בנושא?

תשובת סגן שר החוץ ב' נתניהו:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כזכור, היתה פנייה להימנעות ישראל מהכוונת עולים ליהודה, לשומרון ולעזה, בקשר לערכויות הלוואות לדירור לעולים.

2. ראש הממשלה, שר החוץ ושר השיכון התבטאו בהודמנויות שונות והבהירו, שהממשלה אינה מפנה עולים להתיישבות בשטחים.

2559. עלייה מאתיופיה

חבר הכנסת א' אליאב שאל את שר החוץ ביום כ"ט בתמוז התש"ן (22 ביולי 1990):

ידיעות משגרירות אתיופיה מדווחות על פניקה וחוסר סדר בשגרירות עקב התקצצות עשרות יהודים במקום.

ברצוני לשאול:

1. האם קיים הסכם בין מדינת ישראל לממשלת אתיופיה על הגבלת העלייה מאתיופיה?
2. אילו צעדים נוקטת השגרירות באדיס-אבבה כדי למנוע חרדה בקרב היהודים הזקוקים לתרופות, לחיסונים ולשמיות?
3. האם לא ראוי להגמיש את הקריטריונים לקבלת דרכונים לארץ?

תשובת סגן שר החוץ ב' נתניהו:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לא קיים כל הסכם בין שתי הממשלות להגבלת העלייה מאתיופיה. נהפוך הוא, קיימים הסדרים בין ממשלת ישראל לבין ממשלת אתיופיה בנושא זה, אשר מטרתם סילוק המכשולים בדרך ליישום מטרה זו.

2. הארגונים היהודיים הפועלים באתיופיה מסייעים לחברי הקהילה, בתיאום עם השגרירות, בתחומים הבאים: א. מענק כספי חודשי (דמי קיום) לכל ראש בית-אב; ב. חלוקת בגדים ושמיות לכל אנשי הקהילה; ג. חיסון כלל הקהילה ומעקב רפואי שוטף באמצעות מרפאת ה"ג'וינט", שהוקמה במיוחד לצורך זה והמסטיקה גם רופאים ישראלים; ד. מעקב תזונתי ובריאותי אחר 4,500 התלמידים הלומדים בבית-הספר

מכונית בעלות של 500 דולר ליום? האם הרבר הזה נבדק? האם יש בכוחך, כשר הפנים, לנכות את מחיר ההשכרה הזו משכרו? תודה.

היור' מ' וירשובסקי:

בבקשה, אדוני השר.

שר הפנים א' דרעי:

זה לא רלבנטי, חבר הכנסת רן כהן, אבל אני רוצה לתקן. למיטב זיכרוני, היות שאני עברתי על כל החומר שהוגש למשרדי לפני חודשים מספר, כיוון שאני מתייחס בחומרה רבה לתלונות, בעיקר מהסוג הזה — באותם 500 דולר ובאותו "מרצדס" מדובר לגבי נסיעה לצרפת, לפריס, לא ללונדון. מדובר על לפני חצי שנה בערך. החומר הזה גם נבדק במשרד הפנים.

לגבי ניכוי, היה פסק-דין תקדימי של בג"ץ, של השופט רב לוי, לגבי עיריית יבנה. שם היתה פעולה אחרת לגמרי, לא בכיוון כזה בכלל, לצורך הגנה על מנהל בית-ספר — של 22,000 שקל. כפעם הראשונה נתן בית-המשפט פסק-דין שגם מתקיים, הפעיל את חוק התקציב — כאשר ראש רשות פועל שלא כדון, ללא אישור מועצה, יחויב מכיסו. אני חושב שפסק-הדין הזה נקלט ונלמד מהר מאוד. אני יודע על כמה חברי מועצות במקומות אחרים, שמגיישים למשרד הפנים ומאיימים בבג"ץ. עם כל החומרה שבדבר, טוב שניתן פסק-הדין הזה. זה מטיל הרבה יותר סדר והרבה יותר משמעת בנושא הזה. תודה.

3279. מספרי תעודות זהות ודרכונים

חבר הכנסת מ' נפאע שאל את שר הפנים ביום ה' באדר התשנ"א (19 בפברואר 1991):

קיימת תחושה בציבור, שרישום המספר המזהה בתעודות הזהות ובדרכונים נעשה על בסיס רקע לאומי, וכי ניתן לקבוע את זהותו הלאומית של נושא תעודת זהות או דרכון על-פי המספר.

ברצוני לשאול:

1. האם יש לתחושה זו בסיס עובדתי?
2. אם כן — מדוע נקבע הקריטריון הנ"ל?
3. האם מוכן משרדך לשקול שינוי הקריטריונים הנ"ל?

שר הפנים א' דרעי:

- 1-3. אין כל בסיס עובדתי לתחושה.

היור' מ' וירשובסקי:

אני מודה לשר הפנים על התשובות. אני קורא לסגן שר החוץ להשיב על שאלות. בבקשה.

2529. התנחלויות וסיוע אמריקני

חבר הכנסת א' גמליאל שאל את שר החוץ ביום כ"ט בתמוז התש"ן (22 ביולי 1990):

העיתון "Newsday" קובע, כי הממשל בארצות-הברית תובע הפסקת התנחלויות כתנאי לסיוע ולהמשך העלייה.

ברצוני לשאול:

1. האומנם כן?
2. האם העולים מופנים להתנחלויות?
3. האם שגריר ישראל מסר כלשהו לארצות-הברית בנושא זה, ואם כן — מה הוא?

3. במשך השנים שהשגריר סופר שירת במשרד החוץ, מה היא התקופה המצטברת ששירת כארץ ומה היא התקופה המצטברת ששירת בחוץ-לארץ?

4. האם נכון שהנשיא מיטראן נתן הוראה ליועציו שלא להיפגש עם עובדיה סופר עקב תמיכתו של האחרון במועמד הגוליסטים לנשיאות?

5. האם קרא השר את אשר נכתב בספרם של Yves Derai Yves Azeroual, Mitterrand, Israel et les Juifs (Laffont, 1990) בפרק על עובדיה סופר (הקטע מצ"ב), ומה דעתו על הנאמר? ברצוני לציין, כי הספר נכתב בידי שני עיתונאים יהודים-צרפתים.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

1 – 2. לא קיים נוהל במשרד החוץ לגבי משך שירות נציגיו בחוץ-לארץ, אך הנוהל הוא שתקופה זו עומדת על בין שלוש לחמש שנים. לנוהל הזה, אני חייב לציין, היו יוש חריגות רבות. התמשכות כהונתו של ציר או שגריר קשורה במהות היחסים עם המדינה שבה הוא מכהן ובמורכבותם, במידת הצלחתו בתפקידו ובנסיבות אחרות.

בעבר היו כמה וכמה שגרירים, שמשך כהונתם עלה בהרבה על משך כהונתו הנוכחית של השגריר בפריס. ידוע שהשגריר סופר שירת בתקופת כהונתם של שלושה שרי חוץ שקדמו לשר החוץ הנוכחי, וכולם מצאו לנכון להשאירו בתפקידו.

3. השגריר סופר שנים ארוכות ביבשת אפריקה ושנים נוספות בארצות-הברית. רוב תקופת שירותו במשרד החוץ כיהן כנציג המדינה בחוץ-לארץ.

4. לא ידוע לי על כל הוראה של הנשיא מיטראן שלא להיפגש עם השגריר. אדרבה, שר החוץ אומר, שמניסיונו האישי אנו למדים שיחסי העבודה בין הנשיא לבין השגריר טובים.

5. ביקורתם של עיתונאים לגבי דרך תפקודו של השגריר סופר היתה נושא שטופל על-ידי מבקרת המדינה. כשיפורסם דוח מבקרת המדינה ייוודע ברכים מה דעת המבקרת על מהימנותם של פרסומים אלה. יצוין שעיתון חשוב אחד כבר התנצל בפומבי ובהבלטה על שני פרסומים שלו הנוגעים לשגריר, שהתגלו כגילויי-שווא.

היו"ר מ' וירשובסקי:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת פורו.

אברהם פורו (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני סגן שר החוץ, ככל שיריעתי מגעת, במונרכיה מתמנה המלך לכל חייו. לפעמים הוא גם פורש בעודו בחיים לטובת יורש העצר. האם הכוונה באמת, שהשגריר עובדיה סופר יכהן בפריס למשך כל ימי חייו? האם אינכם חושבים, שבאמת מוגזם לחלוטין שאדם ימצא תקופה ארוכה כל כך בחוץ-לארץ, וכרגע אני לא רוצה להתווכח על מידת חיוניותו שם, אבל האם אינכם חושבים ששגרירי ישראל צריכים מדי פעם גם לאכול פלאפל בתל-אביב או בירושלים?

ודבר אחרון, אני רוצה לומר לך, שתשובתך סותרת תשובה אחרת שניתנה על-ידכם לפני חודשים מספר, שבה אמרתם שהשגריר יחזור כנראה לארץ בתוך זמן קצר.

ראובן ריבלין (הליכוד):

הנה, הוא היה כשבו שערב בארץ.

שהוקם בתוך חצר השגרירות; ה. חינוך לרפואה מונעת וביקורי סומכות (עובדות סוציאליות ואחיות) בבתי היהודים.

3. עניין הקריטריונים לדרגונים אינו רלבנטי מאחר שהעולים הם אזרחים אתיופים עד ליציאתם מאתיופיה, ולכן הם מגיעים ארצה עם דרכון אתיופי שעליו מונפקת אשרת תייר לישראל. כל זאת בשל הסכמת ממשלת אתיופיה ליציאת היהודים רק כחלק מתהליך של איחוד משפחות.

על כל הבאים, ללא יוצא מן הכלל, חלים הקריטריונים של חוק השבות, והשגרירות פועלת על-פי הוראות חוק זה.

2687. שגריר ישראל בצרפת

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר החוץ ביום י"ח בחשוון התשנ"א (6 בנובמבר 1990):

במשרד החוץ אישרה שוב ועדת המינויים של המשרד את מינויים של נושאי תפקידים בכירים שונים בחוץ-לארץ ובארץ.

אולם כנשימה אחת אנו מתבשרים, שהוועדה לא דנה בהחלטתו של מר עובדיה סופר בפריס, אף שהשגריר מכהן כהונה רצופה במדינה זרה בלי זמן צינון כארץ, וזאת בניגוד לנוהל ולנוהגי המשרד.

ברצוני לשאול:

1. האם יוחלף השגריר בפריס? אם כן — מתי?

2. אם לא — מדוע?

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

1. כן, כבוא השעה.

2. ראה נא תשובתי המפורטת בנושא זה על שאלתא מס' 3051.

היו"ר מ' וירשובסקי:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת עמנואל זיסמן, בבקשה.

עמנואל זיסמן (המערך):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, האם התשובה "כן" היתה לפני דוח מבקרת המדינה או אחרי דוח מבקרת המדינה?

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

התשובה "כן" נכתבה היום בבוקר על-ידי משרד החוץ, ואושרה על-ידי היום בצהריים. אז הנה תשובה על השאלה שלך.

3051. שגריר ישראל בצרפת

חבר הכנסת א' פורו שאל את שר החוץ ביום ח' בטבת התשנ"א (25 בדצמבר 1990):

השגריר עובדיה סופר מכהן בתפקידו כשגריר ישראל בפריס כשמונה שנים. במשרד החוץ קיימת הנחיה, ולפיה נציגי ישראל לא ישרחו בחוץ-לארץ תקופות ארוכות.

בעיתונות הצרפתית והישראלית, וכן בספר שיצא, נמתחה ביקורת קשה על תפקודו של השגריר.

ברצוני לשאול:

1. האם קיימת הנחיה לגבי תקופת השירות של נציגים מישראל בחוץ-לארץ, ואם כן — מה הוא אורך התקופה?

2. מה היא הסיבה לכך שהשגריר סופר ממשיך לכהן בפריס למרות הבטחות משרד החוץ בתחילת 1990, שהוא עומד לסיים את תפקידו בקיץ 1990?

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
הוא בא לביקור. הוא בוודאי הגיע באשרת חיר.

במנכ"ל הסוכנות היהודית משום ש"התערב יותר מדי לטובת היהודים", ומתוך קריאה בחומר הארכיוני עולה, שהטענה כאילו השגריר הפנה בקשה כזאת היא בלתי סבירה לחלוטין.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

4. הערכות שגריר ישראל בארגנטינה על מצב המדינה הזו ועל יחסי ישראל עמה, שהתגבשו לפי ההתפתחויות במצב ולאורך זמן, היו מעמיקות ומקיפות בהרבה מהטענה הסתמית והלא-נכונה, כאילו המשטר שהיה קיים שם היה להערכתו "טוב מבחינת מדינת ישראל". אלה לא היו ההערכות שהתקבלו במשרד החוץ.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
אני מוכרח להגיד שזו תשובה דיפלומטית.

3082. יחס שגרירויות ישראל בארגנטינה ובאורוגוואי
ליהודים נרדפים

אשר למספר הנעלמים, כנראה הנרצחים, בתקופת המשטר הצבאי, הנקוב בשאלתא, לפיו מדובר ב־30,000 איש, מתוכם כ־1,600 יהודים, יש לציין שמספר זה משקף הערכות בלתי בדוקות שרווחו עד לשיקום המשטר הדמוקרטי בארגנטינה. הוועדה הציבורית בראשות הסופר ארנסטו סבטו, שמונתה על-ידי הנשיא לשעבר אלפונסין לחקור את נושא הנעלמים, רשמה בדוח שלה 8,960 מקרים של נעלמים. אין באפשרותנו לדעת כמה מהם היו יהודים.

5–6. כשנים הרלבנטיות היה הגוף הישראלי הרשמי שפעל בארגנטינה שגרירות ישראל, שנעזרה, לפי העניין והצורך, גם בנציגויות המוסדות הלאומיים במדינה זו.

חבר הכנסת רן כהן שאל את שר החוץ ביום כ"ב בטבת התשנ"א (8 בינואר 1991):

באחרונה פורסמו ידיעות על פעילות דיפלומטים ישראלים בארגנטינה ובאורוגוואי, בעת המשטר הצבאי שם, ביחס לקהילות היהודיות שם ורדיפתן על-ידי המשטר.

ברצוני לשאול:

1. מה האמת בטענה כי נשלחו, בפברואר 1978, מברקים משגרירי ישראל במונטבידאו ובבואנוס-אייירס אל משרד החוץ, ובהם מבקשים השגרירים את האטת קצב מילוטם לארץ של היהודים הנרדפים שם?

2. האם נכון הדבר כי השגרירים טענו, שההאטה נדרשת בגלל הצורך, כדבריהם, לבחון את הרקע של הנרדפים, וזאת בגלל היות הנרדפים שמאלנים?

3. מה האמת בטענה כי השגריר בארגנטינה ביקש לנוזף במנכ"ל הסוכנות שם משום "שהתערב יותר מדי לטובת יהודים נרדפים"?

4. האם שלח השגריר בארגנטינה באותה עת מברק הטוען, שהמשטר הקיים "טוב מבחינת מדינת ישראל", וזאת כאשר נרצחו בזמן שלטון הכת הצבאית בארגנטינה כ־30,000 איש, מתוכם כ־1,600 יהודים?

5. האם נכון כי לא פעל בארגנטינה כל גוף ישראלי רשמי, בעת שלטון ה"חונטה", לשם הצלת יהודים שנרדפו?

6. אם נכון הדבר — מדוע?

היור"מ וירשובסקי:
רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת רן כהן.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני סגן שר החוץ, אני מודה לך על התשובות. אני מבקש לדעת אם ידוע לכם שהוקם — או במשרד ראש הממשלה, או שנתבקש על-ידי משרד ראש הממשלה, או על-ידי המשרד שלך, צוות שיבדוק בכל זאת מחדש את כל הסוגיה, נוכח הספר החדש שהופיע, של מרסל זוהר, ובו קיימות טענות כבדות עם מסמכים, שמעלות שאלות מן הסוג שהועלה בשאלתא שלי, ובעצם הסתמכתי עליהן, כי לעניות דעתי כדאי להבהיר את האמת לאמיתה ואין טעם לחיות עם תחושה קשה כל כך.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:
חבר הכנסת רן כהן, אני לא מכיר את הספר. אני מבקש שתעביר אותו אלי, ואני אדאג להעבירו דרך צינורות המשרד לבדיקה נוספת. בהחלט מקובל.

3108. שגריר ישראל בהונגריה

חבר הכנסת יצ' לי שאל את שר החוץ ביום כ"ב בטבת התשנ"א (8 בינואר 1991):

בעיתון "יום השישי", בגיליונו מיום י"א בטבת התשנ"א (28 בדצמבר 1990) כתוב ששגרירנו בהונגריה, מר שלמה מרום, השתתף בטקס חנוכה בתיאטרון דתי שבו השתתפו ראש העיר, שגרירים ואישי ציבור. בעוד כולם חבשו כיפות לכבוד המקום ולכבוד הדלקת נרות חנוכה, הרי היחיד שסירב לחבוש כיפה, על אף בקשת המארגנים, היה שגריר ישראל. התנהגות זו פגעה בציבור הנוכח.

שכרצוני לשאול:

1. האם נכונים הפרטים דלעיל?
2. אם כן — האם התייחס משרד החוץ להתנהגות זו, ומה היתה ההתייחסות?
3. האם בדעת כבוד השר להנחות את השגרירים בדבר ציבור ערכי הרוח והדת של עם ישראל?

סגן שר החוץ ב' נתניהו:
בעקבות הבקשה לנסות ולחבר תשובה צמודה לשאלות שבשאלתא, להלן הצעתנו.

1–2. שגרירי ישראל בבואנוס-אייירס ובמונטבידאו עשו כמיטב יכולתם לשחרר מבתי-הכלא, למלט ולהעלות לארץ כל יהודי שאפשר היה להציל בתקופה הקשה של שלטון המשטר הצבאי במדינות אלה. הם וצוות עוזריהם מעולם לא הפלו לרעה יהודי, כביכול מסיבות דעותיו השמאליות. אגב, אני מוכרח לחזק את זה. במקרה התעניינתי פעם בדיוק באותו כיוון שאתה התעניינת. החבר לי שזה גם נכון. ממילא אין שחר לטענה, כאילו ביקשו השגרירים בבואנוס-אייירס ובמונטבידאו להאט את קצב מילוטם של היהודים כדי לבחון בפסק הזמן שייצור את הרקע של דעותיהם הפוליטיות של היהודים הנרדפים.

3. לא ידוע לנו שהשגריר בבואנוס-אייירס ביקש לנוזף

3293. פגישות שר הביטחון עם ראשי הממשל בארצות-הברית
חבר הכנסת א' דיין שאל את שר החוץ ביום י"ב באדר התשנ"א
(26 בפברואר 1991):

פורסם כי כבוד השר החליט לבטל את נסיעתו
לארצות-הברית, שנועדה ליום ג', כ"ט בשבט התשנ"א (13
בפברואר 1991), וזאת מהטעם כי נסיעתו של שר הביטחון
משה ארנס ופגישותיו עם הנשיא ג'ורג' בוש ומזכיר המדינה
גיימס בייקר נעשו ללא ידיעתו של השר.

ברצוני לשאול:

1. האם אלה הן העובדות?

2. האם ידוע לכבוד השר מי יזם את הפגישה בין שר
הביטחון למזכיר המדינה האמריקני?

3. האם קיום הפגישות בין שר הביטחון לצמרת הממשל
האמריקני ללא ידיעתו של שר החוץ עולה בקנה אחד עם כללי
מינהל תקין?

תשובת סגן שר החוץ ב' נתניהו:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הידיעה על דחיית נסיעת שר החוץ לארצות-הברית,
שנועדה ל-13 בפברואר, נכונה, כמובן, אך הטעם הוא שונה.
לאחר שהשר ארנס נפגש עם הנשיא בוש ועם המזכיר בייקר,
ולאחר שנודע תוכן השיחות, החליט שר החוץ שאין טעם
בנסיעתו בצמידות לנסיעת שר הביטחון.

2. שר הביטחון מסר בשעתו הודעה בנושא זה.

3. שר החוץ השמיע את דעתו באותה עת, ודעתו בעניין זה
שלילית.

3305. יוזמה מדינית ישראלית

חבר הכנסת א' אליאב שאל את שר החוץ ביום י"ב באדר
התשנ"א (26 בפברואר 1991):

ברצוני לשאול:

1. האם תחדש הממשלה את יוזמתה המדינית בתום
המלחמה, והאם יש כוונה לצאת בתוכנית המאפשרת הגמשת
התנאים לדרישה עם הפלשתינים?

2. לאור התקרבות ארצות-הברית ומדינות ערב כסוריה,
סעודיה, כווית ונסיכויות המפרץ, האם תנצל ישראל מומנטום
זה לקראת אפשרות משא-ומתן עם מדינות אלו?

3. האם בדק כבוד השר את דבריו בעצם ימי המשבר, כי
"סוריה מסוכנת לישראל לא פחות מעירק"?

תשובת סגן שר החוץ ב' נתניהו:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לאחר תום הקרבות במפרץ חזרה הממשלה והביעה את
דבקוה ביוזמת השלום שלה ממאי 1989, על שני מסלולים,
ובכלל זה את רצונה לקיים שיחות עם תושבי יש"ע הערבים.
ישראל מוכנה לשוחח עם תושבי יש"ע הערבים שאינם תומכים
בארגוני הטרור ומקבלים את יוזמת השלום שלה.

2. עיני העולם כולו רואות שכן הוא הדבר. יתר על כן, גם
ארצות-הברית קיבלה את עמדת ישראל, כי המפתח לפתרון
כולל של הסכסוך הערבי-הישראלי הוא בנכונותן של מדינות
ערב לשאת ולתת עם ישראל על השכנת שלום ללא תנאים
מוקדמים.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

1-3. מאחר שחונכת בית-הספר נערכה באולם
קונצרטים, ולא במקום בעל אפיון דתי כלשהו, הופיע
השגריר — מדובר בשגריר שלנו בהונגריה — ללא כיפה,
כפי שהוא עושה כל ימי חייו, למעט באירועים בעלי נופך
דתי. כיוון שכן, הופעתו ללא כיפה היתה בהתאם להתנהגותו
הרגילה.

עם זאת פנה השגריר למר רייכמן וביקש את סליחתו אם
בהופעתו זו הוא פגע ברגשותיו.

3248. אסירים ישראלים בתאילנד

חבר הכנסת ע' יזסמן שאל את שר החוץ ביום כ"ח בשבט
התשנ"א (12 בפברואר 1991):

שבעה אורחים ישראלים אסורים בבנגקוק בהאשמות של
סחר בסמים. שניים מהם — מ"ס ומ"ג (שמותיהם המלאים
מופיעים במקור) — נשפטו ב-1986 על אחזקת הרואין ל-25
שנה.

דוח רפואי שפורסם בבנגקוק גילה ששניהם נזעזעו
באידס.

ברצוני לשאול:

1. האם מצוי בידי שגרירות ישראל הדוח המאמת את
היותם חולים?

2. כיצד מטפל משרד החוץ בנושא תנאי מאסרם של כל
שבעת הישראלים?

3. באילו מקומות נוספים בעולם אסורים ישראלים על
האשמות שונות, ומה עושה ישראל בעניינם?

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

1. השגרירות שלנו בבנגקוק פנתה בבקשה לשלטונות
בית-הסוהר שבו שוהים האסירים על-מנת לקבל את הדוח
הרפואי הרשמי על מצב בריאותם. הדוח הזה טרם הגיע
לידיהם. עם קבלת הדוח, ואם יהיה חיובי, יהיה ניתן לצרף
המלצה של השגרירות לבקשת החנינה שתוגש על-ידי
האסירים באופן פרטי. ההמלצה תינתן מסיבות הומניטריות-
רפואיות, כאשר יצורף אליה הדוח הרפואי הרשמי.

2. הסיוע הקונסולרי שניתן לאסירים הוא הסיוע המקובל
במקרים כגון אלו: א. נציגי השגרירות מבקר את האסירים
באופן קבוע. אחת לארבעה-שישה שבועות; ב. מבטיח תנאי
מעצר הולמים על-פי תנאי המקום; ג. מסייע בהעברת כספים
מהמשפחות לאסירים; ד. מסייע ברכישת מוצרי מזון מחוץ
לכותלי הכלא על-פי בקשות האסירים; ה. מבטיח טיפול רפואי
הולם במסגרת התנאים במקום; ו. מסייע למשפחות ולידידים
בהשגת אישורים הנחוצים על-מנת לבקר את האסירים; ז.
מגייס, במידת האפשר, מומחים ישראלים במעבר היכולים
לסייע לאסירים.

זה פירוט די מקיף של פעולות.

3. אסירים ישראלים מצויים במקומות שונים בעולם, בגין
האשמות שונות, וכולם מקבלים טיפול קונסולרי, כאמור לעיל.
היות שאין מדינה אחת יכולה להתערב בחוק ובמשפט של
מדינה אחרת, אין כל אפשרות להתערב בפסקי-הדין המוטלים
על הנאשמים, אלא רק לדאוג לכך שלא יופלו לרעה לעומת
אזרחי מדינות אחרות. אנכי, זה נוהג שמקובל גם מטעם
המדינות האלה כלפיהן.

אליקים העצני (התחיה):

השאלה היא הערה. שהתשובה היא לא ממין העניין. החידוש בהתחייבות של שר החוץ הוא שכאן יש דיווח על כל פעילות התנהלותית, דיווח משני מינים: א. דיווח תקציבי. כל פרטה, ממקור אמריקני או לא-אמריקני, המושקעת בהתנהלות ביש"ע, התחייב שר החוץ לעשות כל מאמץ שזה ידווח: ב. periodically, באופן תקופתי, דיווח על כל פעילות התנהלותית, לא חשוב מאיזה מקור כספי. המכתבים בירי. לכן, אי-אפשר לומר שזה מה שהיה תמיד. יש פה התחייבות מעבר לזה. לגבי זה היתה שאלתי.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

בנושא הדיווח, כתוב שזה יהיה תקופתי, אבל למעשה לא מצוינת התקופה. לכן גם נושא זה ניתן לפירושים שונים.

לגבי היקף הדיווח, ייתכן שיש מקום להכנה אחרת של הדברים. לא אוסיף על הדברים שאמרתי לך.

3400. קידום תהליך השלום

חבר הכנסת ר' אדרי שאל את שר החוץ ביום ב' בניסן התשנ"א (17 במרס 1991):

במלחמת המפרץ קמה קואליציה ערבית שנלחמה לצד ארצות-הברית נגד עירק. עם סיום המלחמה עדים אנו לביקורים של שרי חוץ רבים: גיימס בייקר, מזכיר המדינה האמריקני, שרי החוץ של הטרויקה האירופית ושרי חוץ ממדינות אחרות.

ברצוני לשאול:

1. האם פעולתן של מדינות ערביות במלחמה פותחת פתח להתקרבות מדינית בינו לבין מדינת ישראל?

2. אילו צעדים ינקוט משרדך כדי לקדם את תהליך השלום עם מדינות אלה?

תשובת סגן שר החוץ ב' נתניהו:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-2. מאז הועלתה שאלתא זו — במחצית החודש שעבר — נתונה ישראל בעיצומו של תהליך, שנועד לקדם את השלום בין ישראל למדינות ערב, במקביל לקידום הסדר לפתרון בעייתם של ערביי יהודה, שומרון ועזה.

ביסוד המאמצים הללו עומדת יוזמת השלום של ישראל ממאי 1989, שישראל חזרה והודיעה על דבקותה בה, וארצות-הברית מאמצת אף היא את עקרונותיה ופועלת ליישומם.

היו"ר מ' וירשובסקי:
תמו השאלות.

**ד. הצעת חוק-יסוד: משק המדינה (תיקון מס' 4)*
(קריאה ראשונה)**

שבח וייס (המערך):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשפטים, חברי הכנסת, אני לא הגשתי את הצעת החוק הזאת יחד עם חבר הכנסת אברהם פורז. היתה יוזמה שלי והיתה יוזמה של חבר הכנסת אברהם פורז, אלא שבשלב הדיונים בוועדה, לאחר שחוקים עברו לוועדה בקריאה טרומית, התגבשה הצעה משותפת.

3. בהחלט. התחמשותה המואצת של סוריה בנשק הרסני ומתקדם והצהרותיה על כוונותיה להשיג איוון אסטרטגי עם ישראל הן ראיות לכך. סוריה יודעת, כי לא נשקפת לה סכנת מלחמה מצד ישראל. האיוון האסטרטגי נועד לא לצורך התגוננות אלא לאפשרות של מתקפה.

3333. דיווח לארצות-הברית בנוגע להתנהלויות

חבר הכנסת א' העצני שאל את שר החוץ ביום י"ט באדר התשנ"א (5 במרס 1991):

בכל הנוגע לחליפת המכתבים שבינך לבין שר החוץ האמריקני, שבה קיבלת על עצמך לעשות את מיטב מאמצריך כדי לדווח, בין היתר, על כל הוצאה כספית ממשלתית למען "ההתנהלויות", ברצוני לשאול:

1. האם היתה התחייבות קודמת כזאת — בכל הנוגע לפעולת התיישבות ביש"ע, בירושלים או בגולן, שאיננה נוגעת ליישוב עולים או שאיננה מתייחסת לכספים שבאו מן הממשל האמריקני?

2. מה היה הדיווח שנמסר לאמריקנים באמצעות משרד החוץ לגבי ירושלים, ייש"ע ורמת-הגולן?

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

1. ההתחייבות שניתנה על-ידי שר החוץ הזה להתחייבות שניתנה מדי שנה בנושא זה על-ידי ממשלות ישראל עם הגשת הבקשה לסיוע האמריקני.

2. בנושאים אלה הגורם המדויק הוא משרד ראש הממשלה, בדרך כלל באמצעות יועץ ראש הממשלה לענייני כלכלה. כך היה גם השנה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אליקים העצני.

אליקים העצני (התחיה):

אני חושב שיש כאן אי-הבנה. מה שאנחנו מדווחים כל שנה, זה לגבי עולים. אנחנו מדווחים כל שנה על השקעות ביש"ע ובירושלים. זה לפני חליפת המכתבים. התוספת היא שכאן היה צריך לדווח דיווח תקופתי על כל פעילות התנהלותית ועל כל השקעת כסף, גם לא של ממשלת ארצות-הברית. כל ההשקעות. כך נאמר בהתכתבות.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:

לא נאמר מועד. אם אני טועה, כתוב: מפעם לפעם, from time to time.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני מציע שחבר הכנסת אליקים העצני יסיים את שאלתו, וזא תוכל להשיב.

סגן שר החוץ ב' נתניהו:
מה שאלתך?

היו"ר מ' וירשובסקי:

אנחנו ממשיכים בסדר-היום. אני קורא לחבר הכנסת שבח וייס להציג את הצעת חוק-יסוד: משק המדינה (תיקון מס' 4), התשנ"א — בקריאה ראשונה — הצעת חוק שהוא הגיש יחד עם חבר הכנסת אברהם פורז.

הייחודיות משקפת יותר הרגל, הרגל מגונה, ואת הפיצול בתוך המחנה החרדי. הניסיון להשיג באופן ציבורי הקצבות ציבוריות ולהפלות את אלה שלא מחוברים לסידורים המפלגתיים, הבין-מפלגתיים והקואליציוניים, זה דבר בלתי נסבל, בלתי נסבל. אשר על כן, כאשר העניינים האלו הובאו בפני בג"ץ, בג"ץ פסק באופן נחרץ את מה שפסק, ואמר: לפי העניין, ולא לפי המענונין.

בשביל מה זה נחוץ לכם? הרי אתם כאן לא רק שליחים של הציבור הדתי למען אספקת שירותים לציבור הדתי.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

— — — זה יותר ישלם למדינה — — —

שבח וייס (המערך):

עזוב את המשלם למדינה או לא. יש פה עניין שיוצר נזק

— —

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

לא יהיה שוויון.

שבח וייס (המערך):

— — נזק קטלני, נזק קטלני לציבור הדתי כולו. הרי זה אחד הגורמים שיוצרים לעתים אפילו שנאה. למה זה נחוץ לכם? אני ממש מלא שבח למפד"ל, שמצטרפת לעניין הזה. זה גם מתאים לה, כפי שהיתה מחוברת תמיד ללב העניינים במסגרת ערוצי הציונות — להתיישבות, להגנה, לכל דבר.

עכשיו אתם, אגודה, ש"ס, דגל התורה, אתם כבר כמה שנים בקואליציות. יש לכם שרים. אתם כבר לא מסתפקים רק בכד"ץ, אתם גם נשמעים ברוב המקרים לבג"ץ. אתם מצהירים בכל הזדמנות, שאתם כפועל ציונים. אני מבין את הקושי שלכם, הפילוסופיה-אידיאולוגי, בציונות, ואיש לא מתנגד אתכם על רקע זה.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אנחנו טוענים — — —

שבח וייס (המערך):

אל תפרע לי, חבר הכנסת גמליאל. אגב, נתתי לך קודם עצה טובה מאוד בקשר לעמידה ביום הזיכרון. אתה רואה שאינני יריב פתולוגי שלכם, ולא מנקודת ראות זאת הבאתי את ההצעה הזאת, ובוודאי לא חברי חבר הכנסת פורז.

המחאה הציבורית המקפת שהגיעה לשיאה לפני כשנה היתה מפני שאנשים חיפשו בשינוי שיטת הבחירות את ה"דאוס אקס מכינה", את נוסחת הפלא. בעניין זה אני כבר רגיל לתפלות הזאת, שחיפוש מוצא מסוג זה, ודאי בשינוי שיטת הבחירות לכנסת, לא ישיג את המטרה; אולי בשינוי שיטת ממשל, אולי.

ומה היו למעשה העניינים? 1. השוק הפרוע של משוטטי גבעתיים, שורדי המנרטים, האנשים שעשו מעשה חוקי אבל פלילי מבחינה מסורתית. גנבו מנדטים ממפלגות תחת מסווה אידיאולוגי, פסבדו-אידיאולוגי, כל ההסברים התפלים האלה. גנבו ושדו בשער-בתי-רבים בגבעתיים מנדטים. גנבו מאד אחד 20,000 — 25,000 קולות. את זה, ברוך השם, צמצמנו מאוד על-ידי החקיקה שהובאה לכאן, וגם לי היה איזה חלקיק שם באותו עניין.

אחר כך זה היה נגד הייחודיות. תראו איזה דבר קרה סביב העניין הזה. להפגנות לשינוי שיטת הבחירות באו רבים, ורוב הצעקות היו נגד דתים. ומעל הבמה הזאת אני יצאתי נגד

יתר על כן, סיעת המפד"ל הודיעה בזמן האחרון, באופן המובהק ביותר, שהיא תומכת ברעיון. סיעת המפד"ל הודיעה בפרהסיא ובהדגשה, שהיא עומדת לזום חוק כזה. אני התייחסתי ומתייחס אל הצהרתה בתוסל-ב ומסוגל להבין למניעה. אני רוצה לומר לכם, שגם חבר הכנסת אברהם פורז וגם אני הצענו את ההצעה הזאת לא כדי להתקוטט עם הציבור הדתי, ובוודאי לא עם אותו ציבור דתי המאורגן במפד"ל ומחובר אל כל ערוצי הפעילות הממלכתית, על כל המשתמע מכך — תהליכי תקצוב ממלכתיים, ביקורת מדינה וכן הלאה. היתה תקלה, ובשעה האחרונה, או בשעה שלאחרי השעה האחרונה של אישור התקציב, אתם, אנשי המפד"ל, נקלעתם לנסיבות שגם לא הועילו לכם. אני רוצה להבין מכך, שיש לכם מניע חזק עוד יותר. אני רוצה לציין, שחבר הכנסת יצחק לוי אסף כ-40 חתימות, לנו, כמוכן, לא תהיה התנגדות, שכשלב הכנת החוק לקריאה שנייה ולקריאה שלישית נשדו רעיונות נוספים, ושהוועדה תעבור על זה באופן יסודי. הכוונה היא לשמור על המגמות הבאות:

א. העיקרון שהקצבה ציבורית, הממומנת על-ידי ציבור, תהיה על-פי העניין ולא על-פי המענונין. זה נשמע יותר מדי אידיאלי, כי לכל עניין יש גם מענונין. הכוונה היא לדגשים. הכוונה היא לצייר את מוסדות קריטריונים, שתגורם לכך שהציבור במדינת ישראל, גם כאשר הוא שותף להקצבות המיועדות לציבור מסוים — והרי זה קיים בכל מקרה, כי יש הקצבות לחולים ולא כולם חולים, ויש הקצבות לקשישים ולא כולם קשישים, ויש הקצבות לחקלאים ולא כולם חקלאים, ויש הקצבות מהקצבות שונות: יש הקצבות לחיטאטראות, ורק חלק שחקנים ורק חלק הולך לחיטאטראות. אך יש הרגשה, שכאן פועל עיקרון של חשיפה ציבורית ושל ביקורת ממלכתית, כדי שתופעת הייחודיים, כפי שהיא התגלגלה בגלגולי הנשמות האחרונים שלה, לא תפקוד עוד את הבית הזה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שוחחתי בזמני עם חבר הכנסת אברהם שפירא, כאשר היה יושב-ראש ועדת הכספים. לא אחת הוא גם הזכיר אותי בשידורי רדיו וכן הלאה כאשר דובר על עניין הייחודיים. אמרתי לו: תראה איזה נזק אתם גורמים לעניין הדתי. על פני הדברים זה נשמע כהטפה צבועה ומתחסדת, ואני מתכוון לזה באמת. ברוב המקרים התביעה להקצבות ייחודיות היא לתחומים של חינוך ותרבות, המוסדרים במדינת ישראל כלפי כל האוכלוסייה. היה ניתן להוכיח, שאם הציבור החרדי היה מוכן להתחבר לרשתות הממלכתיות בחיבור מתאים, שלא יקפח אותם, היתה נשמרת הכלליות והם היו זוכים להקצבות גדולות יותר. אף אמרתי, שיתכן מצב שאותו ציבור חילוני, שכל פעם מזעיק את המערכות התקשורתיות והציבוריות נגד הייחודיים, היה מצטער על העניין. כי מבחינת ההקצבה הציבורית גם היום, לפי דעתי, זה קצת יותר, אם כי כבר הגיעו כמעט לגבול. כך שאין פה ניסיון ליטול מהציבור החרדי את הזכויות הבסיסיות שלו בחינוך וכיוצא באלה.

וגם כאשר הציבור החרדי בא ואומר: מה אתם מלעגים עלינו. לכם אין בקשות ייחודיות? לכם אין בית-כרל וגבעת-חביבה ורמת-אפעל וחיטאטראות? יש ויש, וחלקם ממומנים על-ידי הקצבות ייחודיות, חוץ מגבעת-חביבה, אף שבאותה חלוקה היתה יכולה לזכות בכמה מאות אלפי שקלים. כדי להדגיש את ההתנגדות העקרונית, ואני אומר זאת לזכותה ורוצה לציין זאת פה, ויתרה מפי'ם כשנים האחרונות על ההקצבה הזאת. אכן יש, אבל גם לכם יש, ויישאו.

אשר על כן, נדמה לי שהדבקות הזאת בהקצבות

חבר הכנסת אברהם פורז, אתה הראשון. אחריו — חבר הכנסת חיים אורון.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לחסוך בזמן, לכן אדבר במקומי. הצעת החוק הזאת חשובה על-מנת שהתופעה הפסולה של כספים ייחודיים תיעלם, על-מנת שהקריטריונים יהיו קריטריונים שווים ואחידים, ועל-מנת שיקבלו אלה שמגיע להם ושראוים מבחינה אובייקטיבית, ולא אלה שמקורבים למישהו. וגם כדי שתהיה אפשרות של ביקורת שיפוטית של כתיב-המשפט במקרה שהפעולה תעשה שלא כדין.

אני רוצה לומר, שחבר הכנסת וייס ואני וכל האחרים חייבים תודה גדולה ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, חבר הכנסת אוריאל לין, שטרח ועמל יחד עם חברי הוועדה כדי להכין את הצעת החוק הזאת, שהיא שונה באופן ניכר מהצעת החוק המקורית.

אני חושב שאנחנו חייבים תודה גם לממשלה, שהסכימה להעברת החוק שלי — ואני חושב שגם החוק של חבר הכנסת וייס — בקריאה מוקדמת. אני מקווה שבקונסנסוס נעביר את החוק הזה, ואת התופעה הפסולה הזאת נשרש. תודה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תודה. חבר הכנסת חיים אורון, בבקשה. אחריו — חבר הכנסת חגי מירום.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, אני אהיה קצר אפילו יותר מחבר הכנסת אברהם פורז.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני שמח על התחרות.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

הצרידות הכרונית שלי נובעת בחלקה מאין-סוף נאומים שלי בנושא הייחודיים. אין לי מה לומר יותר. המבחן של חברי הכנסת היום הוא אחד: איך הם ילחצו על הכפתורים. אני מציע שכל שזה יהיה מוקדם יותר, כן ייטב. כי יש כמה חברי כנסת שהבטיחו להצביע, וכנראה לא יעמדו בהבטחתם בגלל הזמן.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אני קורא לחבר הכנסת חגי מירום. אני רואה כאן תופעה מרנינה: הרצאות ונאומים של פחות מדקה. בבקשה.

חגי מירום (המערך):

אדוני היושב-ראש, קשה לי להתחרות בחבר הכנסת אורון במספר הנאומים שהוא נאם נגד הייחודיים, אבל בהחלט קיבלתי את נאומי הקודמים.

אני רוצה לספר פה סיפור קטן, שהיה בעיירה לא רחוקה מהקיבוץ שלי. שם יש עמותה שמקבלת כספים ייחודיים, בבית בן שלוש קומות. לעמותה יש דלת, שאם אתה פותח אותה אתה נפלט החוצה מהבית, כי אין חדר מאחורי הדלת. לעמותה הזו יש שם, מספר טלפון, והעמותה הזאת מקבלת כספים. אם, חלילה, תפתח את הדלת — אתה נופל למטה, אתה נושר, כי זו דלת במקום חיצוני. כאשר תכננו את הבית עמדו להשלים אותו גם בחלק השני, אבל לא עשו זאת.

למה אני מספר זאת? מפני שהאמת היא, שעניין הכספים הייחודיים הגיע לשיא של העברה של כספים לכיסים פרטיים של אנשים, באופן שאינו מבוקר על-ידי שום גורם שבעולם. אין דבר כלתי ציבורי יותר מבעיית הכספים הייחודיים.

הקריאה השטימית "דרוס את הדוס", הקריאה הנאצית בחוצות ישראל, חשבת שזה דבר נורא, ושאלתי את עצמי איך זה מגיע למידה כזאת של שנאה.

אני אומר לכם, שעניין הייחודיות תורם לכך. לא רק זאת, יש לכך גם רקע נוסף, בכלל זה כורות, העדר זיכרונות, העדר אסוציאציות לגבי הפאשיזם וכל הביטויים האלה. אבל גם העניין של הייחודיות — לשם מה אתם צריכים את הדבר הזה? אתם מסתבכים. אני אומר לממשלה, שאם היא וחבריה כאן יצאו נגד הצעת חוק כזאת, פירושו של דבר לא רק שיש בכך סימן של תרבות צינית מחפירה, אלא היא מזמינה לעצמה צרות. היא תהיה נסחפת.

אני אומר לאופוזיציה, למפלגה שלי: גם אנחנו נהיה פעם ממשלה. גם אנחנו נהיה נסחפים, וכל המדינה תהיה נסחפת בגלל המשחק בין בעלי הפוטנציאל להיסחטות, אחת התכונות המכוערות ביותר של המשטר בישראל, אחד המרכיבים המייאשים ביותר את הציבור ואת הדור הצעיר מהדמוקרטיה הישראלית. וכל זה לשם מה, לכל הרוחות? אתם לא מרוויחים מזה דבר. אתם יוצאים מורשלים ציבורית, פניכם מולבנות רבכים, אינכם משיגים דבר. עוד לא ראיתי תופעה כזאת, אינולת כזאת, של נזק כספי למי שדורש את זה, של נזק ציבורי מוסרי למי — — —

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

חבר הכנסת שבח וייס, עוד מעט תישאר לבד. אני מבקש ממך לקצר.

שבח וייס (המערך):

מה? לא הבנתי.

היו"ר מ' וירשובסקי:

סליחה, חבר הכנסת פורז. א. זה לא תפקידך — — —

שבח וייס (המערך):

אל תגיד את זה בקול רם. אתה יכול לעשות את זה ברמיזה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

א. זה לא תפקידך כאן, חבר הכנסת פורז; ב. הוא לא עבר את המון. אני מבקש ממך שלא להעיר הערות כאלה. הוא במסגרת הזמן שלו. אני גם לא חושב שחבר אחד צריך למנוע מהשני לבטא את הדברים שהוא רוצה לבטא. אתה רוצה לחטוף פה הצבעה?

שבח וייס (המערך):

אין בעיה. הוא שותף שלי. אבל דברים כאלה אומרים כרמז, או באמצעות פתח, חבר הכנסת פורז.

היו"ר מ' וירשובסקי:

תוך כדי הדיבור, חבר הכנסת שבח וייס, צלצל הפעמון.

שבח וייס (המערך):

על-פי עצת שותפי, אני מסיים.

אני קורא לכל חברי הכנסת לתמוך בהצעת החוק שלי ושל חבר הכנסת פורז. היא שלכם. כל הצבעה נגדית היא כחם אישי מוסרי, ומצביעה על ציניות של המצביע, כחם מחפיר על מצחו. תודה.

היו"ר מ' וירשובסקי:

אנחנו ניגשים לדין. הדין הוא אישי. במסגרת חמש דקות לנואם. הרשימה סגורה. מי שלא ימצא באולם בשעה שאקרא בשמו לא יוכל לדבר.

הכנסת, שכן בשנים המעטות שאני בכנסת נודמן לי לעבור את חוויות הכספים הייחודיים — מה שזה מכבא, כיצד זה מתבצע, על המחיר האדיר שמשלמת החברה הישראלית כשביל דרך מסוימת של העברת כספים. אני חושב שחשוב שהעניין הזה ייגמר.

אני רוצה להוסיף ולהגיד עוד משהו בהקשר זה. הכספים הייחודיים, כפי שידוע לכולנו, רובם הולכים לצרכים הקשורים במפלגות הדתיות. בעיקר החרדיות. יש גם כספים ייחודיים שאינם כאלה, אבל רובם של הכספים הם כך. מי שחושב שהסדרת הצד הנוהלי והסדרת העניין בתקציב ובביקורת פותרות את כל הבעיה, אני חושב שהוא טועה. לא כעת הזמן להרחיב את הדיבור ולומר, שגם החלטות פוליטיות כאלה או אחרות אשר מקצות, אולי בצורה מסודרת, בחקיקה נאותה, תוך בקרה מסוימת, סכומי כסף אדירים כל כך ללא צדק, אני אומר שחלקם ללא צדק, והנושא שווה בדיקה — עדיין לא מכשירים את העניין.

לכן אנחנו דנים בשתי פרשות. יש פרשה של דרך העברת הכסף ויש פרשה של הנפח וכל מה שכרוך בזה.

אנחנו עוסקים היום בפרשת הדרך, שהיא פרשה חשובה מאוד, אך נצטרך גם לעסוק, לטעמי, בקטע השני, והוא הקטע של הנפח, של הכמות, וכיצד מתקבלות ההחלטות.

מכל מקום, ודאי שאתמוך בהצעת החוק.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. רשות הדיבור לחברת הכנסת נאווה ארד — איננה נוכחת. חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, בבקשה.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערכ):
אדוני היושב-ראש, אני מוותרת.

היו"ר נ' מסאלחה:
מוותרת. תודה.

חבר הכנסת עמיר פרץ — אינו נוכח. חבר הכנסת חיים רמון — אינו נוכח. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין — אינו נוכח. חבר הכנסת רן כהן — אינו נוכח. חבר הכנסת אלי דיין — אינו נוכח. חבר הכנסת חנן פורת — אינו נוכח. חבר הכנסת יעקב צור — אינו נוכח. חבר הכנסת מנחם פרוש — אינו נוכח. חבר הכנסת יהודה פת — אינו נוכח. חבר הכנסת שמעון שטרית — אינו נוכח. חבר הכנסת משה שחל, בבקשה. אחריו — חבר הכנסת מיכאל בריזהר וחבר הכנסת מרדכי וירשובסקי.

משה שחל (המערכ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מברך את שני מציעי הצעת החוק על חוק דרוש ונחוץ. אני רוצה לומר יותר מזה. אילו השתייכתי אני לציבור החרדי או לציבור הדתי, הייתי מצביע בעד החוק המנימוק שנאמר כאן גם על-ידי קודמי: אם לציבור החרדי, כאורחי מדינת ישראל, מגיעה הזכות — הזכות הזאת צריכה להינתן בדיון. ההקצבות הייחודיות באו מראש, גם אם לא נתכונו לכך — עצם מתן ההקצבה הייחודית בצורה שבה היא ניתנת מצביע על כך שיש כאן משהו חריג ולא נורמטיבי.

חברי הכנסת, ביקשתי לדבר כדי לציין את העובדה, שעוד ב-1984, עם הקמת ממשלת האחדות הראשונה, על-פי חוות דעתו של פרופסור יצחק זמיר, נדרשו לקבוע כללים לחלוקת הכספים הייחודיים. במשך תקופה די ארוכה, כמעט שנה, נעשה מאמץ כן ורציני להכין כללים אלה, שהוכנו על-ידי

עוד מלה אחת. אני, בעוונותי, כאשר היה פה שבוע אישור התקציב, הייתי בארצות-הברית. שם הביאו מדי פעם תמונות ממה שנעשה בכנסת ישראל סביב סיפור התקציב. תמונות הביאו שם, וההווה שנתגלתה לעיני הצופה היתה מציאות נטו, שאפשר היה לעשות אתה תעמולה גזענית ממדרגה ראשונה. כך זה נראה. איך משתדלים ואין מתלחשים כאן ואין גומרים עסקאות האחד עם רעהו. אין אפשרות לתאר את ההצטלמות המזועזעת של מדינת ישראל במהלך ימי אישור התקציב, כפי שזה התקבל בארצות חוץ.

על כן אני אומר כאן, שכל חקיקה שתשים גבולות, שתשים גדרות, שתפעיל את מבקרת המדינה, שתיתן יותר אפשרות להבין לאן הדבר הזה הולך — אברך עליה. תודה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה לחבר הכנסת חגי מירוס. רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם בורג — איננו נוכח. רשות הדיבור לחבר הכנסת יצחק לוי, בבקשה.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לפני הפגרה, באותו יום שבו אושר התקציב, נכשלנו בנושא הכספים הייחודיים, אולי גם הוכשלנו בנושא הכספים הייחודיים. באותו יום גמלה בלבנו החלטה ליזום הצעת חוק כדי לבטל את השיטה הנפסדת הזאת.

שמחנו לראות שחברי הכנסת שבת וייס ואברהם פורז הקדימו והגישו הצעה, שכבר היתה בהליכי חקיקה. לכן, כדי להגביר תמיכה החתמנו 40 חברי כנסת על הצעת חוק דומה, ואנחנו שמחים להצטרף להצעה של חברי הכנסת וייס ופורז.

אני רוצה לפנות לחברי, חברי הכנסת החרדים, שאינם נמצאים כאן. אין לי ספק שחילול השם והנוק לתורת ישראל שנגרמים מהכספים הייחודיים עולים על כל מה שאנחנו יכולים לעשות עם הכספים הייחודיים. כך הדבר ללא שום ספק, שיטת הייחודיים אולי מלכתחילה, ביסודה, היתה נכונה, אבל היא הידרדרה לצורות חלוקה לא נכונות, לצורות חלוקה לא ציבוריות. לצורות חלוקה שיש בהן אולי אפילו מידה מסוימת של השחתת המידות. לשיטה הזאת כבר אין מקום.

מדינת ישראל תצטרך בתקציבה לשים לב לאותם צרכים שלשמש השתמשנו בכספים הייחודיים ולהיענות להם. לא משנה לי אם זה יעלה יותר למדינת ישראל או לא. זו בכלל לא הנקודה. זו לא הבעיה. זה לא מה שאנחנו רוצים לפתור. אנחנו לא רוצים כאן לחסוך למדינת ישראל. ייתכן שמדינת ישראל תצטרך להכניס לתקציבה סעיפים שיענו על כל הצרכים שיש לציבור הדתי, אבל הדבר ייעשה בוועדת תמיכות של משרדי הממשלה, על-פי הקריטריונים של היועץ המשפטי, בצורה ישירה, וכולנו נרוויח מכך. אני מקווה שתהיה תמיכה רחבה וגם הציבור החרדי יצטרף לקריאתנו זו להפסיק את השיטה הזאת ולהתחיל בשיטה חדשה. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. אני רוצה להגיד לכם, שהיום אתם מדברים ממש בקצרה.

רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם שוחט, ואחריו — לחברת הכנסת נאווה ארד: אם היא לא תהיה — לחברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו.

אברהם שוחט (המערכ):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, מוכן שאני תומך בהצעת החוק של חברי הכנסת שהניחו אותה על שולחן

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
כן, ללא ספק. זה הכרח.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני חושב שאנחנו עלולים להכשיל בזה את הביקורת, שלא תוכל להתמודד בכלל עם גודל הבעיה. אני מציע את זה כסימן שאלה.

ראובן ריבלין (הליכוד):
הביקורת לוקחת מפעם לפעם מדגם. היא לא בודקת כל שנה את כל הגופים הנתמכים. היא לא יכולה לעשות זאת.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני מציע שבועדת החוקה, שאני מקווה שהחוק הזה יגיע אליה, אנחנו נבחן את הסוגיה, כדי שכלהיטותנו לעשות צדק או סדר או למנוע כובדו כספי ציבור, לא ניצור את החזית של אותו בית שדיבר עליו חבר הכנסת מירוס, דהיינו פסאדה ריקה שמאחוריה אין תוכן.

החוק הוא טוב וצריך לתמוך בו. אבל אני עדיין לא יודע אם הוא כלי שלם ויעיל להשגת המטרות שאנחנו באמת רוצים.

היו"ר נ' מסאלחה:
תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק יסוד: משק המדינה (תיקון מס' 4), קריאה ראשונה. זו הצבעה מס' 1.

ה צ ב ע

כעד ההצעה להעביר את	
הצעת החוק לוועדה	— 23
נגד	— 3
נמנעים	— אין
ההצעה להעביר את הצעת חוק יסוד: משק המדינה (תיקון מס' 4) לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.	

היו"ר נ' מסאלחה:
אני קובע שהצעת החוק אושרה והועברה לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנתה לקריאה שנייה ושלישית.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):
אדוני היושב ראש, אני מבקש להוסיף את קולי להצבעה.

היו"ר נ' מסאלחה:
אדוני חבר הכנסת פרוש, האם אתה בעד או נגד החוק?
מנחם פרוש (אגודת ישראל):
נגד.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
אז יש ארבעה נגד.

קריאות:
— — —

היו"ר נ' מסאלחה:
אדוני חבר הכנסת פרוש, האם אתה בעד או נגד?
מנחם פרוש (אגודת ישראל):
לא משנה.

היו"ר נ' מסאלחה:
לא משנה.

היועץ המשפטי לממשלה. לצערי הרב, כשהבאנו אותם כדי לקבל החלטה בממשלה, לא יכלה הממשלה להתאחד, לא ראתה בזה עניין, והייתי אומר ששתי המפלגות הגדולות היו משותקות בגלל הבעיה של האיוון הקואליציוני.

הערב התאחדה הכנסת, ואני מקווה שכרוב, כדי לחוקק את החוק הזה. אני מברך על היוזמה. אני רק רוצה לומר ליוזמים: אחד הרברים שצריך לכלול במסגרת החקיקה בקריאה שנייה ושלישית הוא קביעה מפורשת, לא רק שתהיה ביקורת, וזה דבר נחוץ ודרוש, אלא שייקבע הכלל שכל הקצבה מן הסוג הזה תהיה על-פי כללים שווים, גלויים ומפורסמים, הנותנים לכל אחד אותה זכות בדיוק, בלי יוצא מן הכלל. ואנחנו נוציא מתחת ידנו דבר חקן ומתוקן שנחוץ לכולנו כדי לנקות את האווירה הציבורית.

אני, כמובן, אתמוך בהצעת החוק.

היו"ר נ' מסאלחה:
תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת מיכאל בריזה. הוא איננו. רשות הדיבור לחבר הכנסת מרדכי וירשובסקי, אחרון הדוברים.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, אין ספק שיש לתמוך בהצעת החוק הזאת. היא מעידה, כעצם העובדה שאנחנו מביאים אותה לאישור, על הרמה הנמוכה של היחס של הממסד, הממשל והמפלגות הפוליטיות אל כספי הציבור. אני חושב שבמדינה מתוקנת לא היה צורך בחוק כזה. אבל אנחנו לא מדינה מתוקנת, ולכן אנחנו זקוקים לו מאוד.

אני רוצה להצביע רק על דבר אחד: הרי עיינו נשואות כועס ובביקורת קשה אל מוסדות הדת במדינה, או למוסדות קווי-דתיים או מעין-דתיים, שקיבלו כסף רב. אבל המדינה מקציבה סכומים גם למוסדות אחרים, למוסדות אמנות ותרבות, מוסדות ראויים ביותר, ואנחנו צריכים לבדוק האם החוק הזה לא יהווה חגורה הדוקה מדי לכל מיני גופים שהיינו רוצים להקצות להם כסף, והדקדקנות והבדיקה כיצד הם מוציאים את הכסף הן בלתי אפשריות.

ולכן צריך מאוד להזהר, ואני חושב שאנחנו צריכים בדיונים לקראת הקריאה השנייה והשלישית לבדוק היטב את סעיפי החוק.

ראובן ריבלין (הליכוד):
יש גם מוסדות קווי-תרבותיים.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
נכון, אני מסכים אתך. יש גם קווי-פוליטיים ומפלגתיים. אני מסכים אתך.

ראובן ריבלין (הליכוד):
גם קווי-תרבותיים הם פוליטיים.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
גם בזה אני מסכים אתך. אני למשל רוצה לשאול: הרי במסגרת הזאת יקבל גם תיאטרון "הבימה" הקצבה. גם התזמורת הפילהרמונית תקבל הקצבה. הסכומים שהגופים האלה מקבלים מהמדינה הם מזעריים. אם מוסד כמו "הבימה" או התזמורת הפילהרמונית, או האופרה, יקבלו 5% מתקציבם כתמיכה מהמדינה, האם גם אז צריך המוסד של ביקורת המדינה לבקר אותם? האם המוסד לביקורת המדינה בנוי באמת לעשות ביקורת על כל גוף שיקבל במסגרת זו איזו תמיכה מן המדינה?

ה. הצעת חוק פיצויי פיטורים (תיקון מס' 15), התשנ"א — 1991*

(קריאה ראשונה)

להפעיל את מה שצריך להפעיל בגילים נמוכים יותר. אני הייתי נוטה לרדת עד לגיל 8-9, ולא מעבר לזה. נדמה לי שזה אינו מצריך הפעלת חוק פיצויי פיטורים בהתאם למה שמקובל בעת לידה, אבל זה נושא שיש לדון בו בוועדה בניתוח.

החקיקה כשלעצמה חיונית מאוד, ואני אתן את ידי כדי שהיא תמשיך ללכת במהלך החקיקה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת אלי בן-מנחם — איננו. חבר הכנסת אלי דיין — איננו. רשות הדיבור לחבר הכנסת יצחק לוי, ואחריו — לחברת הכנסת אורה נמיר. האחרון — חבר הכנסת שבח וייס.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לברך את חבר הכנסת אברהם פורז על יוזמת החקיקה שלו. אני חושב שהחוק הוא חשוב, ואני מקווה שהוא יעורר אימוץ.

קודם כול אני רוצה לומר, שעל-פי ההשקפה היהודית זו מצווה גדולה וחשובה לאמץ ילדים, עד כדי כך שחז"ל התבטאו, ש"כל המגדל יתום בתוך ביתו כאילו ילדו". כלומר, ההלכה מתייחסת לילד מאומץ ממש כאילו הוא ילדו הטבעי, עם ההשלכות הנובעות מכך; לא עם כל ההשלכות, אבל עם חלק מההשלכות הנובעות מכך.

כניגוד לדעתו של חבר הכנסת מירום, אני לא רק שלא הייתי מוריד את הגיל, הייתי מנסה אפילו להעלות אותו קצת. כיוון שיש קושי אמיתי במציאת משפחות לאמץ ילדים גדולים. רוב המשפחות המאמצות רוצות חינוקות ומחפשות אחר תינוק. קשה לבוא ולשכנע משפחה לאמץ ילד גדול, בגיל שמונה, תשע, עשר, 13, ואפילו עד גיל 15. הקושי הוא רב מאוד והאתגר החינוכי הוא קשה מאוד, ולכן המשפחות נרתעות מכך. אני הייתי הולך להקל עד כמה שניתן כדי לעודד משפחות לאמץ ילדים גדולים. לכן יש אפילו לשקול להעלות את הגיל ולא להגביל אותו. צריך לבחון בוועדה, יחד עם השירות למען הילד, עד איזה גיל נמסרים ילדים לאימוץ, ואולי ללכת עד אותו גיל. ההשקעה שצריכה המשפחה להשקיע באתגר החינוכי הגדול הזה היא השקעה דומה ואף גדולה יותר מאשר בעת לידה, ללא שום ספק.

חגי מירום (המערך):

קשה לי לראות מצב, שבו לגבי ילד נורמלי יש צורך בהתפטרות מעבודה כדי לקבל אותו הביתה.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת מירום, שילדים בגיל זה שהולכים לאימוץ הם ילדים שעברו גלגולים רבים. לא תמיד הם היו במסגרות מסודרות, לא תמיד הם ביקרו בבתי-ספר, לא תמיד אפשר לשלב אותם באופן מיידי בכיתות רגילות. לפעמים צריך טיפול פרטני ממש כדי להחזיר אותם לחברה, ולפעמים זה צורך חודשים רבים והרכה כוחות. לפעמים יש הפרעות משמעת חמורות, וצריך הרכה כוחות.

אני אפילו חשבתי לכתוב פה שהחוק הזה, מגיל מסוים, לא יחול רק על האם אלא גם על האב, מכיוון שאולי בגיל מסוים אין הבדל בין אם לאב, אבל כל הדברים האלה, כמובן, יתבררו בוועדה.

אני מברך על החקיקה, וודאי שאתמוך בה.

היו"ר נ' מסאלחה:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, חוק פיצויי פיטורים (תיקון מס' 15), התשנ"א — 1991, קריאה ראשונה. יביא את החוק חבר הכנסת אברהם פורז. בבקשה.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כדי לחסוך זמן אני אגמק מהמקום. מדובר בהצעת חוק שמטרתה להשוות את מעמדה של אם מאמצת לאשה שילדת ילד. היום המצב הוא שאשה יכולה להתפטר ממקום עבודתה לאחר אימוץ רק אם גיל הילד הוא עד תשעה חודשים. מסתבר שלאמץ ילד מבוגר זה הרבה יותר מסובך ויותר קשה מאשר לאמץ ילד צעיר. לפיכך הצעת החוק מטרתה לאפשר התפטרות ממקום העבודה תוך קבלת פיצויי פיטורים גם למי שמאמצת ילד מבוגר יותר, עד גיל שלושה-עשרה.

הצעת החוק איננה דבר גדול, אבל היא פותרת מקרים מספר בשנה, וגם זה חשוב.

אני רוצה להודות ליושבת-ראש ועדת העבודה והרווחה חברת הכנסת אורה נמיר שהזדוזה והביאה את הצעת החוק במהירות.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים לדיון. הדיון הוא במסגרת של חמש דקות לכל חבר כנסת. ראשונה — חברת הכנסת נאוה ארד. היא איננה. חבר הכנסת אברהם בורג איננו; חבר הכנסת רן כהן איננו; חבר הכנסת יאיר צבן איננו. חבר הכנסת גדליה גל, בבקשה, אחריו חבר הכנסת חגי מירום.

גדליה גל (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה לציין בהערכה את הרגישות שגילה חבר הכנסת פורז לאמאצי ילדים שגילים עולה על תשעה חודשים. ואף שאנחנו לא נתקלים במקרים רבים כאלה, גם המעטים שעושים את האימוץ הזה ונדרשים — או נדרשות — להתפטר ממקום העבודה, ראויים לחשומת לב. הפעם אני רוצה לברך את חבר הכנסת פורז. לא תמיד אני אוהב את הצעות החוק שהוא מביא, אבל הפעם הוא קלע מאוד למטרה. אין ספק שכל שהאימוץ נעשה בגיל מבוגר יותר, הקשיים גדולים יותר, ואם יש הצדקה לתת פיצויים לאם מאמצת, ודאי שבגיל המבוגר הם נדרשים יותר. ייתכן שגיל 13 הוא גבוה מדי, וראוי שהדבר הזה ייבדק פעם נוספת. אני אצביע בעד החוק בנפש חפצה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת חגי מירום. אחריו — חבר הכנסת אלי בן-מנחם, חבר הכנסת אלי דיין, חבר הכנסת יצחק לוי.

חגי מירום (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מחייב מאוד את החקיקה שחבר הכנסת פורז מוביל אותה בעניין זה. בשורת חוקים נחוץ לנו להשוות מעמד של ילד מאומץ לזה של ילד טבעי. זה מובן לגמרי, שקבלת ילד כזה כמוה כהולדת ילד, וצריך לטפל בו.

אני חושב שגיל 13 הוא גיל גבוה, ואין צורך, לפי דעתי,

* (רשומות (הצעות חוק, חוב' 2049).

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, רשימת הנואמים סגורה. רשות הדיבור לחברת הכנסת אורה נמיר, ואחריה — לחבר הכנסת שבח וייס.

אורה נמיר (המערך):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, גם לי אין הזדמנויות רבות לכרך את חבר הכנסת פורז על יזומה בחקיקה. כי ברובם של המקרים אנחנו חלוקים, אבל אני עושה זאת ביותר מאשר חפץ לב. יודע חבר הכנסת פורז, שיש קשר ישיר בין הערכת החוק ובין המהירות שבה הבאנו אותו לדיון, ואני כבר מתחייבת, שנעשה הכל כדי להעביר אותו בוועדה בהכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

כפי שאמר המציע, בחוק מוצע שמי שקיבלה ילד עד גיל 13 לאימוץ והתפטרה בתוך תשעה חודשים כדי לטפל בו, תהא זכאית לפיצויי פיטורים. אני רוצה לומר כאן לחבר הכנסת חגי מירום — אומנם הוא יצא: אני אינני חושבת שהבעיה היא שלא רוצים, יש גם בעיה כזאת. יש היום מחסור עצום בילדים לאימוץ. במיוחד בילדים יהודים.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
בתינוקות יש מחסור.

אורה נמיר (המערך):

גם בגדולים. אני מכירה את הנושא מקרוב, לכן אני אומרת זאת. אני מכירה את זה גם משום שהוועדה מטפלת בנושאים האלה וגם משום שלאחרונה טיפלתי בפניות רבות מאוד של הורים שרצו לאמץ ילדים, בכלל זה הורים שהיו מוכנים לאמץ ילדים בגיל מבוגר יותר בתנאי שייתנו להם ילד לאימוץ.

ככל שעולה הגיל, הקליטה של הילד בחיק משפחה חדשה הולכת ונעשית סבוכה יותר ומורכבת יותר, ולכן ככל שעולה הגיל, חייבים לתת לאותה אם את מירב הסיוע כדי שתוכל לעשות זאת כהלכה, כי אז זה קשה גם לילד וגם לאם.

לכל אשה יש זכות, עם הלידה, בתוך תשעה חודשים מיום שילדה, להתפטר ולקבל פיצויי פיטורים. הוא הדין בעובדת שקיבלה לאימוץ ילד והתפטרה לפני שמלאו לו תשעה חודשים על-מנת לטפל בו, ובכלד שניתן צו אימוץ, בין לפני ההתפטרות ובין לאחריה. המחוקק יצא מתוך הנחה, שרק לגבי אותה חקופה שהילד הוא בגיל הרך יש הצדקה להתפטרותה של האם ולקבלת פיצויי פיטורים, אך, כפי שצינתי קודם לכן, יש מקרים שאמהות נאלצו להתפטר בשל המאמצים שהיה עליהן להשקיע כאשר אימצו ילד מבוגר יותר. לכן, יש להקנות לאם המאמצת את הזכות להסתגל לילד המאומץ, וכי-זמנית לאפשר את הסתגלותו של הילד לאם ולמשפחה החדשה, גם אם הילד אינו תינוק. החוק המוצע מקנה לאשה המאמצת עד גיל 13 אותן זכויות שיש לאשה הילדת בלידה רגילה.

והערה אחרונה. לחבר הכנסת יצחק לוי: לטוב אין גבול. לכן אני מציעה: בראו נלך הפעם הזאת עד גיל 13. נראה כיצד זה עובד, נשמע גם כדיונים בוועדה מה הם הנתונים לגבי ילדים בגילים גבוהים יותר המצויים לאימוץ והורים מוכנים לאמץ אותם, ולפי זה נשקול.

אחרי הכול, אנחנו רוצים לתרום, ככל האפשר, ולא להכביד יתר על המידה בנושא עלות העבודה, במיוחד כאשר מדובר בנשים. אנחנו הגענו — ואני אומרת את זאת כאשר וכמי שלוחמת כל הזמן על מעמד האשה ולקידומה כעבודה — לאיזה גבול שהוא, שזכויות המגיעות בדיון ובצדק לנשים יוצרות בעיות קשות מאוד במקומות העבודה.

כדי להגן על נשים כדי שתוכלנה להמשיך ולעבוד, אנחנו כאן במקרים מסוימים הולכים על חבל דק מאוד. זה תלוי בנו אם נוכל לעשות זאת תוך שיקול דעת ותבונה.

לכן אני מציעה שנלך קודם כול לשלב המוצע על-ידי חבר הכנסת פורז ולאחר מכן אני מקווה שנוכל, אם נמצא לנכון, גם להרחיב. תודה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה.

רשות הדיבור לחבר הכנסת שבח וייס, ואחרי — לחברת הכנסת שושנה ארכלי-אלמזלינו.

שבח וייס (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כל חקיקה שתחוק את מעמד האשה, כל חקיקה שתשפר את תנאיהן של נשים, כל חקיקה שתעשה צדק רב יותר צריכה לקבל את ברכת הבית הזה.

בשנת 1950 נחקק חוק שוויון זכויות האשה. זה היה חוק עקרוני והתמצית החוקתית שלו היתה ביטוי לאידיאולוגיה שהיתה נפוצה אז. אלא שהיה פער גדול מאוד בין האידיאולוגיה לבין המימוש שלה.

אחת הדוגמאות שהן בכסים הפער הזה הביאה לפנינו יושבת-ראש ועדת העבודה והרווחה, חברת הכנסת אורה נמיר, הידועה בבית הזה כלוחמת עשויה ללא חת בשאלות האלה, והיא עושה לא אחת ויתור כשטח כדי שלא להגיע למצב שאינטרסים כלכליים ימגרו את הכוונות הטובות של המחוקק.

הרבה הצעות חוק באותו סגנון. של חברת הכנסת שושנה ארכלי-אלמזלינו, של חברת הכנסת שרה דורון, של חברות וחברי כנסת אחרים, כמו הדוגמה של חבר הכנסת אברהם פורז, מנוסחות בזוויות יתירה משום שהן משקפות את האווירה בארץ, שפועל היא אחת לאין שיעור מן האידיאולוגיה.

במובנים רבים מאוד הנשים והאמהות בישראל, ובעיקר הנשים והאמהות העובדות בפועל, בשדה, בשטח, הן עדיין מופלות. אם נביא בחשבון שאשה עובדת ממשכה להיות אם, רעיה ולעתים גם סבתא וגם עובדת בביתה, אם משהו היה מסוגל לבדוק באופן יסודי, היה מגיע למסקנה שכל אשה עובדת, עובדת לאין שיעור יותר מבעלה או מגבר מקביל במקצועו או בתפקידיו.

לכן אני מברך את חבר הכנסת פורז על היוזמה. אני אתמוך בהצעת החוק.

אני מודה ליושבת-ראש ועדת העבודה והרווחה שהאיצה עוד תאץ את ההליך ותביא אותו לגמר. זו תהיה חקיקה סוציאלית חשובה מאוד, ומתכות לנו עוד רבות כמותה. תודה על היוזמה ותודה על ההמרה. כאמור, אני אצביע בעד.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. אחרונת הדוברים בדיון זה חברת הכנסת שושנה ארכלי-אלמזלינו, בבקשה.

שרה דורון (הליכוד):

סליחה, אדוני היושב-ראש, גם אני ביקשתי.

היו"ר נ' מסאלחה:

לא רשום, אבל אתן לך רשות הדיבור. אם את אומרת שנרשמת, אני מאמין לך. בבקשה, חברת הכנסת ארכלי-אלמזלינו.

בעניין ההבדל בין הורים כילוגיים לבין הורים מאמצים יש לעתים קצת דעות קדומות. ואני חושבת שצריך להילחם בהן ולעודד את נושא אימוץ הילדים.

כל ילד שגדל במוסד, ולו גם הטוב ביותר, כפי שאמרה, בצדק, חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמולינו, תנאי ישתנו לחלוטין אם יהיה לו בית. בוודאי בית עדיף ממוסד.

כולנו נתקלים בפניות רבות בנושא האימוץ. לראבונאי אין די תינוקות לאימוץ ואנחנו צריכים לעשות כל שאפשר כדי שמקסימום ילדים ישראלים יאומצו על-ידי הורים הרוצים לאמץ.

אני חושבת על הטרגרדיה של אותו זוג שאימץ תינוקת מכרזל, ואחרי שטיפחו אותה ואהבו אותה ונקשרו אליה נפשית, בגלל חוקים שונים ואי-בהירות משפטיות הפסידו אותה. זה שבר נורא, שישאיר את אותותיו לכל החיים, גם אם יקבלו או קיבלו ילד אחר לאימוץ.

מתוך שיחות רבות שלי עם נציגי המוסדות העוסקים באימוץ אני יודעת שקיים גבול הגיל למסירת תינוקות להורים מאמצים. יש בכך צדק מסוים, כי הם חושבים שתינוק זקוק להורים צעירים. אבל קורה אצל זוגות רבים שהם עדיין מקווים שייולד ילד טבעי, או עסוקים בהתבססות, או יש להם סיבות אחרות, וכשהם מגיעים כבר להחלטה לאמץ הם עברו את קו הגבול, ומשרד העבודה והרווחה לא מוכן לתת להם תינוק. אז בוודאי טוב שאנחנו נעודד אותם בכל הדרכים האפשריות לאמץ ילד מבוגר יותר.

אני יודעת שיש ילדים בני ארבע וחמש שאפשר למסור אותם לאימוץ. תוך עידוד ומתן הקלות. אני לא כל כך משוכנעת שיש ילדים הנמסרים לאימוץ בגיל 13. לי לא ידוע מקרה כזה. זה בוודאי ייבדק בוועדה, אם יש בכלל ילדים בגיל כזה הנמסרים לאימוץ. כי זה נראה לי גיל קצת גבוה לאימוץ. אין זה מונע להמוך בכל הלב בהצעת החוק, ואני חושבת שטוב שבזמנים כעיתיים הכית מתלכד סביב חוק אנושי מאוד.

בניגוד לידידי חבר הכנסת שבח וייס, אני לא רואה כלל בחוק זה נושא של מעמד האשה. אני רואה בו חוק של הורות, של רצון טבעי מאוד להיות הורה. לכן אני תומכת בחוק, וכמובן, אצביע בעדו.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):
חברת הכנסת דורון, הרשי לי הערה.

שרה דורון (הליכוד):
כן, בבקשה.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):
יותר מאשר רגשות של הורה, זה חוק של טובת הילד. זה הנושא העיקרי.

שרה דורון (הליכוד):
את זה אני מקבלת — של הילד ושל שני ההורים. זה לא נושא של מעמד האשה.

היו"ר נ' מסאלחה:
תודה רבה.

חבר הכנסת פורז, אני מבין שאתה לא רוצה להשיב.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
אני מודה מאוד לכל המבכרים.

שושנה ארבל-אלמולינו (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אף אני מצטרפת לברכות לחבר הכנסת אברהם פורז על יוזמתו בהגשת הצעת החוק, שבאה להקנות לכל אשה ואם מאמצת את הזכות לפיצויי פטורים. אף אם אימצה ילד בגיל 13, ואם עזבה את עבודתה בתוך חשעה חודשים מיום האימוץ.

ההצעה הזאת היא מאוד מאוד צודקת. אבל אני רוצה לספר לך, חבר הכנסת פורז, ואני רוצה לספר לבית, שהיתה תקופה שבה לא היו לאם המאמצת כל זכויות. בהיותי בתפקיד יושבת-ראש ועדת העבודה בכנסת, בשנים 1969 — 1977, יזמנו את התיקון הראשון, להקנות זכות לאם מאמצת לחופשת לידה ולדמי לידה. אומנם אם כזאת איננה הרה, איננה יולדת, אבל אנחנו הקנינו לה את הזכויות האלה כי ראינו בכך צדק ממש לגבי אותה אשה. אלוהים לא חנן אותה והיא לא יכלה ללדת, אבל היא מאוד רצתה בילד ולא היתה שום סיבה שהממשלה או חברי הכנסת יתנגדו להצעה הזאת של הקניית זכויות לאם מאמצת כמו לאם טבעית.

זו היתה ראשית הדרך שאנו התחלנו בה בעניין זה. אני רוצה לציין בהערכה, שאם תפסת כאן נקודה מאוד רגישה, תבוא על הברכה.

אני רוצה להגיד מדוע אני תומכת בהצעת החוק. קשה יותר לאמץ ילדים גדולים מאשר תינוקות. הורים המוכנים לאמץ ילדים גדולים אינם רבים גם-כן. כאמור, הרבה יותר קל לאמץ ילד בגיל צעיר, בן חודשים מספר, כי הוא מתרגל מייד להורים, מסתגל אליהם ומתייחס אליהם כאילו הם הוריו הטבעיים. לא כן ילד בגיל 13, בגיל בר-מצווה, שכבר עומד על דעתו ויודע שאלה אינם הוריו הטבעיים והם מאמצים אותו.

הורים כאלה, אשה כזאת שלוקחת על עצמה את המשימה הכבדה לאמץ ילד בגיל מבוגר יותר, צריך לעודד אותה. היא תצטרך לעזוב מקום עבודה ולהיות עם הילד הזה כדי לעזור לו ולהקל עליו להסתגל לבית החדש. המלאכה איננה קלה.

משום כך, ההצעה היא חיובית בהחלט. אני חושבת שתוך כדי הדיונים בוועדה אפשר לדרוש מהרשויות העוסקות בנושא הזה של האימוץ פרטים על התפלגויות ועל מספרים, מה ההיקף של משפחות שרוצות ילדים בגילים שונים וכדומה. אני חושבת שככל שגילו של ילד גבוה יותר, כך המלאכה קשה יותר, ולכן צריך לעודד יותר את המשפחה לאמץ ילד כזה. ילד הנמצא במוסד או ילד המתקבל לבית, אלה דברים שונים בהחלט. בבית מרעפים עליו אהבה וחום. אפילו אם זה ילד קשה, שבמשך השנים לא היו לו הורים כלל והוא לא ידע חום של אם ואב, צריך לעשות הכול כדי שיוכל לגדול כילד טבעי ונורמלי.

הצעת החוק ראויה בהחלט לברכה ולהערכה. אם יש עוד נושאים שצריך להשוות בהם את האם המאמצת לאם הטבעית, יש לעשות זאת. תודה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה רבה. רשות הדיבור לחברת הכנסת שרה דורון, בבקשה.

שרה דורון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, תודה רבה שאפשרת לי, למרות האיהבה, לומר משפטים מספר בנושא שאני חשה כי הוא חשוב וגישת הציבור אליו לא תמיד נכונה.

נגד — אין
נמנעים — אין
ההצעה להעביר את הצעת חוק פיצויי
פטורים (תיקון מס' 15), התשנ"א — 1991,
לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר נ' מסאלחה:

שמונה בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובע שהצעת
החוק אושרה והועברה לוועדת העבודה והרווחה להכנתה
לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את
הצעת החוק לוועדה

— 8

ו. הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 36), התשנ"א — 1991*

(קריאה ראשונה)

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, אנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום: הצעת
חוק העונשין (תיקון מס' 36), התשנ"א — 1991, בקריאה
ראשונה. יביא את החוק כבוד שר המשפטים, בבקשה, אדוני.

שר המשפטים ד' מרדור:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד להביא לפני
הבית לקריאה ראשונה את הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 36),
התשנ"א — 1991. אסביר את עיקרי ההצעה במידת הקיצור
הנדרשת והמתאימה לקריאה ראשונה, כלי להיכנס
לפרטי-פרטים. אם חברי הבית יאשרו את ההצעה ויעבירה
לוועדת החוקה, נוכל לדון שם בפרטים. אם ישאלו אותי, אוכל
בתשובתי להשיב על פרטים גם בדיון זה.

הצעת חוק זו עוסקת בעיקרה בעבירות של נשק. הצעת
החוק מכוונת לריכוז העבירות בנשק חס כדבר חקיקה אחד
ולצמצום הפיצול הקיים בין עבירות בנשק על-פי חוק כלי
הירייה לבין עבירות בנשק על-פי חוק העונשין. המגמה
בהצעת החוק הזאת, שאנו מביאים כאן בפני הבית, היא
להותיר את חוק כלי הירייה בעיקרו להסדרת הרישוי של כלי
הירייה, ואילו את מרבית העבירות בנשק לכלול בחוק העונשין.

נושא אחר בהצעה הוא סחר בנשק. כיום עבירות של סחר,
ייצור, ייבוא וייצוא נשק מעוגנות רק בחוק כלי הירייה, ועונשן
שנת מאסר אחת, זה הכול. המצב הזה נראה לנו אבסורד גמור.
היות שעבירות של סחר בנשק, לצורותיהן השונות, הן
העבירות החמורות ביותר בין עבירות הנשק, ואין לכך ביטוי
בעונש שהמחוקק קובע להן. לא זו אף זו, בשל עבירות של
החזקת נשק ונשיאתו שלא כדין צפוי אדם לעונשים כבדים
הרבה יותר מאשר על סחר בנשק, והדבר הזה איננו מתקבל על
הדעת.

אנחנו מציעים לתקן ולקבוע בחוק העונשין עבירות סחר
בנשק, הכוללות גם פעולות של ייצור, ייבוא וייצוא נשק,
שעונשה 15 שנות מאסר. בדרך זו ניצור סולם מדורג של
ענישה, שיש אתו היגיון, לגבי עבירות הנשק. בסולם זה הסוחר
בנשק שלא כדין, דינו — 15 שנות מאסר, הנושא או מוכיל
נשק שלא כדין, דינו — 10 שנות מאסר, והמחזיק נשק שלא
כדין, דינו — שבע שנות מאסר. 15 שנה, 10 שנים ושבע שנים,
לפי החומרה של העבירה — סחר בנשק, נשיאת נשק או
החזקת נשק — כל אלה שלא כדין.

מטרה נוספת של התיקון שאני מתכבד להביא בפני הבית

* רשומות (הצעות חוק, חוב' 2050).

הינה הסרת עיוות בחוק הקיים. מי שמחזיק בנשק או נושא
נשק, אשר קיבל בשעתו רשיון להחזיק אותו אך לא שילם את
האגרה לחידוש תוקפו של הרשיון, צפוי היום, לפי סעיף 144
לחוק העונשין, לשבע שנות מאסר בשל החזקת נשק שלא כדין,
או לעשר שנות מאסר על נשיאתו שלא כדין. אנחנו מציעים
להפוך את העבירה הזאת לעבירה טכנית, להוציא אותה מגדר
חוק העונשין ולקבוע אותה כעבירה על-פי חוק כלי הירייה
ולקבוע בצדה את עונשה: שישה חודשי מאסר.

אני מבקש להבהיר מיד, שכל מקרה שבו יפוג תוקפו
הרשיון להחזקת נשק מטעם אחר — כגון שהופקע בידיו
הרשות — המחזיק בנשק, אחרי שהופקע רשיונו בדרך זו,
ייכנס לגדר העבירות החמורות שבסעיף 144 לחוק העונשין.
אבל לא יהיה כך לגבי מי ששכח לחדש את הרשיון ולשלם את
האגרה. זה נראה לנו עיוות, שיש מקום לתקן אותו.

חידוש נוסף בהצעה המובאת היום בפניכם הוא ביטול
הצורך ברשיון לנשיאת מכל של גז מדמיע. לאחר שקילת
הנושא הזה לפרטיו הטכניים והמשפטיים הגענו למסקנה, כי
לגבי סוגים מסוימים של מכלי גז מדמיע — שהגדרנו אותם
במפורט — שהנוק הפיסי העלול להיגרם כתוצאה מהשימוש
בהם הוא מועט ושמשמשים את הפרט להגנה עצמית — ראוי
לכטל את דרישת הרשיון.

אינני רוצה לטעון שאנחנו פותרים פה את בעיית ההגנה
העצמית, אינני רוצה לטעון שמכל גז מספיק תמיד להגנה
עצמית, אבל, לצערי הרב, בחברה שהאלימות בה איננה תופעה
נדירה כל כך — בין על רקע לאומי, כפי שזה נקרא, ובין על
רקע פלילי רגיל — אני חושב שראוי לאפשר החזקה של כלי
הזה גם בלי דרישת רשיון, אינני מחייסם כאן למדיניות של
מתן רשיונות לפי חוק כלי הירייה, שהיא שאלה נכבדה אחרת.

הצעת החוק הזאת עוסקת גם בעבירות הסכין. אדוני
היושב-ראש, אינני צריך לפרט לפני חברי הבית הנוכחים כאן
בשעה מאוחרת זאת את התופעות הקשות שאנחנו עדים להן
בתקופה האחרונה, תקופה שבה הפך השימוש בסכין נפוץ
יותר, והוא משמש לפגיעה בעיקר ביהודים על-ידי טרוריסטים
מנוולים — לפעמים לא רק ביהודים, אלא אפילו בחיילים, כמו
החירת שנרצחה היום בבית-לחם.

העבירות הנוגעות בשימוש בסכין בחוק הנוכחי,
שהגדרתן לקוחה עוד מפקודת החוק הפלילי מ-1936, ניסוחן
אינו בהיר דיו. יש הגדרות מסורבלות מדי לטעמנו למונחים

מציעים לבטל אותו; מבחינה שנייה, הסמכות מתייחסת היום רק לחיפוש באדם ולא לחיפוש בכלי רכב. אנחנו מציעים להסמין שוטר ובעלי חקירות אחרים, לכתוב, לערוך חיפוש בכליו או בגופו של אדם, לא כל אדם אלא אדם שיש למחפש כדון חשד שהוא נושא סכין שלא כדון, ולערוך חיפוש ברכב כשיש למחפש חשד שמוחזק בו סכין שלא כדון. את הסמכות הזאת אנחנו מציעים לתת במסגרת חוק סמכויות חיפוש בשעת-חירום (הוראת שעה), התשכ"ט — 1969.

אני רוצה לומר לחברי הבית בגילוי לב גמור, כי בדרך כלל אני נגד הענקת סמכויות רבות למשטרה. אני בדרך כלל בעד צמצומן. אני נגד החמרת הענישה. בדרך כלל אני בעד הקלתה. אני חושב שאנחנו מחמירים ביותר בענישתנו בחוק העונשין שלנו. אני גם אינני נמנה עם המאמינים שתוקן חוק לבדו פותר בעיות. אבל בזמנים המיוחדים האלה נדמה לי שצריך לקבוע את ההוראות המוצעות כאן, מתוך תקווה שבעבור זעם או כאשר התופעות האלה תחלוףנה מתוך עולמנו נוכל לחזור לנורמה הטובה יותר, ואז ייתכן שנוציג שוב שינוי בכיוון שבחברה רגילה, אולי במרכז-אירופה, רצוי גם היום. אנחנו לא חיים במרכז-אירופה, אנחנו חיים כאן. הסכימות משתוללות, יש עבירות נשק חמורות ולכן לא מצאנו דרך אלא להציע את ההחמרות והשינויים האחרים, שאינם כולם לחומרה, שהצעתנו כאן.

אנחנו מציעים עוד הצעה אחת שאיננה נוגעת לכל מה שאמרתי עכשיו, והיא הסעיף הראשון בהצעתנו. אני רוצה להסביר אותה: היום, על-פי החוק, כתוב בחוק העונשין שאם נקבע בחוק מאסר או קנס לחלופין רשאי בית-המשפט להטיל אחד מהם או שניהם כאחד. כן כתוב שכשנקבע בחוק מאסר ולא נקבע קנס רשאי בית-המשפט להטיל מאסר או קנס וכן הלאה. אנחנו מציעים לתקן אנומליה מסוימת ולהסמין את בית-המשפט בהוראות חוק אחת להטיל קנס נוסף על מאסר בשל עבירה שלגביה נקבע עונש מאסר בלבד, דהיינו: אם כתוב בחוק מאסר ולא כתוב בו קנס, עדיין יוכל בית-המשפט להטיל מאסר וקנס לפי דרך שימצא לנכון. האם יש כאן הכפלה של העבירה? — לכאורה אפשר לטעון שכן, אך לא זאת הכוונה. הכוונה שלנו היא שבית-המשפט יוכל למזוג משני סוגי הענישה, קנס ומאסר, ולא יהיה חייב להטיל — או מאסר או מאומה מפני שאיננו רשאי להטיל קנס.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אלה הם בתמצית עיקרי הצעת החוק שאני מתכבד להביא היום בפני הכנסת. אני סבור כי ההצעה מוצדקת בנסיבות הנוכחיות. חלקה מוצדק בכל נסיבות שהן. אני מאמין ומקווה שההצעה תסייע להתמודדות טובה יותר עם עבריינות בנשק ובסכנים, המאיימת על שלום הציבור בכל זמן ובמיוחד כימים אלה.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להעביר את ההצעה להכנה לקריאה שנייה ושלישית, לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת. תודה.

הי"ד נ' מסאלחה:

תודה, אדוני השר. חברי הכנסת, אנחנו מתחילים בדיון, במסגרת חמש דקות לנואם. ראשון הדוברים — חבר הכנסת יאיר צבן. איננו. חבר הכנסת חיים אורון, איננו. חבר הכנסת יצחק לוי, ואחריו — חבר הכנסת אלי דיין וחבר הכנסת אמנון רובינשטיין.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשפטים, בתחילת הדברים אני רוצה לומר שאנחנו נתמך בהצעת החוק. אני

"פגיון" ו"סכין". ההגדרות האלה הקשו לא מעט את מלאכת התביעה הכללית בהגישה כתבי אישום. אנחנו מציעים כאן הגדרות חדשות למונחים "סכין" ו"אולר", ומטרת ההגדרות האלה היא להבהיר את המצב המשפטי.

נוסף על כך אנו מציעים להחמיר את העונשים על עבירות בסכין. כדי שלא לשנות באשליות אני מודה שאינני בין המאמינים שהחמרת ענישה פותרת בעיות מסוג אלה שאנחנו ניצבים בפניהן. אין בכלל שום פוטנציאל של חוק אחד או של שרשרת חוקים שתפתור בעיות מיסודן, אבל אי-אפשר שלא להשתמש גם במכשיר החקיקתי וגם באמצעי של הגברת ענישה, כדי שיהיו גם הם אחד מהנדבכים בבניין או בחומה שאנחנו מנסים לבנות נגד האלימות הסכינאית הזאת.

כיום העונש על עבירה של ייצור, ייבוא או סחר בסכין הוא שלוש שנות מאסר. אנחנו מציעים להחמיר אותו לשבע שנות מאסר. העונש בגין נשיאת סכין שלא כדון היום הוא שנה מאסר אחת. אנחנו מציעים להחמיר את העונש ולהעמידו על חמש שנות מאסר.

ההצעה כוללת החמרה נוספת בסוגיית העבירות בסכין והיא לעניין נשיאת אולר, כהגדרתו בחוק המוצע. נשיאת אולר כהגדרתו בהצעת החוק איננה ענישה כיום על-פי חוק העונשין. על-פי הצעת החוק נשיאת אולר תהיה ענישה בנסיבות שבהן תוכל התביעה להוכיח, ועליה חובת ההוכחה, שהאולר נישא שלא למטרה כשרה. אני מדגיש, יש פרומפציה, יש הנחה גם בחוק היום לגבי מי שנושא סכין מסוג מסוים ועליו חובת ההוכחה שהמטרה היא כשרה. לא שינינו זאת. לגבי אולר קבענו את העבירה, אבל חובת ההוכחה היא הפוכה. מכיוון שאולר נישא על-ידי אנשים למטרות רבות אחרות, בפיקניק, בטיול והכל מיני מטרות, קבענו פה שלא תהיה הנחה שמי שנושא אולר מתכוון לעשות בו מעשה לא כשר. חובת ההוכחה שהמעשה לא כשר תהיה על התביעה, שתצטרך להוכיח זאת בכל דרך מקובלת להוכחה, בהודאה ישירה, בעדים, על-פי הנסיבות וכן הלאה.

אנחנו נוטים לתקן הגבלה ארכאית, שאני לא בטוח אם חברי הבית ערים לה, הקיימת גם היום בחוק העונשין, ולפיה עבירות בסכין לא יחולו באזורים מסוימים בדרום-הארץ. חשבו שיש אזורים מסוימים בהם יש שבטים שאצלם נהוג ללכת עם סכינים באורך גדול יותר ולכן קבע עוד המנדטור הבריטי בזמנו — — —

אליקים העצני (התחיה):

בארישבע.

שר המשפטים ד' מרידור:

בארישבע והדרום. נכון, חבר הכנסת העצני. שם קבע המחוקק, וזה נשאר עד היום, שהעבירות האלה אינן חלות באזורים האלה בדרום-הארץ. נדמה לנו שהגענו למצב שבו החברה הישראלית כולה כבר יודעת את הנורמות של ההתנהגות ואין שום הצדקה לאבחנה בין דרום-הארץ לצפונה, או בין מערב-הארץ למזרחה.

הצעת החוק מרחיבה את סמכויות החיפוש בקשר לנשיאת סכין שלא כדון. גם פה אני מוכרח להודות שאנחנו הולכים בדרך הזאת בכלל ותופעות שהיינו עדים להן לאחרונה. כיום הסמכות לערוך חיפוש מוצמצמת בעניין זה משתי בחינות: ראשית, היום הסמכות הזאת נתונה, על-פי החוק, רק לממונה על תחנת משטרה. כך כתוב, ולא דווקא לשוטר המצוי במקום האירוע; אנחנו חושבים שהעניין הזה חסר היגיון ואנחנו

לכן אני מציע למתן כאן את מספר שנות המאסר, מכיוון שאני חושב שהאפקטיביות בין עשר ל-15 שנים, או בין 11 ל-15 שנים, או בין 12 ל-15 שנים, לא משתנה, והשופטים בין כך ובין כך — כך אני חושב — לא יגיעו למקסימום. צריך לתת לחוק הזה לרוץ קצת בכתימה משפט ולראות מה התייחסות השופטים.

אדוני שר המשפטים, יכול להיות שיש כאן כמה סעיפים שצריך היה להכניס אותם כהוראת שעה ולבחון אותם כל שנה. בעוד שנה או בעוד שנתיים הדברים ישתנו, וייתכן שיהיה צורך לבטל אותם. צריך לחשוב על כך ולראות כמה סעיפים כאן מחמירים במיוחד ולהכניס אותם כהוראת שעה.

היום סכין ואקדח, או סכין ורובה, הם בעיני כלי משחית שווים. אם תאמר שבאקדח אפשר להרוג כמה אנשים בצרור אחד ובסכין רק אדם אחד, הרי נוכחנו לדעת שבאותו סכין אפשר לרצוח ארבע נשים בלי לעצור, ובתוך שניות, או דקה וחצי, על כן הייתי מנסה כאן להשוות את מעמד הסכינאי למעמד האקדוחן, הנוהג שלא כדין. בהפחתת העונש בהצעה המוצעת לגבי נושא הנשק, ואולי קצת בהגדלת העונש לגבי הסכינאי. אבל שיצא מסר אחד ברור, והמסר שצריך לצאת: לדידנו הנשק הקר והנשק החם היום, בתקופה הזאת, שווים, מכיוון שבשניהם רוצחים אנשים, ורוצחים אנשים בכמויות. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:
תודה רבה.

אדוני השר, היושב-ראש לא מתערב בדיון. אילו ישבתי למטה, הייתי נוטל את רשות הדיבור. אבל לפי הדברים, גם של חבר הכנסת יצחק לוי, אני חייב להפנות את תשומת לבך ואת תשומת לב הכנסת. יש צמח שקוראים לו "עקוב", טעים מאוד, שהערכים מנסים, בחודשים פברואר-מרץ, להוציא אותו מהאדמה עם סכינים גדולות. על-פי החוק שלך, חצי מהנשים הערביות יהיו בכית-סוהר.

רשות הדיבור לחבר הכנסת אלי דיין — איננו: לחבר הכנסת אברהם בורג — איננו: לחבר הכנסת גדליה גל — איננו: לחברת הכנסת שולמית אלוני — איננו: לחבר הכנסת שחט — מוותר. רשות הדיבור לחבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (המערך):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשפטים, המניעים להבאת החוק הזה לדיון בקריאה ראשונה ברורים, ושר המשפטים הדגיש אותם, ואני חושב שטוב שהוא הדגיש אותם, משום שבבוא היום, כאשר יצטרך בית-משפט להשתמש בחוק הזה, הוא יזדקק לפרשנות. לא פעם אחת הוא יבוא וירד או יעלה אל "דברי הכנסת" ויביא בחשבון את הדברים, בוודאי את דברי ההנמקה של שר המשפטים.

מה שחשוב להדגיש הוא שזו תגובה, ואולי מידה מסוימת של מחאה, באמצעות חקיקה, נגד תופעה אימה ואכזרית של התפשטות הסכינות בהקשריה השונים. באותה מידה חשוב להדגיש, שבבוא יום השלום ייתכן שיהיו כמה וכמה חוקים שנצטרך לשנות, ואחד מהם יהיה גם החוק הזה.

זאת תהיה הכשורה המשפטית-החוקתית המתמשכת עם בוא השלום. אנחנו מדינה במצב חירום. לא פעם אחת היא מגעת עד דרגי מצב של מה שהאמריקנים קוראים *garrison state*, מדינת קסרקטין. בתוקף הנסיבות, ואנחנו נאלצים להחמיר בחקיקות.

חושב שמגמת ההצעה היא מגמה נכונה. אנחנו היום זקוקים לאותה הרחעה — ואני רוצה להצטרף לדברך — אף שאין בחקיקה די כדי למנוע או לתקן את המצב. לכן, מכאן אני רוצה להעביר מסר לממשלה, שהממשלה לא תראה את עצמה פטורה מלהמשיך ולעסוק בתוכניות אמיתיות שנוגעות לביטחון האזרחים כדי להביא לחיסול הטרור בארץ בסופו של דבר. כאן יש לנו עוד כלי אחד, עוד כלי עזר אחד, שאולי יביא להרתעה מסוימת, אבל לא להרתעה גדולה.

לעצם 'החוק אני רוצה להעיר שתיים-שלוש הערות, שאולי חלקן, ולפחות אחת מהן נובעת מבורות, אבל אולי תשכיל אותי. אני מבין שיש הבדל בין כלי ירייה לבין סכין לפחות לגבי ההגדרה של החוקה שלא כדין. בעוד שלגבי כלי ירייה יש תהליך של קבלת רשיון ולפני שמקבלים רשיון בוחנים את האדם, הרי שלגבי החוקת סכין הדבר הזה לא קיים היום. לכן לא מצאתי כאן הגדרה של החוקת סכין שלא כדין. כשאומרים "סכין שלא כדין" האם הכוונה היא שלא למטרה כשרה? כתוב בסעיף 186: "המחזיק סכין מחוץ לתחום ביתו או חצרו שלא למטרה כשרה". אני יודע רק על שתי מטרות כשרות להחזקת סכין: שחיטה ומילה. חוץ מזה אני לא מכיר כל-כך מטרות כשרות אחרות.

כאן אנחנו יכולים לשאול את עצמנו, אם ההגדרה כאן בעצם לא קצת משמיטה, אולי צריך לדון לפי אורך הסכין. למשל, אדם נושא סכין כדי לקלף תפוז, או נאמד את אורכו של הסכין ונאמד את דעת רוב חברות, באיזה סכין אנשים משתמשים כדי לקלף תפוז. אם נראה סכין שאורכו חצי מטר, נאמר שכבודאי הדבר הזה לא מיועד לקלף תפוזים.

שבח וייס (המערך):
לקלף פומלה.

יצחק לוי (המפלגה הרתית הלאומית):
בריוק.

כאשר תהיה ליד "באסטה" של אבטיחים ואדם יבוא עם סכין ארוך ויגיד לך: אני לוקח את הסכין כי אני בודק כל אבטיח. תהיה לך שוב בעיה להגיד אם המטרה כשרה או לא.

ויותר מכך, אני רוצה לשאול — זו, אגב, שאלה שחברי חנן העיר לי עליה תוך כדי הדיון: אומנם דיברנו אבל הקשבנו — מה עם סכין לצורך הגנה? האם זו הגנה כשרה או לא כשרה? האם אדם יוכל לטעון "אני מחזיק סכין לצורך הגנה" — באותה מידה שהוא מחזיק רובה או אקדח לצורך הגנה? אני חושב שיהיה בלתי אפשרי להתחיל לבקש רשיונות לנשיאת סכינים לצורך הגנה, אבל נצטרך להגדיר למה.

כך שסעיף 186 הוא בעיני כללי מאוד, לא מוגדר, ויכול ליצור מכשול גדול, בעיקר לתביעה, והקלה גדולה להגנה, כדי לצאת מהסעיף הזה. זו הערה אחת.

הערה שנייה שהייתי רוצה להעיר כאן היא יותר בגדר הבעת עמדה. אני חושב שיש החמרה גדולה מדי בנושא כלי הירייה והקלה בנושא הסכינים. כעיקרון, בעיני עונש של עשר שנים או 15 שנה זו אותו דבר. לדעתי, אדם לא יכול לאמור כדעתו, כלומר אין לו ככלל אומדן של ההבדל בין ישיבה במשך עשר שנים בכית-סוהר או 15 שנים. אם אנחנו אומרים שהיום החוק מדבר על שנה אחת — קפיצה משנה אחת ל-15 שנים, אני חושב שהיא איננה פרופורציונלית, בהחלט לא פרופורציונלית. אני מדבר על הסוהר או המיכא או המייצר נשק: יש פה קפיצה אסטרונומית ממש משנה אחת ל-15 שנים.

שיתמכו בהצעה הזאת. אני גם חוזר ואומר, שאפשר לדון על פרטיה בועדה ולתקן את הדרוש תיקון בדיון שם ולהביא אותה מושלמת עוד יותר לקריאה שנייה ושלישית אל המליאה.

חבר הכנסת יצחק לוי השווה או הקשה על ההשוואה בין פגיון או סכין לבין נשק חם, אקדח, רובה, ברור שאי אפשר לבקש רשימות לסכינים. ההבדל הוא, שסכין משמש בדרך כלל למטרות רבות מאוד, והמטרה החמורה מכולן היא הרג אנשים ופגיעה בגופו של אדם. אקדח, בדרך כלל, משמש למטרות פגיעה באנשים. לכן אי אפשר לבקש מאנשים רשיון לסכין שמביאים הביתה כדי לחתוך בו את הבשר או את הירקות או כדי לעקור מן האדמה ולהוציא מתוכה בצל או פקעת. אבל אפשר לבקש, וכן נהוג אצלנו — לא בארצות הברית, כידוע, לפי חוקתה — לחייב ברשיון אחזקת נשק, נשיאת נשק וכן הלאה.

חבר הכנסת יצחק לוי הצביע על סעיף פרובלמטי, סעיף 185 המוצע, הקובע כי אדם שסוחר, מייצר או מייבא סכין שלא נועדה לשמש במקצוע, במלאכה, בעסק, לצורכי בית או למטרה כשרה אחרת — דינו כן וכך. והשאלה היא מה זה "מטרה כשרה אחרת", והוא אפילו במידת הומור אמר, שהמטרות הכשרות היחידות שהוא מכיר לסכין הן מילה ושחיטה. הייתי מציע לו עוד כמה מטרות כשרות, למשל ניתוח, לא רק ניתוח המילה, אלא כל ניתוח אחר.

לצער, לא מצאנו פתרון טוב יותר מהפתרון הקיים היום בחוק. סעיף 186 בחוק הקיים אומר בדברים דומים. הוא אומר: הנושא סכין מחוץ לתחום ביתו או חצרו, במקום שעליו החילה הממשלה הוראות ספק זה בצו — זה נוגע לעניין הדרוש שהזכרתי קודם — ולא הוכיח שהסכין היתה דרושה לו למטרה כשרה, דינו — מאסר כך וכך.

חיפשנו דרך אחרת, לקבוע בדיוק מה הן המטרות הכשרות, והתחלנו לנסח אותן. הלכנו בסוף בדרך ביניים. כתבנו: מקצוע, מלאכה, עסק, צורכי בית, ושאלנו את עצמנו אם זו רשימה שהיא מספיק מכילה או מקיפה. ויצא, למשל, מכך, שאם תע"ש מייצר פגיונות בשביל צה"ל, הוא עובר עבירה על החוק, אז מה נכתוב, שבשביל ביטחון המדינה מותר לייצר סכינים? אפשר לכתוב "ביטחון המדינה" כמטרה נוספת. מי יגדיר עכשיו "ביטחון המדינה", וכן הלאה? כי זה לא מקצוע. צבא הוא לא מקצוע, הוא לא מלאכה, הוא לא עסק והוא לא צורכי בית. והיו דוגמאות נוספות.

לכן, לא מצאנו דרך אחרת מהדרך הכתובה היום בחוק, הלקוחה מהפקודה האנגלית מ-1936, כשדובר על מטרה כשרה, והשכל פתור את הבעיה הזאת, גם אצל התביעה הכללית וגם בבית המשפט. והגברת שהזכיר אותה יושב-ראש הישיבה, סגן יושב-ראש הכנסת נואף מסאלחה ידידי, שהולכת לחפש באדמה בסכין, או הילד שיוצא לפיקניק עם סכין, או מי שחותך את השווארמה, או מי שעושה כל מעשה אחר, ציד תח"מי — מטבע הדברים, אלה מטרות כשרות. אם יש בעיה, יצטרך לשאול: האם זו מטרה כשרה או לא, או להוכיח. לא מצאנו ביטוי שיכל את הכול, פרט לביטוי "מטרה כשרה". לכן לא מצאנו לשנות מן החוק הקיים, ביועצנו שזה יהיה תמיד נתון לוויכוח כאשר יש ספק. כשאין ספק, כל אחד יודע מהו כשר ומה טרף.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
השאלות המרכזיות הן: אחד זה התגוננות, והשני זה לנו.

מכיוון שכל הדוברים עד כה, כאשר דיברו על הסכינאות בעיקר, דיברו באסוציאציה הקשורה לסכסוך הישראלי-ערבי, אני רוצה להוסיף עוד ממד. לא שאני, חלילה, מזלזל במרכזיות של הסכסוך הזה ובכורה לפתור אותו מהר, כאן, ואם אפשר עכשיו. אני זהיר עם העכשווים.

יש התפשטות של תופעת סכינאות של גברים הרוצחים את נשותיהם.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):
זה בתוך הבית.

היו"ר נ' מסאלחה:
מה תעשה? לא יחזיקו במטבח סכינים?

שבח וייס (המערך):
לא, לא. אני אומר את זה אגב החוק הזה, בגלל הרוח שליוותה את הדיון. אני לא הולך פה להתחכמות, כי אני בטוח שגם ההערה שהעיר חברי הטוב, סגן יושב-ראש הכנסת נואף מסאלחה, לגבי הנשים הערביות, ההערה הזאת במקומה. לי ברור לחלוטין, שלא שר המשפטים ולא שופטי בית המשפט בישראל ייתנו פירוש מגוחך. הפירוש צריך להיות זהיר מאוד, כי בסופו של דבר, באמת צריך להביא לדיון את האשמים, או את בעלי mens rea, בעלי הכוונות הפליליות, וכך יהיה.

לכן אניני חושש להצביע בעד החוק הזה. לי ברור שאיש אינו רוצה כאן להעניק מכשיר של הטפלות סתמית למי שבתום לב נקלע לנסיבות, או מתוך צורך אמיתי נקלע לנסיבות של נשיאת סכין.

באותה הזדמנות אני רוצה להתריע על התפשטות הסכינאות בכלל בחברה הישראלית, בעיקר על התופעה האיומה של רצח נשים על-ידי בעליהן; נשים וילדים. בפרק זמן של שבועיים-שלושה שבועות היה מספר הקורבנות, הנשים שנרצחו בצורה כזאת, גדול ממספר הקורבנות של פעילות אלימה נגד יהודים במדינת ישראל. זו תופעה מחרידה ואיומה.

אני מברך אותך על היוזמה הזאת. אני מברך אותך על נאום הפתיחה ועל ההצהרה שיש פה זמניות. יש פה הליכה לקצה לנוכח הקצנה נוראה בכיוון האלים הזה. אם אפשר להפנות מעל הבמה הזאת קריאה אל הערבים, אל תושבי השטחים, אל אלה שבאים מחוץ לגבולות ישראל, להניח את סכיניהם וברוך זאת לתרום תרומה חיונית לפתיחת הלבבות, לכיוון של שלום גם בקרב אותם ישראלים שאינם פותחים את סגור לבם בגלל חוסר האמון. בין היתר בגלל הסכינאות.

קיימת תיאוריה, שהטורר הוא האמצעי שבאמצעותו אתה משיג שחרור. כך זה היה אולי בעבר, היום זה לא הולך. דווקא על-ידי האווירה הגאנדיסטית — מהאטמה גאנדיסטית, לא, חלילה, בהקשר אחר פה בבית הזה — אפשר להשיג הישגים רבים הרבה יותר בפתיחת לבבות להסדר שלום.

אני קורא להנהגה הערבית — שאגב, רובה עושה את זה, לכולה, לעשות הכול כדי שהסוג הנורא הזה של הטרור ייעצר, למען השלום. כמובן, אני אתמוך בהצעת החוק הזאת. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:
תודה, אדוני השר, תשיב בבקשה.

שר המשפטים ד' מרידור:
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אשיב בקצרה על ההערות שהושמעו כאן. אני מודה לחברי הבית שהודיעו

שר המשפטים ד' מרידור:

אני אגיע לזה. אני מתקדם לפי השאלות שהרב יצחק לוי
העלה פה לפנינו.

אורך הסכין. זוהי בהחלט אינדיקציה בשני מובנים: ראשית, בחוק קבענו, בדומה למה שהיה קבוע בחוק הקודם, הקיים, בהגדרת אורך סכין הבחנו — על אורל אמרנו: סכין מתקפלת שאורך להבה אינו עולה על 10 סנטימטרים. זה נקבע גם בהגדרת סכין בחוק הקיים. יש פה הנחה מסוימת, ויש הקשר אחר שבו זה חשוב. אורך הסכין, באופן יחסי או בהשוואה למטרה שאדם טוען שלמענה החזיק אותה, זוהי אחת האינדיקציות שבית המשפט או התובע הכללי יביאו בחשבון. האם זה אמת או שקר. אם אדם ילך עם סכין באורך של חצי מטר ויגיד שהוא הלך לקלף בזה מלפפון, לא יאמינו לו. אבל אם הוא קצב והוא ע"י חנותו, צריך להאמין לו שזהו אורך הסכין שקצב נוהג בו. לכן אין לנו דרך אחרת, אלא שההיגיון של הדברים יפתור אותם. זה לגבי השאלה של אורך הסכין.

לשאלת ההגנה העצמית — אין ספק שגם סכין, כמו מקל, כמו נשק חם, כמו כל אמצעי אחר, עשוי לשמש באופן מוצדק להגנה עצמית, וייתכן מאוד שבנסיבות העניין, נשיאת סכין למטרת הגנה עצמית מותרת. אני כבר לא מדבר על נשיאת נשק, שיש לה המבחנים שלה. גם נשיאת סכין, אלא מה? אני עד לכך שפה נפתח שדה רחב. אבל תחשבו על כך שהשדה צריך להיות רחב מספיק כדי שמי שבאמת נושא סכין להגנה עצמית לא יענש על כך, אבל מוגדר מספיק כדי שמי שנושא נשק להתקפה ואומר: הגנה עצמית, כי זו דרך נוחה לומר: אני מפתח — לא יוכל לברוח דרך החור הזה מתוך השדה החוצה.

אין פתרונות קלים. יצטרכו בכל מקרה לדון לפי הנסיבות של אותו איש, של אותו זמן, של אותו מקום, ולהחליט, בתחילה התביעה או המשטרה או הפרקליטות ואחר כך בית המשפט, אם זה יגיע לבית המשפט, האם הנסיבות היו של הגנה עצמית או שזו היתה תואנת-שווא. הדבר איננו מוגדר באופן מתמטי, אבל נסיבות העניין הן שתקבענה אם הטענה נכונה, ולכן אם ההחזקה היתה כשרה, הנשיאה היתה כשרה, וכן הלאה.

הצביע חבר הכנסת יצחק לוי גם על ההחמרה הגדולה מדי לדידו בעניין כלי ירייה, וקטנה מדי לסכינים. בעניין כלי ירייה אני רוצה לומר: אינני בטוח שזו החמרה גדולה מדי, מפני שגם על-פי החוק הקיים, בדרך כלל מי שסחר בנשק הועמד לדין לא רק על העבירה הטכנית שהזכרתי קודם, של שנה אחת; בדרך כלל הוא גם מכר אותו, ומכירה גם היום היתה שלוש שנים מאסר, לא שנה אחת. סחר נשאר כאילו לבד, אבל מכירה היא חלק מסחר. לכן ההחמרה למעשה, ברוב הגדול של המקרים, איננה משנה לשבע שנים, אלא משלוש לשבע, או יותר מזה, לפי העניין הכתוב פה.

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):
עד 15.

שר המשפטים ד' מרידור:

עד 15 בעניין של סחר. אני חושב שסחר נשק הוא דבר חמור מאוד. במדינה שיש בה נשק לא מועט, אני חושב שאם רוצים לשמור על דירוג ולא להוריד מהעבירות הקיימות היום — חבר הכנסת יצחק לוי, שים לב שבשבע שנים קבוע כבר היום. אם נוריד את ה-15, צריך להוריד גם מהעבירות האחרות, של החזקה ונשיאה. ואנחנו לא רוצים כימים אלה לתת אינדיקציה של הורדת החומרה הקיימת היום. מכיוון שאנחנו רוצים לשמור על מדרג, זוהי התוצאה.

אני חוזר על מה שאמרתי בתחילת דברי: העניין בהחלט פתוח לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט. אם תמצא הוועדה לטוב לפניה לקבוע עונשים קצת אחרים, שלא יחרגו ממה שאנחנו נראה לנכון, אנחנו בהחלט נקבל את זה. זה לא כתוב בתורה — 15, עשר ושבע. המספרים האלה נתונים בהחלט לדיון.

אדוני היושב-ראש, אני חושב שהשבתי על עיקרי הדברים, גם על ההערה של אדוני מעל הדוכן. אגב, אדוני, גם היום, בחוק הקיים, כתוב דבר דומה, כפי שקראתי קודם — שמי שנושא סכין מחוץ לתחום ביתו או חצריו ולא הוכיח שהסכין היתה דרושה לו, דינו מאסר. גם היום זה כך, אבל אף פעם אחת עוד לא העמידו לדין אותן נשים או אותם גברים שמסתובבים בשדה עם סכין ועושים עבודה חקלאית כזאת או אחרת. תודה רבה.

היור' נ' מסאלחה:

תודה, אדוני השר.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 36), התשנ"א — 1991, בקריאה ראשונה, להעברתה לוועדת החוקה, חוק ומשפט. זו הצבעה מס' 3.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את

הצעת החוק לוועדה — 8

נגד — 1

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק העונשין

(תיקון מס' 36), התשנ"א — 1991, לוועדת

החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היור' נ' מסאלחה:

שמונה בעד, אחד נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק אושרה והיא מועברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

ז. הצעת חוק הצהרות מוות (תיקון), התשנ"א — 1991* (קריאה ראשונה)

שר המשפטים ד' מרידור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הסכלנים שנשאר במליאה, אני מצטער שכל ההצעות שאני מביא היום עוסקות או בפגיונות ובסכינים ובנשק או במוות. אני לא מתכוון

היור' נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק הצהרות מוות (תיקון), התשנ"א — 1991, בקריאה ראשונה. יביא את החוק כבוד שר המשפטים, בבקשה.

חוברת כ"ז, ישיבה רפ"ט

— הצעת חוק הצהרות מוות (תיקון):
— הצעת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו —

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת שבח וייס, בבקשה.

שבח וייס (המערך):

הערה מהמקום. אדוני שר המשפטים, המגמה היא בסדר. ככל שידוע לי, יש גם בית-משפט מיוחד לענייני ימים בחיפה. כדאי לבדוק את כל העניינים. אני חיפני, ואני כמוכן מעוניין בכך שהכול יהיה בחיפה, אבל אם השיקול הוא שבית-המשפט צריך להיות קרוב לים, הרי יש אפילו אשדוד ואילת. אני חושב שצריך ללכת על-פי הכלל האומר, שכל עניין יכול להידון על-פי החלוקה המקובלת בבית-המשפט המקובל, באזור המקובל. אנחנו כבר אומה גדולה. לא צריך לבקש שום דבר באופן אזורי, גם אם הנימוקים היו נכונים כעבר.

אצביע בעד הצעת החוק, אך אני קורא לך ללכת הלאה ביתר הדברים. במקרה זה, אפילו הלוקל-פטריוטיות החיפנית שלי לא תשחק.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד העברת הצעת חוק הצהרות מוות (תיקון), התשנ"א — 1991, לוועדת החוקה, חוק ומשפט? זו הצבעה מס' 4.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את

הצעת החוק לוועדה — 14

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הצהרות מוות

(תיקון), התשנ"א — 1991, לוועדת החוקה,

חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר נ' מסאלחה:

אני קובע שהצעת החוק מועברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט לשם הכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

חברי הכנסת, תם סדר-היום.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

לא. יש עוד שתי הצעות חוק לדיון מוקדם.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

האם אתה חושב שבשביל זה חיכינו עד עכשיו?

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת רן כהן, אני בטוח שחיכת בשביל זה.

ח. הצעת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו*

(הצעת חבר הכנסת א' רובינשטיין)

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היש-בראש, רבותי חברי הכנסת, הצעת חוק זו היא חלק מהצעת חוק יסוד: זכויות האדם, שעברה בקריאה מוקדמת, ואין אפשרות להעביר אותה לקריאה ראשונה בגלל אילוצים, שאני לא רוצה להרחיב עליהם את הדיבור.

לאווירה מורבידית כזאת, אבל ההצעה שאני מציע היא פשוטה וקלה. אני מניח שלא תהיינה לה הרבה התנגדויות.

חוק הצהרות מוות, התשל"ח — 1978, קובע, שבית-המשפט המוסמך לדון בהצהרות כאלה הוא בית-המשפט המחוזי בירושלים. זהו חוק שנקבע בעיקר כדי להצהיר על מותו של אדם שנספה בשנות השואה, או שנעדר. זאת היתה ההוראה המקורית בחוק משנת התשי"ב. היום הצורך בהצהרות מוות עולה בדרך כלל עם הבקשה למתן צו ירושה, כאשר המבקש מציין שאחד היורשים נספה בשנות השואה או נעדר.

המחשבה שצריך התמחות מיוחדת ורצוי לרכז את העניין בירושלים, לרעתי איננה שקולה כנגד הטרחת הנגרמת לאנשים, בחלקם אנשים לא-צעירים, שצריכים להיטלטל מצפון ומדרום לירושלים, מדובר בעניין פשוט ביותר, שאפשר לעשותו בכל בית-משפט מחוזי.

לכן אנחנו מציעים למחוק את המלה "בירושלים", ולכתוב שכל בית-משפט מחוזי בארץ יהיה מוסמך לדון בבקשות על-פי חוק הצהרות מוות. המטרה של ביטול הייחודיות היא להקל על הנוקדים לשירותים של בית-המשפט על-פי החוק הזה.

אני מקווה שהעניין לא יעורר התנגדות. אדוני היש-בראש, אני מבקש להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט לשם הכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה.

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לדיון במסגרת של חמש דקות לכל נואם. רשות הדיבור לחברת הכנסת נאוה ארד — איננה נוכחת; חבר הכנסת אריאל ויינשטיין — איננו נוכח; חבר הכנסת אברהם פורז — איננו נוכח. רשות הדיבור לחבר הכנסת מרדכי וירשובסקי.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לא נרשמתי לרשות דיבור.

היו"ר נ' מסאלחה:

אתה רשום. חבר הכנסת חגי מירום.

חגי מירום (המערך):

אני מוותר על רשות הדיבור.

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת אלי דיין.

אלי דיין (המערך):

אני מוותר על רשות הדיבור.

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעת חוק תתרי"ג, הצעת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו — של חבר הכנסת אמנון רובינשטיין. הנמקה מן המקום, בבקשה.

— הצעת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו;
— הצעת חוק העונשין (תיקון — הכרזה על התאגדות אסורה) —

לפגוע בזכויותיהם של אחרים, אלא שמותר לפגוע בזכויות שלהם מפני שהם בארגון משמעותי. צריך שהדבר יהיה ברור, וכך הצענו.

לגבי העניין של תקנות שעת-חירום, הצענו נוסח קצת שונה. חבר הכנסת אמנון רובינשטיין בוודאי יודע זאת. הנוסח המופיע כאן איננו נראה לנו.

לא חשבתי לנכון להתנגד לכל ההצעה בגלל השינוי בנוסח, אבל אם ההצעה תעבור לוועדה, אני מתכבד להודיע שנציע שם לחזור לנוסח שהצענו, ולא אחזור עליו כאן.

אני מסכים להעביר את ההצעה הזאת לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט לשם הכנתה לקריאה ראשונה. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. חברי הכנסת, אנחנו מצביעים. מי כעת העברת הצעת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, של חבר הכנסת אמנון רובינשטיין. לוועדת החוקה, חוק ומשפט לשם הכנתה לקריאה ראשונה? זו הצבעה מס' 5.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת	
החוק לדיון מוקדם בוועדה	13 —
נגד	— אין
נמנעים	— אין
ההצעה להעביר את הצעת חוק יסוד: כבוד	
האדם וחירותו לדיון מוקדם בוועדת החוקה,	
חוק ומשפט נתקבלה.	

היו"ר נ' מסאלחה:

אני קובע שהצעת החוק אושרה, והיא מועברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט לשם הכנתה לקריאה ראשונה.

ט. הצעת חוק העונשין (תיקון — הכרזה על התאגדות אסורה), התשנ"א — 1991*

(הצעת חבר הכנסת ח' מירום)

אני חושב, שלעתים רחוקות מאוד, כאשר התאגדות מאיימת על אושיותיה הדמוקרטיות של חברה, ומאיימת על רקמת יחסים עדינה, ובמדינה כמו מדינת ישראל, שיש בה יהודים וערבים, חותרת כל הזמן ליצירת מדינה ביניהם, יש מקום לעצור ברגע מסוים ולשקול, אם אין צורך לצייד את השלטון בכלים המתאימים להכריז על התאגדות כזאת כעל אסורה, לחלט את רכושם ולחסל את מרכוזיה, עלימנת שלא ניתן יהיה להמשיך בדרך זו.

אכן, מדובר בתנועת "כך". ויהיה זה אך תמוה בעיני, ששר המשפטים של מדינת ישראל, אדם שרכושו נפגע ואת דלתות ביתו צבעו בכתובות נאצה, יעמוד כאן וינסה להסביר, מדוע צריך למנוע את הכנסת מלהוציא גורם כזה אל מחוץ לחוק.

חברי הכנסת, החוק הזה מסתמך על חוק העונשין, ויש בו סעיף בעייתי של המרדה, שעל-פיו אנחנו בעצם מציעים התאגדות אסורה. ייתכן שהשר יעמוד פה מאוחר יותר ויאמר, שסעיף המרדה הוא סעיף בעייתי מאוד, וייתכן שהשר יעמוד פה ויגיד שסעיף המרדה הוא מיושן ומצריך תיקון. בכל זאת

ההצעה הזאת לקוחה מהצעתו של שר המשפטים לממשלה, והיא כעצם לוקחת את האלמנט של כבוד האדם וחירותו ומביאה אותו בנפרד. התחייבתי כלפי חברי הכנסת מאגודת ישראל להבהיר שני דברים, ואני עושה זאת:

ראשית, האמור בסעיף 5: לכל אדם חופש היצירה וחופש המחקר המדעי, כמובן אין משמעותו חופש הפרסום הפורנוגרפי ודברי תועבה או דברי פגיעה ברגשות דת, או דברי הסתה וכיוצא באלה. זה דבר מובן מאליו. נתבקשתי להבהיר שזאת אכן הכוונה, ואין הכוונה לדברים אחרים.

שנית, חופש התנועה אין פירושו חופש תנועה טוטלי, כגון נהיגה בצד השאל של הכביש או כניסה לשכונות דתיות במקום שהדבר הוא אסור, בגלל אופי המקום וצבינו ואופי תושביו. כל הדברים האלה יובהרו. כל ספק יוסר בוועדה, שאני מקווה שהצעת החוק הזאת תעבור אליה לאחר קבלתה בדיון מוקדם כאן.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. ישיב שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' מרידור:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני אסכים להעביר את ההצעה של חבר הכנסת אמנון רובינשטיין להכנה לקריאה ראשונה בוועדת החוקה, חוק ומשפט. וכי אני יכול להתנגד להצעה, שיש לי חלק בניסוח של כל משפט כמעט בתוכה?

אני רוצה להעיר, שההצעה הזאת עוסקת רק בחלק מהזכויות, ולא בכולן. אולי מוטב שכן. בכך חסך חבר הכנסת אמנון רובינשטיין.

הערה נוספת. חלק מהניסוחים הכתובים פה שנוו על-ידינו, בגרסה נוספת. בוועדה נציע לתקן אותה. למשל, עניין הפגיעה בזכויות של משרתים בצבא וכן הלאה. הנוסח יכול להתפרש בצורה הפוכה ממה שרצינו. לא שלהם מותר

היו"ר נ' מסאלחה:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא: הצעת חוק תת"ב, הצעת חוק העונשין (תיקון — הכרזה על התאגדות אסורה), התשנ"א — 1991, של חבר הכנסת חגי מירום. בבקשה.

חגי מירום (המעריך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כבוד שר המשפטים, לא בכל יום מגישים חקיקה בעייתית מאוד, פרובלמטית מאוד, והלוואי שהיתה מיותרת במדינה דמוקרטית — להכרזה על התאגדות אסורה כלפי התאגדות במדינה; כפי שלא בכל יום חוקקה הכנסת בעבר חוק נגד הגזענות. גם אז, כאשר חוקק החוק, היו רבים שטענו, שטענות גזענות יכולה להיטען כלפי צד אחד וכלפי הצד השני.

אני מניח, שגם היום יעמוד כאן שר המשפטים ויאמר, שהכרזה על התאגדות אסורה, שהיום אני מכונן אותה, ואני אכן מכונן אותה, כלפי תנועת "כך", יכולה להיות מחר מכוונת כלפי תנועה אחרת בצד השני של המפה הפוליטית. בכל זאת

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מותר לי לשאול חצי שאלה?

היו"ר ג' מסאלחה:
בבקשה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

חבר הכנסת חגי מירום, הרי בהצעת חוק זו יש פרובלמטיקה עצומה, והדבר עולה גם מתוך דבריו. זו חרב פיפיות שאפשר להשתמש בה לעתים גם נגד דברים שאתה לא התכוונת להשתמש בה נגדם. וייתכן שבמצב הנוכחי אתה אולי לא רוצה להשתמש בה גם נגד "כך".

לעומת זאת, כשמדובר בתנועה שעוברת על החוק בעליל, או עושה מעשים שצריך לעקור אותם, מדרוג אינך מציע בהצעת החוק. שחברי התנועה שעשתה את המעשים ישבו בכלא בגין המעשים האלה, ולא נצטרך להעביר הצעת חוק זו, שהיא פרובלמטית לכל הדעות?

חגי מירום (המערך):

חבר הכנסת רן כהן, אתה בעצם היית מציע, שחקיקה זו תהיה חקיקה המוקדשת ישירות לתנועת "כך", ורק לתנועת "כך".

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

לא. למעשים של התנועה. מעשים שהם נגד המשטר הדמוקרטי ונגד כבוד האדם — — —

חגי מירום (המערך):

זאת בעצם ההצעה. אני לא מבין.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

זו לא ההצעה.

חגי מירום (המערך):

זו כן ההצעה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — — אין פה ענישה, אין העמדה לדין, זה משהו אחר.

חגי מירום (המערך):

אין העמדה לדין של תנועה. יש העמדה לדין של אישים. והחוק היום עונה על העניין הזה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני מודה ליושב־ראש על הסבלנות, ואני מסיים. אני אומר לך את דעתי. אם אתה אומר לי, שהעברת ההצעה לוועדה תביא להחמרת הענישה, להעמדה לדין, אני מוכן להצביע בעדה. אם תאמר לי, שההצעה נשארת כפי שהיא, לא אוכל להצביע בעדה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
יש לי הצעה.

היו"ר ג' מסאלחה:
מה ההצעה שלך?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב־ראש, בקריאת ביניים הצעתי לחבר הכנסת חגי מירום מה לעשות. הנושא הוא נושא רציני. אני לא חולק עליו. — — — תסכים שבמקום שזו תהיה הצעה טרומית, זו תהיה הצעה לסדר־היום שתועבר לוועדה. נדון בה בכל האספקטים, ואם נראה שיש צורך בחקיקה — נעביר זאת במשותף לקריאה ראשונה. אחרת אני לא יכול להצביע בעד

ניסינו. בכלים הקיימים כחוק היום, להציע דרך על יסוד סעיף ההמרדה, כפי שהוא מוגדר בסעיף א' של אותו פרק בחוק העונשין. המונח להמרד — סעיף 136 אומר, בין היתר, שלהמרד זה לעורר מדינים ואיבה בין חלקים שונים של האוכלוסין. על זה אנחנו מסתמכים כרגע.

אני מניח ששר המשפטים יעלה טענות כבדות משקל כאשר לסכנות הטמונות בחקיקה הזאת, כשימוש כמונח המרדה, וכן הלאה. אינני רואה את ההצעה הטרומית הזאת כהצעה מוגמרת. לאחר שהיא תעבור, וחשוב שהיא תעבור, ולו בשביל הסמליות שיש בכך שהכנסת תגיד כאן, שזוועה כמו תנועת "כך" לא תוכל להימשך — — —

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

מוטב שזה יבוא לכאן כהצעה לסדר־היום, ולא כחוק.

חגי מירום (המערך):

לא. לא. אני מציע את זה כהצעת חוק.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני מציע לך — — —

חגי מירום (המערך):

אני לא מקבל את הצעתך.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

זו זכותך. אני מציע.

חגי מירום (המערך):

אני מציע שנעביר אותה, ואם צריך — ביחד עם משרד המשפטים, ונשנה את הגדרת ההמרדה. אבל נאפשר לנו, כמדינה וכחברה, להגן על עצמנו ולהוציא את "כך" אל מחוץ לחוק.

אני רוצה לומר כאן, שקבענו כי ההכרזה על ההוצאה אל מחוץ לחוק של התאגדות אסורה תיעשה על־ידי בית־משפט, לא על־ידי גורם פוליטי. בית־משפט לא ימהר לעשות זאת. במהלך שיחותי עם חברי הכנסת — — —

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

— — —

חגי מירום (המערך):

מה רע בכך?

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

תן דוגמה.

חגי מירום (המערך):

חבר הכנסת צירלי ביטון, יכול להיות, שגם לגבי יעשו את זה פעם, אבל, האם בגלל החשש הזה אני לא אנסה למנוע את מעשי הזוועה והפלצות מהסוג ש"כך" עושה בחברה הישראלית? אני רוצה ליצור כלים חוקיים, שלא יאפשרו לדברים כאלה להתרחש במדינה המתוקנת שלנו.

על־פי ההצעה מוצע כאן בית־משפט מחוזי. היה מי שהציע לי לנסות להעביר את זה לבית־המשפט העליון, מחמת ריחוק ומחמת הגריפות של העניין. אבל אני לא ממהר להעביר עניינים לבית־המשפט העליון. אנחנו יודעים עד כמה הוא עמוס, ומה גודל הבעיה. אני אומר, שכל דבר כזה יוכל להיות נדון במהלך עבודת החקיקה בהמשך.

אני מצטער לומר לכם, אתם שנשארתם פה עד שעה כה מאוחרת, ואני מודה לכם על כך, שהחברה הישראלית ואחלת־יהדה מאלצות אותי, כמחוקק, להציע הצעה מעין זו.

שר המשפטים ד' מרדור:
אדוני היושב־ראש, אני מבקש — — —
רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
בשביל לעזור לך אנחנו לא חברים שלך.

שר המשפטים ד' מרדור:
חברים לכנסת.

אדוני היושב־ראש, אני מבקש לומר במה אנחנו דנים. אחת מזכויות היסוד כדוגמת אלה שעכשיו חוקקנו היא זכות ההתאגדות. זו מאבני היסוד של כל מדינה דמוקרטית — הזכות להתאגד, הזכות להתאסף, הזכות לפעול במסגרת של התאגדות. אני מודה שמותר, לפעמים חובה, לפגוע גם בזכויות יסוד כדי לקיים מדינה, משטר וחברה. לכן אף אחת מהזכויות — אלה שהצענו עכשיו ואלה שנצביע עליהן בפעם אחרת — אינן מוחלטות. גם הזכות לחיים איננה מוחלטת. גם זכות ההתאגדות וחופש הביטוי אינם מוחלטים. כל אלה צריכים להיות מדורים ומאזנים מול אינטרסים וזכויות אחרים. לכן לא הייתי אומר, שלעולם אסור לאסור התאגדות, אלא שלדידי צריך לפגוע בזכויות האלה — כגון זכות ההתאגדות — רק במקרים קיצוניים ביותר וכאשר ברור לנו מראש, שהתועלת רבה מאוד והנוק הזה כדאי. גם אז במגננון כזה, שיהיה עליו מירב הפיקוח.

נדמה לי, בכל הידידות והכבוד, שכל אלה אינם נמצאים בהצעה שלפנינו.

היום חוק העונשין כולל, אני אומר לצערנו, ניסוח ארכאי, מגדטורי, קולוניאטורי של סעיף ההמרדה. למשל, מי שמעורר אי־נחת — אין לפני הניסוח המדויק — או אי־שביעות רצון מן הממשלה ומן המדינה עושה המרדה. יש הרבה אנשים שמעוררים אי־נחת נגד הממשלה. אתם מכירים למשל את דוח "בצלם"? אפשר להוציא אותם אל מחוץ לחוק? או "בצדק", מצד שני, שיצא נגד אחרים? כולם מעוררים הרבה אי־נחת ממעשי הממשלה, אולי ממעשי המדינה ולזרועותיה.

היום, על־פי החוק, מותר להכריז על התאגדויות אסורות בדרך הכתובה בסעיף המרדה. אני חושב שסעיף המרדה הוא סעיף רחב מאוד, קשה מאוד, ואני מתנגד לכל חקיקה, שעל בסיס הסעיף הזה נכריז על התאגדויות אסורות.

אני נוהג לומר זאת לגבי חוק החסינות ואומר זאת גם בהקשר זה. ממשלות מתחלפות, שמאל, ימין, למעלה, למטה, דתיים, חילונים, אבל העקרונות היסודיים האלה לא צריכים להיפגע.

מה שמוצע לנו כאן הוא, שבית־משפט מחוזי יהיה מוסמך להכריז, לפי בקשת שר המשפטים, על חבר בני אדם כעל התאגדות אסורה. יש תוצאות שאגע בהן מיד.

קודם כול אני רוצה לשאול, האם זה נחוץ לנו? תנועת "כך", כהנים, וכל מה שהתנועות האלה עשו לישראל — הביאו אותנו, חברי הכנסת, בכנסת הקודמת לחוקק חוק מרחיק לכת, שפגע בזכות היסוד להתמודד בבחירות לכנסת. אני נמנית עם אלה שתמכו ופעלו למען החקיקה הזאת, ואחר כך גם בוועדת הבחירות המרכזית, למען פסילת תנועת "כך". אני מודה, זה עניין קשה מאוד. לא בהרבה ארצות דמוקרטיות פוסלים תנועות מעצם ההתמודדות. אמרנו, אנחנו, בניסיונות שלנו — מדינה יהודית, בישראל, יחסי יהודים־ערבים — והמוסר שלנו לא מרשים דבר כזה, ואנו מוכנים לפגוע בזכות ההיא. עשינו מעשה. אני חושב שעשינו נכון.

הצעה כזאת, אף שנשארת כאן כדי לתמוך בך. אבל זה פשוט מרחיק לכת. כבר קרה בעבר שהפכו הצעת חוק פרטית להצעה לסדר־היום, ובצורה כזאת העבירו אותה לוועדה. זאת אני מציע לך לעשות.

חגי מירום (המערך):
אין שום סיכוי שאסכים להצעתך. גם אם תצביע נגד הצעת החוק שלי, לא אוכל לקבל את הצעתך. לעומת זאת, אני מקבל את הנוסח של חבר הכנסת רן כהן, שלפיו אני מבקש שהצעת חוק זו תועבר לוועדה, ובוועדה נשקול את הפרובלמטיקה שלה, ובכלל זה אפשרויות של ענישה לתנועה — — —

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
במקום הוצאה מחוץ לחוק — ענישה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
נבדוק את זה בוועדה.

חגי מירום (המערך):
ייתכן שנוכל גם לשקול ענישה במקום הוצאה אל מחוץ לחוק. אני מבקש שתביאו בחשבון שנשקול גם את האפשרות הזאת. תודה רבה.

היו"ר נ' מסאלחה:
תודה רבה. בבקשה, אדוני השר.

שר המשפטים ד' מרדור:
אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, אני מבקש לפנות תחילה אל חברי הכנסת שהואילו להישאר עד שעה כל כך מאוחרת בבית הזה ולשבת אותם על החברות הטובה שגילו כלפי מי שביקש מהם להישאר. אבל אני מבקש גם להזכיר להם, שהם לא יתחייבו להצביע לפני ששמעו את השיקולים. אם ישתכנעו ממה שייאמר עכשיו, אני מציע להם שיחליטו בהתאם לשכנועם, ולא לפי עצם העובדה שהם נשארו זמן רב כל כך. אני חושב, שהם הוכיחו את חברותם בעצם הישארותם. אני מציע שעכשיו הם ישקלו לגוף העניין.

היו"ר נ' מסאלחה:
זאת אומרת, אדוני השר, שיצא שכרו של חבר הכנסת חגי מירום בהפסדו.

שר המשפטים ד' מרדור:
חשוב מאוד שהבית איננו ריק בשעה כזאת, ולכן — — —

מיכאל חריש (המערך):
נימוקים מתחת לחגורה.

שר המשפטים ד' מרדור:
להיפך. אני חושב שזה מעל לחגורה.

אני חושב שיצא שכרנו בכך שהבית איננו ריק, או כמעט ריק, ויש חברים שמוכנים להקשיב. אבל, מתוך היכרותי אותם אני בטוח, שהם יצאו ידי חובתם כלפי המציע בכך שהם נשארו, ועכשיו הם ישקלו לגוף העניין, אם לתמוך בהצעת החוק או לא. אני מקווה שהם ישקלו היטב, כי העניין איננו פשוט כלל ועיקר. אני חושב שהוא קשה, ואני רוצה לפתוח — — —

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
אדוני השר, היכן החברים שנשארו לתמוך בך?

שר המשפטים ד' מרדור:
אני רואה פה הרבה חברים שלי.

המשפטי לממשלה מבקש. אני לא חושב ששר המשפטים צריך לבקש, הוא איש פוליטי, היום כזה מחר אחר.

בהצעה של חבר הכנסת מירום, מרגע שהוכרזה התאגדות אסורה, שר המשפטים הוא זה שייתן הוראות בקשר לנכסים שלה, לא בית-משפט. אני חושב שזה חמור מאוד. אם כבר, בית-משפט יחליט מה לעשות בנכסים, להפקיע אותם, לקחת, לתפוס אותם, להחזיר אותם, למה שר המשפטים? אני חושב שלא צריך לתת לרשות המבצעת — ועומד פה שר המשפטים ואומר את הדברים האלה — סמכות כזאת. זאת סמכות מרחיקה לכת עד מאוד.

אני חושב שההצעה שהוגשה כאן לוקה בכמה חסרונות מעבר לעניינים הכלליים שאמרת, ואני רוצה לעבור עליהם בקצרה. ראשית, כפי שהזכרתי, ההצעה איננה מרחיבה את הגדרת התאגדות אסורה על-פי סעיף 145 לעניין חוק העונשין כך שתכלול התאגדות גזענית, שזה עיקר העניין, וזה לא מופיע כאן. כך היא בצעם הופכת להיות ריקה מהתוכן העיקרי שרצו לתת לה. זה עניין אחד.

עניין אחר, ההצעה היא להסמיך, כמו שאמרת, את שר המשפטים לפעול. אני חושב שזה לא ראוי. שר המשפטים לא צריך לפעול, אם כבר — היועץ המשפטי דרך בית-משפט.

אני כבר מציע לבית-המשפט, בסמכויות מאוד מוגדרות, עם פיקוח.

שלישית, נניח שכבר יש בית-משפט, צריך סמכות ערעור. אני חושב שצריך לתת זכות טיעון להתאגדות האסורה לפני שמחליטים שהיא התאגדות אסורה. צריך לאפשר לה לבוא ולהגיד: אנחנו, "שלום עכשיו", לא חושבים שאנחנו אסורים — או "יש גבול", או "גוש אמונים", או כל תנועה שתרוצ — אנחנו לא אסורים; אתם חושבים שאנחנו מעוררים מדנים בציבור — אנחנו לא מעוררים מדנים, ואנחנו רוצים לטעון את הטענה הזאת קודם, אינני חושב שאפשר, בלי זכות טיעון, לעשות מעשה מרחיק לכת כל כך.

אני חושב, שהקביעה שההכרזה של בית-משפט על חבר-בני-אדם שהם התאגדות אסורה היא ראייה לכאורה בכל דיון משפטי אחר — זה מקל את מלאכת התביעה, אבל אני חושב שזה לא דבר פשוט. זה עניין שצריך להוכיח אותו, ולא פעם אחת, בהחלטה של שר המשפטים שבית-משפט אישר אותה, בלי זכות טיעון וכן הלאה, לא צריך להסתפק בכך.

אני גם הייתי מרחיב. בעניין המקרקעין, אני לא הייתי מתיר להפקיע, לתפוס — כן, להפקיע — לא. יש בעלות ברכוש, למה להפקיע אותו? אתה יכול לתפוס אותו. המשטרה תחזיק בו כל עוד צריך. אבל למה להפקיע? מה זה, המדינה צריכה להרוויח איזה רכוש כתוצאה מזה? זה לא נראה לי נכון. אינני רוצה להרחיב.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ייתכן שהממשלה תביא לפני הבית הצעה שהתבשרה אצלנו, לטפל בעניין הזה ביתר פירוט. נדמה לי שלא אתמוך בהצעה כזאת ולא אביא אותה כל זמן שלא אסדיר את עניין סעיף ההמדרה בצורה מתונה יותר. היום הוא רחב מאוד. ולכן נדמה לי, שהנוק רב מן הרווח יוצא שכרנו בהפסדנו. אם מישורו רוצה להחמיר בענישה, יגיש הצעת חוק להחמיר בענישה. לא הייתי מציע לבטל את זכות ההתאגדות לפי רוחות חולפות, אלא להשאיר את הדברים בעיקרם כפי שהם היום. לא זה יפתור את הבעיה, והיעדרו לא מקשה את המלחמה שאנחנו מנהלים גם היום בתנועות קיצוניות גזעניות או לא גזעניות. תודה רבה.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני שר המשפטים, כמי שהיה שותף לזה אני אומר, שהרחקנו לכת — —

שר המשפטים ד' מרידור:

ייתכן, בכל אופן, הלכנו מרחק גדול, אגב, לא רק לגבי הסתה לגזענות אלא גם לגבי שני סעיפי משנה נוספים, שלא אנע בהם עכשיו והם נדונו. אחד מהם לפחות נדון בבית-המשפט העליון לגבי הרשימה המתקדמת לשלום. ברוב של שלושה נגד שניים — כמו שאומר בית-המשפט, לא בלי היסוס — הוא לא קיבל את הערעור והשאיר על כנה את ההחלטה.

אנחנו נלחמנו נגד תנועה כגון זאת. גם היום החוק מתיר מלחמה בה על-ידי המשטרה, על-ידי התביעה הכללית, בתי-המשפט, על-ידי העמדה לדין, על-ידי עיקוב, על-ידי כל האמצעים שמדינה דמוקרטית יכולה להשתמש בהם. גם היום אפשר לעשות כל מה שצריך. נכון, אי-אפשר לפרק התאגדות, אבל, רבותי, מהי המשמעות החשובה — —

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת צ'רלי ביטון, חירגע, רק אתמול חזרת מצרפת, נפשת קצת. תסתכל בבקשה אל היושב-ראש.

שר המשפטים ד' מרידור:

מה החשיבות של פירוק ההתאגדות? נניח שעמותה או חברה תפורק, נו, אז יפעלו לא במסגרת העמותה אלא יקימו חדשה. זה האמצעי שישכור את התנועה הזאת? אפשר לשכור, אני מקווה, תנועות כאלה, לא רק "כך" כמובן, תנועות קיצוניות מהסוגים שאנחנו רוצים אולי למנוע את פעילותן בדרכים אחרות, חוקיות, על-ידי העמדה לדין, על-ידי שימוש באמצעי השלטון האחרים. אני לא חושב שראוי לתת בידי הממשלה, אפילו דרך בית-המשפט, אמצעי כל כך קל עם החוק הקיים להכריז על התאגדות אסורה. אני רוצה לפרט, אם תרשו לי, ישובנו במשרד המשפטים בדיון — —

היו"ר נ' מסאלחה:

חבר הכנסת רן כהן, חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי, אני יודע שאתם מנסים לשכנע את חבר הכנסת מירום, אבל תנו לשר להמשיך בדרכיו. חבר הכנסת וירשובסקי, לא ייתכן כך, תנו לשר להמשיך.

שר המשפטים ד' מרידור:

חבר הכנסת וירשובסקי, אני פונה גם אליך. אני לא רוצה להאריך בדברים בשעות אלה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני רוצה לתרום לחקיקה בישראל.

היו"ר נ' מסאלחה:

בוודאי, גם השר מנסה לתרום.

שר המשפטים ד' מרידור:

ישבנו במשרד המשפטים. קודם ישבו אצל היועץ המשפטי לממשלה והגישו לפני הצעה לתיקון חוק העונשין בדרך מסוימת הנוגעת להכרזת התאגדות אסורה והצעה אלטרנטיבית לתקן חוק מיוחד לעניין הגזענות — ואגב, חבר הכנסת מירום אתה לא נוגע בה, אתה עוד לא מוסיף אותה כעילה. היה רעיון, והוא לא מוסיף אותה.

אני מוכרח להגיד, שאני הייתי זה שהיסס מאוד. אבל בהצעה שלנו, למשל, לא שר המשפטים מבקש אלא היועץ

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. חבר הכנסת חגי מירום, בבקשה.

חגי מירום (המערך):

אדוני היושב ראש, חברי הכנסת, אני לא אכעס על איש מחברי הכנסת שעכשיו, אחרי ששמע את השר, ישנה את דעתו. ואני אמשיך ואומר כאן, שאחרי שהשר הציג את ההסתייגויות שלו מהצעת החוק, יש לי תחושה שהוא הציע הצעות לא רעות, כיצד אפשר לבנות את זה טוב יותר.

אני מסכים עם השר, שיכול להיות שלא השר צריך לבקש אלא היועץ המשפטי לממשלה. זה עניין טכני: או אולי, אם אתה רוצה למנוע פוליטיזציה — קיבלתי את זה. אני מבין שצריך סמכות ערעור. אגב, הצעת החוק הזאת אינה קובעת שהיא נשללת. מעצם זה שאתה מעביר לבית המשפט המחוזי, תמיד יש אצלנו אפשרות ערעור לבית המשפט העליון. אני מוכן שתהיה תפיסת מקרקעין ולא הפקעה. אבל אני חושב, שאין לך הסבר אחד שבעולם, מדוע תנועה כזאת כמו "כך" יכולה להמשיך ולהתנהל. יש לך חקיקה מספקת כדי להעמיד לדין את מי שאתה תופס, ותמיד יבואו אחריו ממשיכים שישתמשו במשרדים, שישתמשו בשמה של התנועה וימשיכו לעשות את הפעילות שלה כתנועה.

שר המשפטים ד' מרידור:

ואם תאסור את ההתאגדות בבית משפט, האם האנשים האלה ייעלמו?

חגי מירום (המערך):

לא, הם לא ייעלמו, אבל הם לא יוכלו לפעול מן המקום שהם פועלים בו, ולא באותה חופשיות כפי שהם פועלים. אני יודע, תמיד מציגים כלפי הצד השני של המפה הפוליטית את הסכנה שמא יסגרו אותו. האם יש אח ורע לתנועת "כך" בצד השני של המפה? ואם אתה יכול להצביע עליו — סגור אותו. אין כזה. כל הזמן מפתחים שיסגרו את "בצלם" ואת "שלום עכשיו". עוד לא סוגרים את "בצלם" ואת "שלום עכשיו", מפני שאנשי "בצלם" ו"שלום עכשיו" אינם עושים מעשים מהסוג שעושה תנועת "כך", והם לא ממלאים אפילו קצה קצהו של סעיף ההמרדה.

ועכשיו — לעניין ההמרדה, אני מסכים אתך, אדוני השר, שסעיף ההמרדה הוא סעיף מיושן, שאולי איננו מתאים לענייננו. אז לתוך חקיקה כזאת, אדוני השר, אפשר גם להציע סעיף ספציפי אחר, שונה, טוב יותר. אבל אני אינני יכול להשלים עם המצב הזה, שבמדינת ישראל אין שום חקיקה שיכולה למנוע מתנועה כזאת להמשיך ולהתקיים. ועכשיו מצטערים פה על סעיף הגזענות בחקיקה הישראלית. אני לא מצטער אף לא על אחד שנמנע ממנו, בגין סעיף 7(א) לחוק יסוד: הכנסת לרוץ לבחירות לכנסת, מפני שאני חושב שתמיד, למרות הפרובלמטיקה של החקיקה, בית המשפט ידע למצוא את הפתרון הנכון.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
ברוב של שלושה נגד שניים.

חגי מירום (המערך):

ברוב של שלושה נגד שניים.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
מחר יהיה לך הפוך בדיוק.

חגי מירום (המערך):

אשר על כן אני אומר כאן, ואני רוצה להגיד את זה באופן הכי פשוט בעולם: מי מחברי שדעתו אינה נוחה מן העניין הזה, אל יצביע בשביל החקיקה הזאת. לא אכעס. אני מודה לכל מי שנשאר כאן. אני חושב שאפשר, אחרי הקריאה הטרוםית ואחרי שהשר הסביר את הפרובלמטיקה של הדברים, להמשיך ולהוביל את זה לוועדה, לשקול את הדברים, לראות איך אפשר לעשות אותם אולי טוב יותר מאשר מוצע פה בהצעה. אני מודה ומתוודה שהיא גולמית לחלוטין, אני מודה ומתוודה שהיא בעייתית מאוד, אבל תהיה גם משמעות גדולה מאוד לכך שהציבור ידע שהכנסת אותה כלפי תנועת "כך", שיש אופציית חקיקה. תודה.

היו"ר נ' מסאלחה:

תודה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק העונשין (תיקון — הכרזה על התאגדות אסורה), הצעת חוק של חבר הכנסת חגי מירום, אישורה בקריאה הטרוםית והעברתה לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנתה לקריאה ראשונה. זוהי הצבעה מס' 6.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — 7

בעד ההצעה להסיר את

ההצעה מסדר-היום — 1

נמנעים — 2

ההצעה להעביר את הצעת חוק העונשין

(תיקון — הכרזה על התאגדות אסורה),

התשנ"א — 1991, לדיון מוקדם בוועדת

החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר נ' מסאלחה:

אני קובע שהצעת החוק אושרה והיא מועברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה ראשונה.

חברי הכנסת, תם סדר-היום. הישיבה הבאה — מחר בשעה 11:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 21:57.